

DOBŘÁ ADRESA

Z obsahu

Modelky

Slánský a propuštěné biletářky

Zloděj knih

Happy end

Obsah:

O čem se (ne)mluví

Martin Vokurka: **Modelky** (4)

Ivo Fencel: **Zemřel Mickey Spillane** (10)

Štěpán Kučera: **Tři střepy z Varů** (16)

Jaroslav Balvín jr.: **Site specific po plzeňsku** (20)

Jakub Šofar: **Červnové a červencové dobropisy na srpen** (22)

Před Strží

Martin Groman: **Kvítky na tubetějce 3** (26)

Já jsem taky normálně jezdila metrem a autobusem
(rozhovor s Barbarou Nesvadbovou z roku 2001) (30)

Ivo Fencel: **Zdenda-kolo-bum-bum-kanón** (36)

Cannyho komiks (39)

Strž DA a Krmelec (40)

Za Strží

Lucie Dudková: **Happy end** (42)

Jakub Grombír: **Tři básně** (48)

Lukáš Grygar: **Zloděj knih** (49)

Petr Pojar: **Doživotí** (52)

Média:

Jakub Tayari: **Kanály na červenec** (58)

Podobrazník Honzy Hanzla

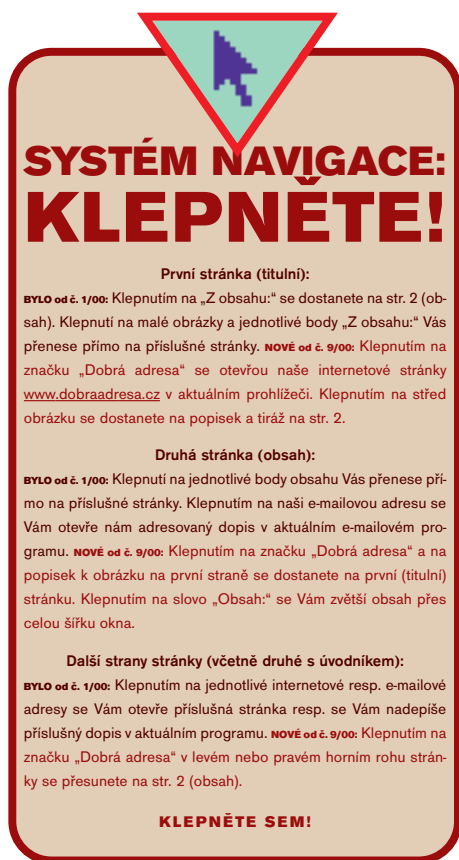
Zpověď nešťastné bonboniéry (60)

Příloha

Jakub Vysloužil: Mobilní fotky (61)

Na titulní stránce: Jiří Pavliš, „Z Varů“, 2006, (k článku na str. 20)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 8, ročník 7. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štěpán Švec. Zástupce šéfredaktora: Štěpán Kučera. Redakce: Miroslav Cingl, Václav Dvořák, Martin Groman, Viki Shock, Jakub Šofar, Petr Štengl, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakcí nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafín a FirstNet a. s.

**SYSTEM NAVIGACE:
KLEPNĚTE!**

První stránka (titulní):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevrou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tisk na str. 2.

Druhá stránka (obsah):
BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

báSeň měSíce

??? ???

!!!!!!!

!~ _! __/ // _ //! :?
!;;_:"§_-§°@ §°°_.**/~+*= .°^^ ~---
-=-= "'-§") +.-.)=-*/-';
//=-+ .,='"" _

Naši milí,

na srpen, aby bylo co číst u vody, jsme pro vás připravili povídkový speciál. Je to v zásadě speciál o lúzrech, o outsidersrech, o chudácích, kteří se jaksí neumějí poprat se životem, s realitou, a vůbec jsou tak nějak mimo blyštivou dráhu marketingového úspěchu. Krásné anglické slovo loser (člověk, který pořád ztrácí, je ztracený, jde od ztráty ke ztrátě) nás občas vystihuje všechny, některé častěji. Někdy si říkám, že Bůh má lúzry rád, proto si nás vyrobil tolik.

Netypicky jsme dali povídku hned na začátek, a to proto, že Modelky od Martina Vokurky jsou opravdu dobré. Také Lucie Dudková se tenhle měsíc povedla, a vůbec všichni povídkáři, Petr Pojar, Ivo Fencl i adresní nováček Lukáš Grygar odvedli skvělou práci. Trochu jsme tentokrát na oplátku odbyli Strž, ale kdo by se v létě zajímal o kritiku. Mějte se hezky a pozdravuje všechny lúzry kolem sebe!

Štefan Švec

O

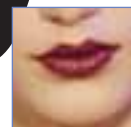
čem
se
(ne)
mluví

M

Modelky

Martin Vokurka

Koukal pořád někam pod sebe a občas směrem dolů prohodil pár slov. Špatně se mi dechá, dusím se, spustil po chvíli, když si všiml, že ho sleduju, natáhl si z cigarety a pořádně si lokl piva. Co to tam máte, ptám se. Psa? Spiklenecky na mě mrknul, prst si dal k puse, asi abych mlčel a okolo vrhal skrytý pohledy plný podezřívavosti. Dívaj se, a taky poslouchej, řekl hlubokým hlasem, kterej nikdo nemohl přeslechnout. Ať to slyšej, ať vědí, že to o nich všechno vim. Prokouk jsem je. To hlavní se ode mě nedozvěděj.

Znovu se kolem sebe rozhlídnul a vyzývavě přitom přelít očima plakát za výčepem.

„Víš, proč jsou modelky tak ošklivé?“ Viděl jsem na jeho ksichtu, že něco říká, ale nerozuměl jsem mu. Další hospodskéj blázen, řekl jsem si a taky se podíval, jenže spíš než na plakát na ty lidi okolo, jako bych čekal, že mi řeknou, co je zač. Co se ptal, to mi došlo až po dalším pivu nebo vlastně až někdy úplně jindy. Jestli vůbec. Protože tak je to vždycky, slova se hned napoprve neobnažej.

Jeho oči se vznášely na vodě z podrážděnejch spojivek, jako by uštváný pozorováním celého světa, a plavaly na něm jako

nějaký gumový míče, na který stačilo zatlačit pohledem a hned pod tíhou pohledu uskočily stranou, aby hned zase neodbytně vklouzly zpět.

„Kdybys nebyl takhle poránu v hospodě, tak bych se tě neptal,“ pochopil-nepochopil jsem, co říká. „Večer sem choděj samý šmíráci a lidi vočištěný prací.“ Při slově práce se ošklíbl. „Choděj se sem uklidnit, relaxovat, jak se teďka říká. To jsou týpci, co nejdou za podstatou věci.“

Naklonil se dolů a něco řekl. Máte tam psa? Ptám se znovu.

„Hovnajz, Pepík tam je a Pepík není ani pes ani kocour ani kanár. Pepík je Pepík a tobě do toho je kulový!“,

Proč jsou modelky ošklivé – konečně jsem mu tedy rozuměl. Zuby, co mu v puse zbejvaly, se viklaly, a zvuk, ten příšernej zvuk, kterej přitom vydávaly, doprovázel každý jeho slovo rušivým, i když slavnostním klapotem. Nebo to klapala protéza, kterou si občas nasadil a která chtěla vyskočit a utéct.

No jasně, jsou ošklivé, řekl jsem bez přemýšlení. To není nic nového. A pohled na jejich matky, jak v televizní reklamě machrujou s žehličkou nebo myčkou, ukazuje, že to horší ještě přijde. Masky mládí,

co ještě jakž takž drží jejich ksichty na snesitelný úrovni, než se rozpliznou, se za chvíli rozpadne na kusy. Pár plastik tomu nasadí korunu.

Proto, že ty co je vybírají, jsou teplý, navrhuju to, co jsem někde slyšel. Jedna bába povídala... Nebo protože se na modelky hlásí jen zakomplexovaný holky, nebo...

Pořád kroutil hlavou, že ne. Možná, že kroutil hlavou nad něčím jiným, sám na sebou. Možná hlavou ani nekroutil a jenom mně se točila hlava.

Nebo jsem zakomplexovanej já, řekl jsem si později. Prostě mám jinej vkus, holky mám radši menší a hlavně se silnejma nohama. Holka musí mít stehna jako válce, mezi něž se člověku opravdu chce dostat.

„Jsou to náckové,“ nebrala si servítky moje kamarádka, když jsem se jí na to zeptal. Káča vypadala přesně tak, jak jsem si představoval ideál svého sexuálního vyžití. O kráse jsem v jejím případě nepřemýšlel. Jenže dát mi tak jako tak nechtěla, i když jsem se snažil. Možná právě proto.

„Vybíraj ženský jako náckové árijský typy. Nechávej je pářit se svalnatějma sportovcema a jejich fotky cpou do těch přiblíblejch časopisů, aby lidem přivodili totální

Protože i když to nebylo tak
dobré jako opravdový
píchání, tak mi to určitý
uspokojení taky dávalo.

frustraci. Pak s nima manipulují a prodávají jim, co si umanou.“

„Kdyby byly doopravdy krásný, tak by to nebylo ono,“ řekl pro změnu můj kamarád, co si rád hrál na filozofa. „Prostě je to tak proto, aby sis mohl říct, že modelky, ačkoliv jsou obětovány, jsou vlastně ošklivé. To ti udělá dobře, když šoustáš s tou svou prdelatou Káčou.“

Zdalo se mi to blbý, šroubovaný a nafoukaný. A ohradil jsem se, že s ní nešoustám. Ovšem jen tak, aby si to mohl myslet dál. Protože i když to nebylo tak dobré jako opravdový píchání, tak mi to určitý uspokojení taky dávalo.

Co teprve, kdyby si to myslelo víc lidí. To už by bylo skoro jako skutečnost. Co je vůbec skutečnost? Odjakživa to bylo něco jiného, než co si lidi mysleli. Lidi si žijou v nějakým svým ubohým tranzu a zatím jim svět uniká. Proto se taky svět vždycky dobere někam jinam, než čekali. Nebo kdyby tak o tom někde napsali...! vrátil jsem k myšlenkám na Káču. Jenže záviděl by mi ji vůbec někdo, kdyby ji vyfotili třeba v krátké sukni...?

„Ty jdi dělat kurvu,“ řekl jeden chlápek Káče. „Modelky mají hubený nohy a kurvy zase tlustý. Tak je to na světě rozdělený a zřízený.“

Byla vzteky bez sebe a házela kolem sebe, co jí přišlo pod ruku. „Ten hajzl to tak neřekl, ale bylo to jasné z jeho hlasu a z celý tý jeho fašounský vizáže. Prostě já krátkou sukni nosit nemůžu. S těmahle nohami.“

Říkal jsem si, že asi toho hajzla opravdu, až bolavě, chtěla. Nebo možná ne, už jsem se párkrát sekl.

„A zrovna budu,“ dodala po chvíli. „A přestanu se holit.“

Tenhle nápad mě zrovna moc nenadchnul.

Pak jsem ji pár tejdnu neviděl. Káča řádila a užívala si a já u toho nebyl, byl jsem někde na druhým konci světa a mohl jsem se leda užírat nebo brát zavděk tím, co přišlo, a vztekle přitom trhat každé časopis, co mi

přišel pod ruku a v němž se promenovaly modelky s dlouhýma nohama a úžasnou puklinou v ksichtu, z níž trčely neživé bílé zuby, zatímco jen o kousek výš byly zasazený barevný kousky kamínků, prázdný a ledový. Pořád jsem hledal odpověď, proč že ty modelky jsou ve své vyměřené dokonalosti vopravdu, ale vopravdu tak vošklivé, až na mě z jejich fotek sahá hrůza. Nepřišel jsem na nic nového, na nic, co by ten starý i se svým Pepíkem, o kterém jsem pořád nevěděl, co nebo kdo to je, nezahnal jediným úšklebem nebo máchnutím ruky do toho nejbizarnějšího prázdna, co jsem kdy viděl, a tak bez kloudný odpovědi mě mohl nadále považovat za blbce, i když on se kromě šklebení tvářil, jako že není nikde žádný problém, že všechno je v nejlepším pořádku, i když jsem na tak jasnou věc ještě nepřišel. Hlavně když do hospody chodím už ráno.

Po těch pár tejdnech se ukázalo, že jsem nebyl nikde daleko, pořád jsem trčel na stejném místě, jenom Káče jsem se nemohl dovolat ani ji nikde potkat, protože to byla ona, kdo se pořádně vzdálil, a taky se ukázalo, že všechno to její řádění a užívání nebylo nic moc, protože chvíle šoustání je pořád jenom chvíle, ale to, co je mezi tím, nejsou obvykle žádný prchavý chvílky, ale pěkně dlouhé hodiny a dny a tejdny a za ty malé okamžiky rozkošného chvění ani nestojí, když je jeden probrečí a proskučí svínutej pod dekou a zabedněnej třema polštáři v zamčeném pokoji, kam nejde ani trochu sluníčka.

Tak jsem se za Káčou vypravil, i když jsem měl trochu nahnáno, jak asi bude vypadat a jak se s ní mám vlastně bavit.

Ležela na posteli, ještě trochu bledá a mně připadalo, že takhle bych ji chtěl vidět co

nejčastěji. Paži měla nahou až ke krku, kde viselo něco jako provázek noční košile. Z pod deky vykukovalo lejtko a opravdu už zarůstalo chloupky. Nechala ho tak, i když si všimla, že se dívám. Nevěděl jsem, jestli to bylo dobrý nebo špatný znamení.

„To jsem kráva, co? Úplně a totálně blbá, pitomá a vymaštěná kráva.“

**Prostě já krátkou sukni nosit
nemůžu. S těmahle
nohama.“**

Všechno posrala, nic nepochopila, až teď, ale to už je pozdě a jí se chce blít, sotva na sebe pomyslí...

„Takhle nemluv.“

Člověk přece chce o tom druhým slyšet buď samý dobrý věci nebo aspoň záhadný nebo co já vím jaký. Jako v časopisu, řekla Káča někde ve mně. Ta stará Káča. Ta nová na posteli mlčela.

Jasně že je blbá. V duchu jsem souhlasil, ale zároveň se ve mně vzdula vlna tolerance a velkodušnosti. Vykašlat se na život a na tenhle svět kvůli pitomému fotbalistovi, co čutá do míče a když do něj zrovna nečutá, tak se za ním honí. Když mu lezla do postele, měla vědět, že ta postel je něco jako kolotoč na pouti, svézt se a hned vypadnout, ve frontě už čekají další. A ne se hroutit a zabíjet. Nebo se o to aspoň pokoušet.

„Ty jsi stejně fajn kluk.“

Radši bych slyšel suprovej nebo tak nějak, ale i tak to znělo nadějně. Zatvářil jsem se nepřístupně a chystal se k odchodu. Vší silou své vůle jsem se přinutil, abych se ji nepokoušel pohladit nebo dokonce políbit.

Nešetřil jsem však chlácholivými slovy o tom, že všechno bude zase v pohodě.

„Nech toho vola těm krávám,“ řekl jsem co možná nejsrdečněji a vypadnul z pokoje.

Když jsem o tom přemýšlel, přišel jsem na to, že už od té návštěvy to bylo jasné. Káčin zadek byl připraven pro mě. Čekal na to, až ho chytanu rukama a stejně tak čekaly její kozy a čekaly i její stehna, aby se už konečně rozevřely, nohy se opřely o zeď u postele a celý její tělo se roztřásló sexem. Šlo jen o to, abych to zase nezvorál. Abych nevystríhнул nějakou fatální chybu.

Jasně, chtěla hlavně utěšit, zaplašit v sobě to prázdný po fotbalistovi, zbavit se svíravý palčivosti po celým svým rozpáleným těle, který zůstalo tak odvržený. Tím tělem mě sála do sebe jako popraskaná země, co se v poušti táhne od obzoru k obzoru a na kterou někdo jen tak mimochodem obrátí kýbl vody a ona se najednou celá ta vyprahlota z toho jedinýho kýblu zaleje vodou a přemění na širokánský jezero.

Divný na tom bylo, že nějak to nebylo ono. Když se Káčino tělo vyvlíкло z džínsů, v kterých bylo tak pěkně napasovaný, zvětšilo se nahatý asi třikrát.

„Dáš si čaj?“ zavelela hned ráno. Radši bych kafe, bílý kafe se spoustou cukru, ale kafe neměla. Nebo neměla mlíko, to vyjde na stejno. Černý kafe nemůžu. Na stůl donesla podnos s dvěma hrnkami, z nichž se kouřilo, s kusem oschlý buchty. Byla navlečená do trička, pod kterým nic neměla. Kozy se jí houpaly a chvílemi jsem viděl kus zadku

nebo chlupů z klína. Nohy si už zase oholila, ale tam nahoře, nebo spíš dole, zůstala, jak ji hormony udělaly.

Nechtělo se mi vstát, zůstal jsem rozvalený v posteli a poslouchal, jak ke mně z dálky promlouvá.

Tak tobě se to nelíbilo, slyšel jsem její hlas, jak sílí až k burácení a řevu. Nehoupala jsem se dost do rytmu? Málo jsem křičela (opak byl pravdou, ale o pravdu teď vůbec nešlo). Tak co, co se ti nelíbilo, křiváku jeden...

Za trest se proměním na modelku – vyrostou mě nohy až někam dvacet čísel pod zem. Přiženou se krasoměřiči a ty nohy mi změří, i kdyby měli vzít rejče a tu zemi kolem mě vykopat. To aby měli nověj rekord. Chápeš, nejdelší nohy v Česku a v celým širým vesmíru.

Budu pózovat v jednom časopisu za druhým. Místo šatů se obalím penězma...

Sakra, proč jsou modelky tak ošklivé, letí mi pořád hlavou a vrčí to tam jako u tebe, kde mi vlezl do ucha škvor.

A potom umřu na předávkování krásou. Budu na vrcholu. Tělo prodaný, sebe-rovou moje plíce a strčí je na titulní stranu. Dýlka mýho střeva bude udávat módu. Co je in a co out.

Proč ne taky hovno, moč...? Chce se mi odseknout.

Ty chlapečku, ty zůstaneš nula celej svůj zpackanej život. Tvoje péro je ztělesnění průměrnosti všech ptáků všech chlapů, co jsou tak nevýrazný a směšný jako ty. Bloumaj po světě a nerozuměj ženský krásu a světu vůbec. V krámě by je mohli prodávat na tuny...

Asi je vybíraj mimozemšťani, sumíruju si v duchu další vysvětlení. Karel Marx či

„Opovaž se mě teď nechat.“ Sjížděla kolenem dolů.

„Nebo...“

Adam Smith byli jen jiná parta marťanů, napadne mě úplně nelogicky.

Kapka mý moči v kapli svatýho Klistiriana, Jána z Klisny, z harému Křišny... Slyším ji zpívat. Není to krásnej blasfém?

Jasně, svět je jen posraná struktura, i zatracený rouhání tu má svý místo.

Struktura hříchu, rouhačství, světečství... Všechno sem patří, nemá cenu se vzpírat.

Existuje snad svědectví, který může přežít aspoň půl generace?

Nahluchlej samče! Křivohubej vtipálku! Máš vousy, aby tvý kecy neroztrhly tvou hubu hned u kořene...

A pak se její nohy skutečně prodlužovaly a vynášely ji stále výše a slova ke mně dolíhala stále s větším zpožděním a ta nejnovější vůbec.

Káča mi klečela jedním kolenem na břiše. Probudil jsem bolesti.

„Opovaž se mě teď nechat.“ Sjížděla kolenem dolů. „Nebo...“

Ucítil jsem bolest a viděl Káčin obličej těsně nad svým. Tak blízko, že její ňadro se rozpláclo na můj hrudi.

Vždycky když chci něco říct hodně zblízka, musím se přitom toho druhýho dotýkat svejma kozama.

Chtěl jsem co nejdřív pryč. Představil jsem si koutek v hospodě, kde sedávám. Post coitum omne animal... Po píchání jsem ze všechno nejradši sám. Než znovu nazraje chuť. Než se všechny ty trubice v podbřišku zase nažhaví. Představil jsem si to s ní znovu. A znovu. Pořád ta samá tlustá Káča. Pořád a zase a znovu. Nebude to k zbláznění? Ze všeho toho opakování, které je hnětením

a mísením všeho, co se stalo i nestalo, stát nesmělo, a přesto se třeba stalo, z opakování, jež je není ničím jiným než hnětením a drcením unikající skutečnosti se všemi jejími vytékajícími šťávami lepkavosti a trochou uspávacího hnusu, mi bylo na blití.

Ty nohy
jsou
jehly
a celá
modelka
je natažená
injekční stříkačka,
jen ze sebe vypustit
všechnu jedovatou krásu.

Najednou se rozbřečela. Teplý slzy mi padaly do obličeje a tekly na hrud, kde se rozpláclo to její ňadro.

„Ona přijde, ona přijde...“, vzlykala a střídavě mě líbala do krku a kopala do koulí. „Pomstí mě, když mě necháš.“

Kopání bolelo, líbání štípalo a pálilo. Přesto to byla pro tu chvíli nádhera ve srovnání s návratem tý druhý. Stačilo přivřít oči a z mlhy se vynořily jehlovité nohy modelky a sem tam se prošly po mým těle jako po molu. Ty nohy jsou jehly a celá modelka je natažená injekční stříkačka, jen ze sebe vypustit všechnu jedovatou krásu.

Kopala a svírala a na mě to znovu přišlo.

Jeho místo bylo prázdné. Zhluboka jsem se napil a rozhlížel se okolo. Těch pár lidí, co tam sedělo, jsem znal od vidění. Byli to ti, co měli uši nastražené, když starej mluvil. I mně se teď zdálo, že okouněj a samou zvědavostí slintaj.

„Kdo je ten Pepík? Proč jsou tak ošklivý?“

Všechno se to v mý hlavě točilo. Káču jsem od té doby neviděl. A už ji neuvidím. Nakonec jsem to posral. Ano, já jsem byl poslední kapkou do toho posraného poháru života. V kolotoči opakování jsem dostal roli nejhnusnější.

Starej pořád nepřicházel, kolem proběhla krysa. S pištěním. Ocas za ní vlál a nikdo si jí nevšímal.

Ať žije ošklivost, ať žije kouřovej smrad a vrzání židlí! Ať žijou modelky! Jen co zejtra přijde, všechno mu to vyklopím, to jsem zvědavej, jestli se teď trefím. Svět přede mnou ležel jako rozstříhaný časopis a všude vykukovaly rozpadlý kusy modelek, ale neměly v té hromadě šanci. Ležel mi v ruce jako zvednutý kámen, pod kterým se to hemží červy. Mám ho znovu upustit, zavřít oči...

Ať zhebne skutečnost! Ať žiju já! I když ani beze mě by tu nic nechybělo. Právě proto, sakra. Když stačí trochu tuku navíc, pár úchylnej slov a pár odchylek v guláši mozkový chemie a ten tuk, ani ten mozek, ani to tělo nakonec už není. Moje péro teď může píchat do prázdna.

Udělal jsem ještě tři kousky a šel domů. Starej ten den nepřišel. Stavím se zase zejtra.

Byl jsem na odchodu a krysa běžela zpátky. Už poněkolkáté, jako by pořád něco hledala. Nakonec zmizela v rohu a já jsem na ni za chvíli zapomněl.

„Uhni Pepíku nebo tě zašlápnu“, pronešl hospodskej na cestě s tácem piv. Otočil jsem se ve dveřích, jako bych se měl ještě něco dozvědět. Nikdo už nic neříkal, tak jsem pokračoval ven.

Zejtra je taky zejtra, řekl by starej... A všerejšek nikdy nevyblijíš, zaslechl jsem ještě od jednoho stolu krutý proroctví, ale možná se mi to taky jenom zdálo.

O čem se (ne) mluví

Zemřel

1.

„Nejdrsnější z drsných.“ „Nejkrvavější autor Ameriky.“ Tak mu říkali.

A před revolucí u nás koloval samizdatový překlad jeho Černých nocí v Manhattanu. Ale nic víc. V pondělí 17. července zemřel v Jižní Karolině – v 88 letech. Mnozí čtenáři však měli za to, že už musí být mrtev velmi dávno. Vždyť se proslavil už v letech čtyřicátých.

Mickey Morrison Spillane (1918-2006) byl posledním žijícím představitelem drsné školy, ale rozhodně ne žádným sadistou ani psychopatem, i když... I když to na to někdy vypadá (viz mnohé níže uvedené úryvky).

Rozhlédněte se však po současné popkultuře, a je hned jasné, že jeho díla – co do drsnosti i erotička – už poněkud zaostala... I tak však loni odpověděl Ondřej Neff v jednom rozhovoru: „Spillane? Určitě i dnes ta nejdrsnější škola. Nejdrsnější, jakou si lze představit – a jsem hrdý, že jsem ho u nás jako první uvedl na trh.“

Což se stalo. A právě Ondřej Neff se tehdy stal i odpovědným a zaujatým redaktorem čtyř „krvavých biblí násilí“ s pochmurnými tituly Já, porota (1947, česky 1992), Rychlá je má zbraň (1950, česky 1992), Má je pomsta (1950, česky 1992) a Velké vraždění (1951, česky 1992). Nakladatelství DNES je vychrlilo v celkovém nákladu 50 000 výtisků.

Až s odstupem šesti a devíti let pak následovaly rádobý důstojnější – anžto vázané – svazky nakladatelství „BETA – Dobrovský a Ševčík“, jež přinesly v nových překladech Jiřího Špalka i další dvě

Mickey Spillane

A ještě výraznější, i když až do roviny předdetektivní romantiky posunutý, je určitě i román *Zelený lučištník*, kde se titulní střelec už vůbec neohlíží na oficiální ramena práva a vykonává starobylou spravedlnost romanticky starodávnou zbraní.“

Spillaneovy kriminálky, a tak po titulu „Mám rychlou zbraň. Vražedná výhra“ (česky 1998), což byly jen nové překlady románů *Rychlá je má zbraň* a *Velké vraždění*, následovalo ještě „S polibkem přijde smrt. Nepřežije nikdo“ (originály 1952, 1970, česky 2001).

A to je co se týká krvavého Spillanea prozatím na českém trhu vše. A stojí to vůbec za to a můžeme věřit Ondřeji Neffovi? Jak zní odpověď na tyto otázky?

2.

„Ve Spillaneově pojetí je tradice drsné detektivky obratně, zato ale primitivisticky vulgarizována. Jak a kam? Až do kontrastu mezi živočišně cituplným hrdinou-zabijákem a studeně neživoucí rukou

zákona,“ napsal o tom Vladimír Hendrich. „A brutalita je pepřena špetkou pornografie a hlásáním primitivních etických a politických tezí srozumitelných všem a vítaných každému, kdo by svobodu a demokracii radši nahradil totalitní diktaturou, ve které by Spillaneho detektiva Mika Hammera nahradilo rovnou novodobé gesta-po...“

Josef Škvorecký už byl smířlivější, přesto však v knize *Nápady čtenáře detektivek* dodává: „V proslulém Miku Hammerovi, duchovním to dítěti neúspěšného bombardovacího letce, se zrodila zlověstná postava potenciálního amerického fašismu, která se řídí zásadou oko za oko, zub za zub. Došlo tím na projekci vůbec nejprimitivněji atavistických tužeb člověka spoutávaného jinak společností, a to je i tradicí nesporně americkou, kterou představoval už někdejší západní zákon, když ho pionýři-dobyvatelé brali do svých rukou a když postupovali přes indiánská území. Podhoubí však ta tradice má i u klasiků detektivního žánru jako byl Emile Gaboriau, už on totiž napsal: *Zákon nás nutí používat pouze slušných zbraní proti těm, jimž jsou dovoleny všechny zbraně.*

Není už to... snad přímá výzva k použití hammerovské pěsti?“ ptá se Josef Škvorecký.

„Ostatně ani Sherlock Holmes nebyl žádným ortodoxním ctitelům psaných zákonů, když kdesi říká: *Raději bych podvedl zákony Anglie než své vlastní svědomí*, a když filozofuje: *Myslím, že existují jisté zločiny, na které zákon nepamatuje a jež do jisté míry ospravedlňují soukromou pomstu*. A v jiné povídce policii dokonce vůbec neprozradí vrahy... a v příběhu Charles Augustus Milverton najdeme scénu jak vystřiženou ze Spillanea: Mladá dáma totiž zastřelí vyděrače, který předtím zavinil smrt jejího manžela, a zaboří podpatek do jeho obličeje. A přece ji Holmes neprozradí.

„Ale dál,“ pokračuje Škvorecký. „Ne zcela loajálně – a podobně jako Hammer – postupoval už třeba slepý detektiv Max Carrados, když lapenému vrahovi místo zatčení nařídil spáchat sebevraždu. A docela stejně se ve Zločinu v Orcivalu zachoval i Gaboriauův Le-coq. A Dashiell Hammett, tento další král drsné školy? V jedné povídce usadil zločince na elektrické křeslo za čin, který nespáchal,

Ovšemže o to, že kdo má peníze a vliv (jak říká Hamer), najme si nejlepší advokáty, podplatí úřady a ze všeho se vyseká. Soudní a politické zřízení tedy neslouží obyčejným lidem – a je prolezlé korupcí. A zrádci. Což je podobný poznatek jako u Chandlera, jenže Spillane nekončí jen jeho kritickou skepsí, nýbrž... Jeho hrdina Hammer má po ruce radikálnější kladivo řešení. Totiž... „Je-li justice zkorumpovaná, tak vezmi zákon do svých rukou a zabíjej, zabíjej, zabíjej!

což udělal proto, že jeho skutečnou vraždu mu před soudem nemohl dokázat. A dalším přímým předobrazem Hammera jsou bezpochyby i hrdinové románů Edgara Wallace, hlavně pak spiklenci, kteří vlastní rukou provádějí ortel smrti na ministrovi prosazujícím špatný zákon v knize Čtyři spravedliví. Tady už jde opravdu o čistý případ spillaneovské identifikace soudce s katem – prokurátora se soudcem... – a detektiva s vrahem. O případ příznačný pro fašistické pojetí justice.

A ještě výraznější, i když až do roviny předdetektivní romantiky posunutý, je určitě i román Zelený lučištník, kde se titulní střelec už vůbec neohlíží na oficiální rameň práva a vykonává starobylou spravedlnost romanticky starodávnou zbraní.“

Josef Škvorecký ale také upozornil, že už sama instituce románového soukromého detektiva obsahuje svou tendenci ke konkurenčnímu boji s policií výrazný prvek braní zákona do vlastních rukou a že „téměř v každém dobrodružství Perryho Masona i Phila Marlowa i lorda Petera Wimseye i Poirota najdeme situace, kdy se detektiv pohybuje až na hranici legality a nezřídka ji aspoň krůčkem překročí, a to tím, že před policií tají některá zjištěná fakta anebo některé jejich aspekty anebo aspoň tím, když nezákonně vyjednává se zločincem.“

Celá Hammerova filozofie pak už je podle Škvoreckého jen dovedením těchto základních tendencí až do jejich krvavých důsledků.

Přitom však výchozí úvahy Spillaneova zabijáka nejsou samy o sobě nesympatické anebo zcela nesprávné. O co v nich tedy jde?

Ovšemže o to, že kdo má peníze a vliv (jak říká Hamer), najme si nejlepší advokáty, podplatí úřady a ze všeho se vyseká. Soudní a politické zřízení tedy neslouží obyčejným lidem – a je prolezlé korupcí. A zrádci. Což je podobný poznatek jako u Chandlera, jenže Spillane nekončí jen jeho kritickou skepsí, nýbrž... Jeho hrdina Hammer má po ruce radikálnější kladivo řešení. Totiž... „Je-li justice zkorumpovaná, tak vezmi zákon do svých rukou a zabíjej, zabíjej, zabíjej!“

3.

Mickey Spillane se narodil v posledním roce první světové války v Brooklynu. Už ve svých sedmnácti začal psát povídky do levných pulpových časopisů (od roku 1935) a podílel se na scénářích tehdy slavného komiksového seriálu Kapitán Marvel. Za války se stal leteckým instruktorem a stíhačem, v míru působil ve slavném cirkusu

Barnum and Bailey. Při likvidaci syndikátu překupníků drog spolupracoval s FBI a jako upomínka na to mu zůstaly jizvy po dvou střelných ranách a jednom bodnutí. „Spillane i jeho Mike Hammer mají vedle křestního jména společné mnohé,“ napsal František Jungwirth. „Byli to statní, silní a tvrdí muži, kteří jednali přímo. Kritické výhrady k těmto knihám, totiž že až příliš zdůrazňují sex a násilí, se snad ve své době mohly zdát oprávněné. Dnes však... Ta díla už sotva šokují i jen školáky.“

Spillane sice zcela veřejně deklaroval, že píše jenom pro peníze, něco však v jeho díle určitě tkvělo, když... jej svého času v počtu prodaných výtisků překonával jen Erle Stanley Gardner. A když si až dodnes čtenáři koupili na 200 miliónů výtisků jeho knih, a to včetně dvou publikací určených dětem... A když se tak stal Spillane jedním z komerčně nejúspěšnějších autorů dvacátého století.

Co to asi bylo? Určitě ne jen četné erotické narážky, kterými ovšem rovněž předběhl dobu.

4.

Vůbec první Spillaneův román Já, porota (1947) vzbudil v USA po svém vydání znač-

ný rozruch. A kritika Hammera hned i ocejovala: „Paranoidně fašistický typ“.

A co na to Mickey Spillane? Že prý to dlo stejně „spíchl“ za devět dní.

Hammer tu objasňuje dost brutální vraždu svého nejlepšího přítele a je opravdu ostrým chlapíkem s notně tvrdými lokty. Ještě daleko tvrdšími, než jaké měl Phil Marlowe.

Vyjadřuje se navíc značně obhrouble - i včetně šovinistických narážek -, ale také pátrá dost zmatečně, je sem tam i zbit a semo tamo pomilován a občas... se ocitá až úplně mimo zákon. Autor také nepokrytě naznačuje, že občas zabíjí i jen z čisté záliby.

Nutno však něco přiložit na opačnou miskou vah. A Hammer, to je také třeba říct, je naprosto neúplatný a má i vytříbený cit pro spravedlnost. Přečtěme si teď ovšem i „vytříbený“ závěr románu Já, porota, ve kterém se Hammer chystá bohorovně odpravit ženu, a to čistě a jenom na základě svých zcela neprokazatelných domněnek (překlad Jana Kristka):

Její palce se zahákly do křehkého hedvábí kalhotek a stáhly je dolů. Vystoupila z nich tak svižně, jako kdyby vylézala z vany. Teď byla úplně nahá. S napřaženými rukama kráčela ke mně. Její jazyk lehce přešel po rtech, takže se zaleskly vášní. Její vůně byla jak vzrušující parfém. Unikl jí pomalý vzdech, který způsobil, že se polokoule jejích prsů zachvěly. Předklonila se, aby mě políbila, a její ruce vyrazily, aby mne objaly kolem krku. Zahřmění pětáctýřičtíky otrásl pokojem. Pomalu se podí-

vala dolů na ošklivou ránu ve svém nahém břiše, kam vešla kulka. Tryskal z ní tenký potůček krve. Postavil jsem se před ní a strčil pistoli do kapsy. Padla a její oči teď vyjadřovaly bolest předcházející smrti. Bolest a údiv. „Jak jsi mohl?“ lapala po dechu. Zbýval mi jen okamžik, než budu mluvit k mrtvole, ale stihl jsem to. „Bylo to samozřejmé,“ řekl jsem.

5.

U poválečných amerických čtenářů měl agresivní hulvát Hammer úspěch. Měl ho kupodivu i jako muž se silně pokleslým vkusem, ne moc valnou inteligencí, ale o to úděsněji nadneseným sebevědomím. Měl úspěch, a tak se stal hrdinou i dalších románů - a opět vyprávěných v ich formě. V knize Rychlá je má zbraň (1950) Hammera rozzuří vražda ubohé prostitutky a aniž by ho kdo najal, pustí se do boje s celou bandou organizující erotické obchody. A správní aparát? Soudy? Jako obvykle je hodlá ignorovat. Zato však... Nosí v podpaží bouchačku. A v mozku? Až neomalené přesvědčení o vlastní pravdě.

Pak však - a hledme - najednou přece začne s policií spolupracovat, a hle, i docela disciplinovaně. Jak to? A že by se autor už v prvním románu vybil dost? Snad.

Hammer se dokonce zaláskuje, a to do jiné „padlé dívky“, a jako by zmoudří. Je už lidštější. Nicméně finále opět „stojí za to“ (opět v překladu Jana Kristka): *Berín měl*

otevřená ústa a ječel se vši zuřivostí svržených bohů, ale můj smích byl hlasitější. A ještě ječel, když jsem mačkal spoušť.

Následující román Má je pomsta (1950) dosáhl nákladu čtyři miliony výtisků a končí slovy (překlad Jan Filipický): *Než stačila vylovit pistoli ze zásuvky, držel jsem lugger a v tu chvíli zapomněl, že se mi ho přičítá použít proti ženě. Zkřivil jsem zkrvavené rty v úsměšku a pozvedl ho. V jejích očích zaplanula nenávisť, jakou už vícekrát nespatriím. Bouchačka mi začala poskakovat v ruce a plivat drobné, šeredné kulky. Vražedkyni přibíjely ke stěně a pokrývaly její tělo tečkami, jež se proměňovaly v čárky, jak se z ran vyvalila krev. Juno žila až do chvíle, kdy jí poslední střela rozervala tkáň a vnitřnosti. Pak zemřela a její plné, rudé rty rozpoltil úšklebek bolesti a strašlivého poznání. Znovu jsem se zasmál a odplovil se k té beztvare hroudě bez života a šlapal mezi hromadou náhražek z pěnové gumy, které z ní spadaly s toaletou. Byla vám to psi-na. Náramná. Větší, než jsem si kdy představoval, a třeba byste se taky museli smát. Odplivl jsem si na zbytky toho, co kdysi bývala Juno, královna bohyň, a pochopil, proč pokazdý, když jsem na ni pohlédl, mnou projel odpor, který byl vlastně ošklivostí. Juno byla totiž opravdu královna. Skutečná - a živoucí. Jistě tu sortu znáte. Juno byla chlap.*

A další román, Velké vraždění (1951), končí „pro změnu“ takto (překlad M. Krbec): *Všechna nenávisť, kterou jsem k ní cítil, se přesunula do mého obličej. Musela vědět, co si myslím, ale popřála mi neprozřetelně ješ-*

V knize Rychlá je má zbraň (1950) Hammera rozzuří vražda ubohé prostitutky a aniž by ho kdo najal, pustí se do boje s celou bandou organizující erotické obchody. A správní aparát? Soudy? Jako obvykle je hodlá ignorovat. Zato však... Nosí v podpaží bouchačku. A v mozku? Až neomalené přesvědčení o vlastní pravdě.

Její prsty vklouzly pod pásek županu a rozvázaly ho. Pomalu ho rozvíraly, až jsem viděl, jaká doopravdy je, a zmocnila se mě ještě větší nevolnost. Chtělo se mi obrátit se celý naruby a cítil jsem, jak mi žaludek stoupá do hrdla. Lily byla jen příšernou karikaturou lidské bytosti. Žádná kůže, jen odpuzující masa pokrouceného, napuchlého svalstva, od kolen až ke krku.

Hrůzně výsměšný obraz nutící člověka, aby před ním zavřel oči. Cigaretu mi málem vypadla ze rtů a zapalovač se mi v ruce trásl. Přesto se mi ho podařilo otevřít. „Tohle udělal oheň, Miku. Ještě pořád si myslíš, že jsem hezká?“ Zasmála se, a já v tom smíchu rozpoznal šílenství. Přitiskla mi pistoli na břicho, přiklekla ke mně, a jak se naklonila, přinesla s sebou i všechnu tu odpornou hrůznost.

tě celou vteřinu, abych si mohl prohlédnout její úsměv. Ano, tu poslední věc, kterou v životě uvidím.

Nechtěl jsem však vyplývat poslední pohled zrovna na ni a Deckerův syn se natáhl po pistoli na hraně stolu – po té hračce, po které už tak dlouho toužil – a v té vteřině navíc, již mi popřála, stačil obejmout pažbu a stisknout pojistku. V stejný okamžik se jeho prst dotkl spouště.

Z hlavně vyšlehl plamen a jeho jazyk se prohnal pokojem jako démon pomsty, smazal z její tváře výraz zla a proměnil ji v rudou, ne skutečnou masku, která už vůbec nebyla tváří.

V další knize Jedné osamělé noci (1951), z níž zatím česky vyšla jen ukázka v časopise Světová literatura (1958/3), zachraňuje Mike Hammer svou krásnou sekretářku Veldu zajatou komunistickými agenty a likviduje přitom chabře nepřátelské špióny, až skoro jako tehdy ještě rok nezrozený James Bond (hle, jakou měl Fleming inspiraci)... Následovalo Dlouhé čekání (1951) a román S polibkem přijde smrt (1952), který končí: *Její prsty vklouzly pod pásek županu a rozvázaly ho. Pomalu ho rozvíraly, až jsem viděl, jaká doopravdy je, a zmocnila se mě ještě větší nevolnost. Chtělo se mi obrátit se celý naruby a cítil jsem, jak mi žaludek stoupá do hrdla. Lily byla jen příšernou karikaturou lidské bytosti. Žádná kůže, jen odpuzující masa*

pokrouceného, napuchlého svalstva, od kolen až ke krku. Hrůzně výsměšný obraz nutící člověka, aby před ním zavřel oči. Cigaretu mi málem vypadla ze rtů a zapalovač se mi v ruce trásl. Přesto se mi ho podařilo otevřít. „Tohle udělal oheň, Miku. Ještě pořád si myslíš, že jsem hezká?“ Zasmála se, a já v tom smíchu rozpoznal šílenství. Přitiskla mi pistoli na břicho, přiklekla ke mně, a jak se naklonila, přinesla s sebou i všechnu tu odpornou hrůznost. „Teď zemřeš. Ale předtím to můžeš udělat. Polib mě před smrtí, polib... A s tvým polibkem přijde smrt.“ Stále se usmívala, ale než se ta ústa dostala ke mně, palcem jsem zapalovač rozškrtl. V okamžiku, který uplyne mezi tím, než se výkřik změní v divoké ječení strachu, z ní byla pochodeň. Modré plameny hořícího lihu zmítající se na podlaze a v té modři bělost jejích vlasů zčernala na uhel spečený do chomáčků a její tělo se svíjelo ve smrtelném zápasu. Z plamenů se staly zuby požírající, drásající a trhající a zakusující se do žízev po jiných plamenech a její hlas přešel v pronikavý jakot smrti puštěné z řetězu. Díval jsem se, ale pak jsem pohledem uhnul. Dveře byly zavřené a já doufal, že mi zbytek sil postačí k tomu, abych se dostal ven...

V Lovcích děvčat (1962) vraždí pro změnu sovětští špióni a následovaly četné další romány: Gangster, Můj zabiják, Kulka, ta jen málokdy přiletí sama, Mezi třemi očima, Jedna díra do hlavy, to je až moc, Válka jediného muže, Milá mrtvola, Hlubina, Letec, Had, Já, Kápe, Návrat Kápě... A zde je i finále jednoho pozdnějšího románu Nepřežije nikdo (1970, česky 2001): William Dorn pronesl: „Nikam nepůjdete, pane Hammere.“ „Ne?“ „Ani my ne. Máme oba v ústech kyaniidové kapsle.“

Ještě jednou se na sebe podívali a oba téměř neznatelně pokývli hlavami. Jejich čelisti

Ještě jednou se na sebe podívali a oba téměř neznatelně pokývli hlavami. Jejich čelisti se maličko hnuly. Viděl jsem, jak přichází smrt, ale radost mi přece jenom nepřekazí, to jsem věděl. „Průšvih,“ pronesl jsem. „Vždyť jste ještě měli jiné východisko.“ A podíval jsem se na revolver s krátkou hlavní, který ležel jen kousek od jejich nohou. Oba ze sebe vyrazili zoufalý výkřik a současně se po něm vrhli. Můžou mě tedy vzít s sebou – a poslední se přece budou radovat. Ona už revolver držela v prstech, když... Když v tom je kyanid srazil. V jediné, poslední křeči... a já se dal ve ztichlém pokoji do smíchu.

6.

Už Mike Hammer koketoval, jak jsme si všimli, se špionáží, ale vedle něj vytvořil Mickey Spillane i skutečného tajného agenta, „Tygra“ Manna, a ten si chabře zabíjval se sovětskými špióny například v knihách Den pistolí (1964), Krvavé svítání (1965), Dealeři smrti (1965), Projít kontrolou (1966) či Tygr je volný.

A ještě jiný špión jménem Morgan vystupuje v románu Delta faktor (1967, zfilmováno 1970) a ještě další hrdiny mají Spillaneovy knihy jako Tuzí chlapíci (1970) a další. A když už jsme se dotkli filmování, vraťme se ještě krátce ke kinoverzím Spillaneho románů. Jen během deseti let vznikly snímky Já, porota (1953, remake 1981), Dlouhé čekání (1954), S polibkem přijde smrt (1955), Rychlá je má zbraň (1957) a Lovci děvčat (1963), v kterých si Mika Hammera „stříhl“ co herec sám pan spisovatel. Z oné série vynikl a uspěl jen v pořadí třetí – a u nás také uvedený – film režisovaný Robertem Aldrichem a zaštitěný hereckým umem nejpopulárnějšího amerického herce Jimmyho Stewarta. „Lépe než který-

koli jiný snímek zachytilo to dílo tehdejší klima strachu a hysterie, i když jen formou osudově pesimistické a trochu poetické nadsázky,“ tvrdí filmový historik Vladimír Hendrich. A pak už následovaly i adaptace všech ostatních románů a v letech 1984–1987 taky desítky a desítky dílů seriálu „Mickey Spillane’s Mike Hammer“ se Stacy Keachem (nar. 1941).

Tento cyklus byl zahájen celovečerním pilotem Na koho ta vražda padne (u nás měl premiéru 30. 4. 1995) a obsáhl i další delší filmy jako Víc než vražda (1983), Návrat Mika Hammera (1986) či Vražda bere všechno (1989). Ačkoli z původních děl převzal třeba i Hammerovu oddanou sekretářku Veldu, lze dnes už jen konstatovat, že na skutečnou drsnost si zde tvůrci spíš jen hráli.

7.

Mickey Spillane uměl bezpochyby velmi šikovně manipulovat s city průměrného čtenáře a byl určitě efektní a dobrý vypravěč. Velmi primitivně však taky zvlgarizoval princip osobní odpovědnosti, kterou kladli všichni „normálnější“ detektivové Raymonda Chandlera a Dashiella Hammetta nad zákon a brutálně všechno přehnal. Přesto či právě proto není jeho hrdina dodnes úplně zapomenut a jako určitá kuriozita i extrém nebude zapomenut už nikdy.

Ivo Fencel

O
čem
se
(ne)
mluví

Tři střepy

Foto Jiří Pavliš

z Varů

Deprese. To bylo neoficiální, ale o to hlavnější téma letošního karlovarského festivalu. Divák prošel lázeňskou kolonádou plnou slunce a vlnobití dívčích ňader, a na plátně v kině ho zchladily smutek, sebevražda a občas sex, po němž se aktéři obyčejně propadli zpátky do ještě hlubší deprese. Jsem rád, že dramaturgie festivalu zařadila do programu aspoň noční projekce večerníčků o Krtečkovi...

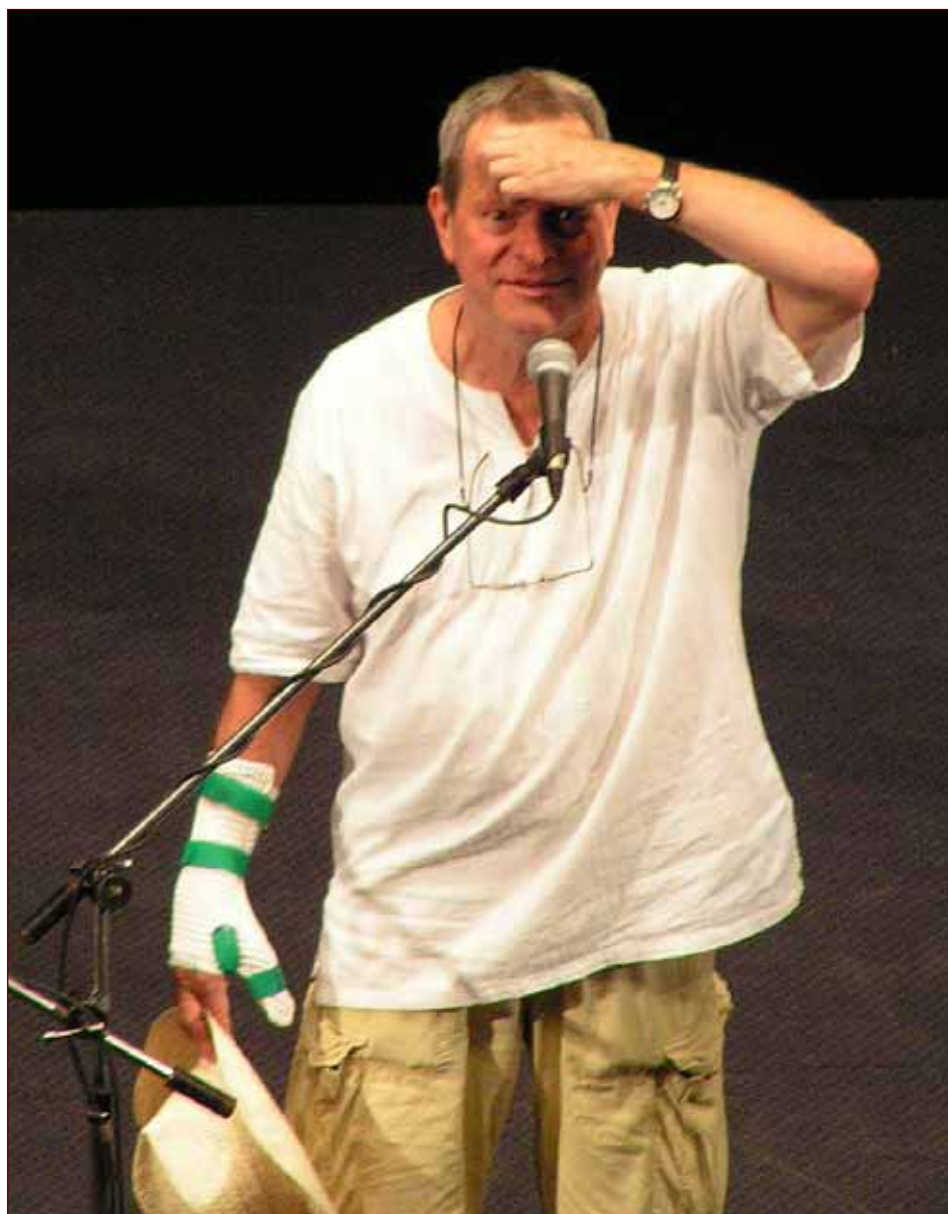
První film, který jsem ve Varech viděl, finské Mrazivé město (ověnčené potom cenou kritiků), vypráví o muži, jenž postupně ztratí ženu, domov, práci i děti, a nakonec skončí ve vězení, kde se neúspěšně pokusí o sebevraždu. Jako druhý jsem zhlédl rumunský snímek Ryna – jeho hlavní postavou je dívka, která prožívá běžné strasti a slasti dospívání, dokud není znásilněna. Když jsme šli na film Repríza (režisér Joachim Trier později získal cenu za režii), vsadil se se mnou kamarád, že během prvních pěti minut padne aspoň jedna zmínka o sebevraždě. Vyhrál.

Filmy, o kterých jsem se zmínil, jsou krásné a strhující... ale nemůžu se zbavit pocitu, že líčení smutku a beznaděje je moc jednoduché. Zaručený zásah na komoru.

Ve Varech si každý mohl najít to svoje – morous lál na depresivní vyznění soutěžních filmů, optimista se radoval třeba z multikulturního kvasu, jímž byl festival prostoupen. Snímek Stánek líčí osud pákistánského emigranta, jenž byl ve své vlasti populárním zpěvákem a ve Spojených státech teď prodává koblihy a kafe; Bílá Masajka zachycuje skutečný příběh, v němž se mladá Švýcarka

Vpravo: Terry Gilliam, foto Jiří Pavliš

Karlovy Vary se na
týden proměnily
v obrovský jarmark,
kde zněly kramářské
písně ze všech
koutů světa.
mluví

na dovolené v Africe zamiluje do černošského válečníka a opustí celý svůj dosavadní svět, aby mohla žít se svojí láskou v hliněné chatrči mezi stády koz; Sbohem, živote vypráví – taky skutečný – osud ženy, kterou myšlenky na sebevraždu opustí až na bojištích iránsko-irácké války... V Karlových Varech bylo zastoupeno zhruba šedesát národních kinematografií včetně arménské, rwandské (koprodukční snímek Jako psi získal druhé místo v diváckém hlasování) nebo uruguayské. Karlovy Vary se na týden proměnily v obrovský jarmark, kde zněly kramářské písně ze všech koutů světa.

Stejně jako třeba Halinu Pawlovskou, i mě nadchl dokument Neohlížej se (Don't Look

Back). Režisér a kameraman D. A. Pennebaker, průkopník tvůrčí metody cinéma-vérité, doprovázel Boba Dylana na jeho koncertním turné po Velké Británii v roce 1966 a povedlo se mu natočit intimní a neobyčejně působivý střípek do mozaiky Dylanovy osobnosti.

V noci na hotelovém pokoji doprovodní muzikanti kouří a klábosí, Joan Baezová brnká na kytaru a Bob Dylan klepe do psacího stroje text jedné ze svých nejslavnějších písní It's All Over Now, Baby Blue... Baezová nepřestává brnkat a začíná přemlouvat Dylana, ať už dopíše skladbu Love Is Just A Four-letter Word, protože ji chce dát na svoji příští desku. V dalších sekvencích se Dylan na jakémsi večírku setkává se

Vlevo: Ensieh Shah-Hosseini, autorka filmu
Sbohem, živote, foto Jiří Pavliš

V noci na
hotelovém pokoji
doprovodní
muzikanti kouří
a klábosí, Joan
Baezová brnká na
kytaru a Bob Dylan
klepe do psacího
stroje text jedné ze
svých nejslavnějších
písní It's All Over
Now, Baby Blue...

svým „konkurentem“ Donovanem a jeden druhému představují svůj repertoár, hodně prostoru je věnováno tomu, jak si Dylan dělá legraci z novinářů a plácá před nimi nesmysly, jako by nechtěl uvěřit, že vážně nemají na práci nic lepšího než pátrat třeba po jeho vztahu k anarchismu... Díky Pennebakerově všudypřítomné, ale nevtíravé kameře může divák sledovat Boba Dylana při psaní svojí vlastní legendy.

Spíš pro zajímavost doplním, že úvodní scéna snímku, doprovázející Dylanovu píseň Subterranean Homesick Blues, bývá považována za jeden z nejlepších videoklipů všech dob.

Štěpán Kučera

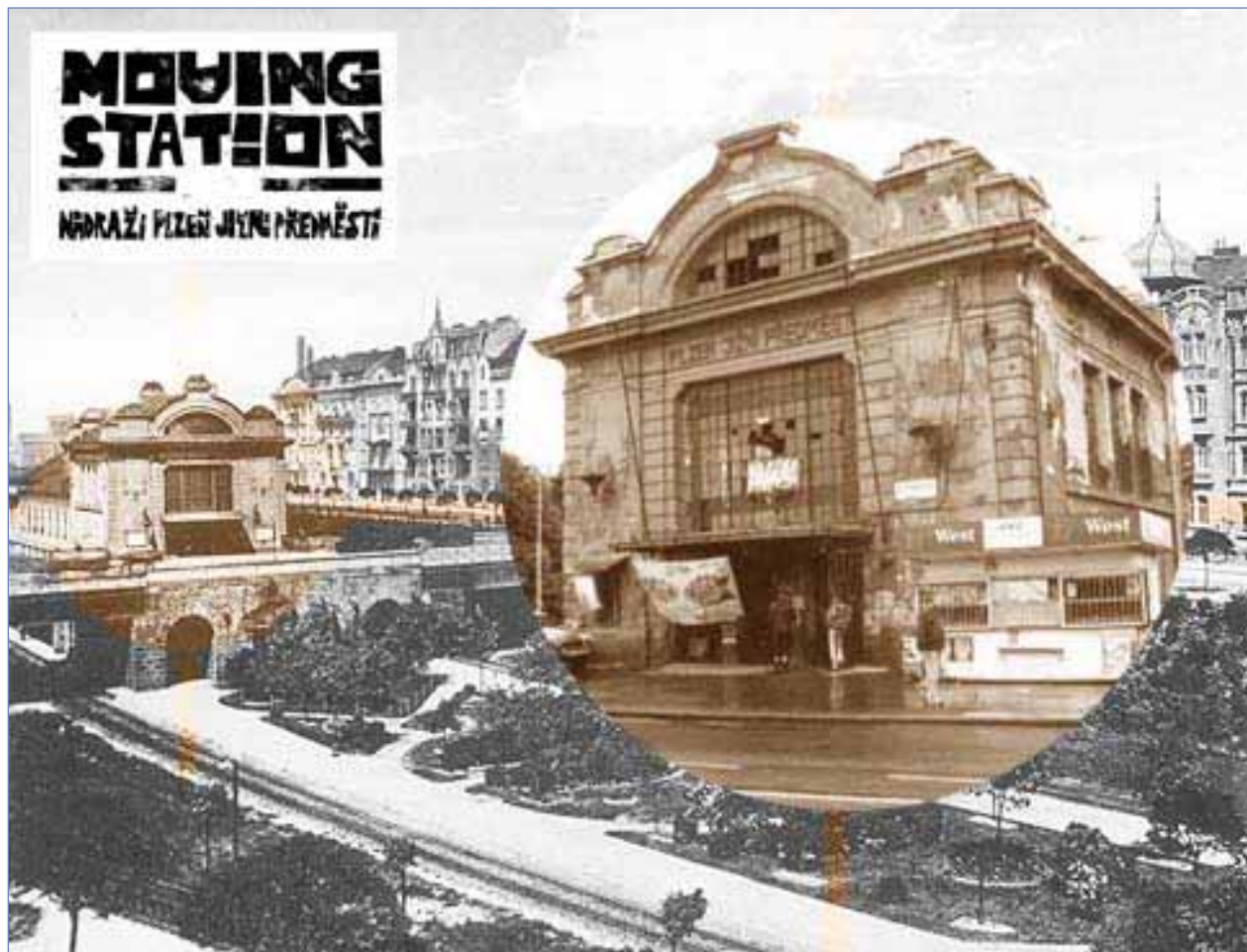

O
čem
se
(ne)
mluví

Site specific po plzeňsku

Kamenným uměleckým institucím, jako jsou například a především divadla, jako by pomalu odzvánělo. Grantová politika státní a oblastní úrovně je ovšem vždycky pozadu, a tak mají tito „žrouti“ dotací zatím stále na různých ustláno. Ovšem v době, ve které se dravý kapitalismus, kladoucí důraz na individualitu a hledání vlastních vizí, mísí s téměř socialistickým systémem grantů Evropské unie, jenž slyší na ušlechtilé plány, začínají na síle nabývat společenství „nekamenná“. Jedním z fenoménů, který může z této byrokratické novoty týt, jsou tzv. site specific projekty. V České republice je zřejmě nejznámější akcí tohoto typu divadelní a multimediální festival 4+4+4 dny v pohybu. Ten si za místo své-

ho působíště vybírá vždy jiné prostory, jejichž genius loci pak různým způsobem zpracovává do svého programu. Jiným takovým site specific projektem je již částečně naplňovaná vize nadšenců, kteří se už pět let snaží o získání dostatečných finančních prostředků k zrekonstruování dnes nefunkční nádražní budovy v Plzni, vzniklé na počátku 20. století, uzavřené roku 1989 a prohlášené památkou v roce 1995. Za tímto projektem stojí občanské sdružení Johan, centrum pro kulturní a sociální projekty, které by chtělo budovu po rekonstrukci využívat pro umělecké aktivity jako divadelní a multimediální tvůrčí dílny, festivaly, autorská představení, dále pro komunální život a naposled jako zázemí neziskových organizací. Johan vidí smysl v rekultivaci starých, již nefunkčních objektů v srdci města, jako protiklad k budování neustále nových rychlokvašených prefabrikovaných staveb. Za příklady takových projektů z jiných světových měst uvádí např. finské Tampere s jeho lofty nebo lounský Multifunkční prostor, vybudovaný z městské kotelny.

Reprezentativní prezentaci svých stanovisek a cílů předkládá Johan v publikaci *Moving Station: 5 let alternativy na nádraží Plzeň Jižní předměstí*. Kromě historie nádraží, plánků budovy spolu s vizí konkrétního využití jejího prostor, plánem grantové politiky, která je má financovat, zde našla místo také retrospektiva pětiletého dění v provizoriu budovy: dočteme se např. o divadelních a multimediálních představeních českých i zahraničních projektů (Teatr nowego fronta, polský soubor Teatr Ósmego Dnia, japonský tanečník butó Ryuzo Fukuhara ad.) nebo o workshopech vedených zahraničními lektory. Kromě toho sloužil prostor nádraží mj. k off programu plzeňského divadelního festivalu Divadlo a jako místo

pro koncerty a výstavy: Kolem nádraží se dokonce zformovala výtvarná skupina Czech.árny, která zde nedávno počtvrté prezentovala své nové výtvary. V budově zkouší také nezávislé divadlo tyan. V brožurě jsou připojena dobrozdání umělců, publicistů a dalších spřízněných duší, které se na provozu nádraží aktivně podíleli, nebo jej sledovali.

Na celé publikaci na první pohled zaujme specifická grafická úprava Štěpánky Bláhovcové. Fotografie, texty a archaické plány nádraží vystupují z pozadí poznamkovaného bloku s roztřepenými stránkami, všudypřítomné jsou všemožné kaňky, skvrnky a dětské malůvky, textíky vedené tužkou apod. Tato nervní grafika

poukazuje mj. na to, jakým nesamozřejmým work in progress je celý projekt. Jako se proměňuje funkce budov, vyvíjí se i nadšení jednotlivců. Pokud nebude respektované a pokud se mu nedostane náležité satisfakce, může celé pětileté úsilí přijít vniveč. Ale jak naznačuje grafička Bláhovcová svou prací: Tak to prostě je. *Pantha rei.*

Jaroslav Balvín ml.

Moving Station. 5 let alternativy na nádraží Plzeň Jižní předměstí. Text Roman Černík, výtvarná koncepce a grafická úprava Štěpánka Bláhovcová. Johan, centrum pro kulturní a sociální projekty, Plzeň 2006

Ono by se to
spoustě lidí
líbilo, skandovat
jenom kódy
anebo na ně
reagovat. Jako
Pavlovovi psy.

Červnové dobropisy

Červnové

červencové

8.1

Vyšel *Analogon* s číslem 46. Název Eva v množném čísle odkazuje na Nezvala, o kterém nikdo neví, zda už mu má být za vše odpuštěno nebo jestli je to přes všechnu obrovskou imaginaci stále darebák. Jenže ten název má i další význam. Kdo aspoň trochu sleduje český surrealistický polyekran, ví, že zemřela Eva Švankmajerová, malířka, básnířka, a cokoliv jiného. Spolupracovnice Jana Švankmajera. A taky pravidelná "analogová" přispěvatelka.

Mám všechny Analogony pěkně v řadě, s barevnými, jásavými obálkami. Vím o nich, žiju s nimi, jak nabývají, vždy jim připravuji další prostor k expanzi někde na polici. Ale málokdy je čtu. Jsou to mohly mé neschopnosti vidět zrovna takto svět. Mívají-li myslivci na stěnách paroží na paměť svých vítězství, já uchovávám tento časopis jako důkaz svých proher. Nerozumím téměř ničemu v něm. Tápu, ale ani nemám to vcítění jako slepci. Ale držím úctu a jakousi posvátnou bázlivost. Neboť knihy a časopisy mají duši a ta dává

naším příbytkům metafyzický rozměr, bez kterého bychom smradlavou výlevku a štětku u toaletní mísy složitě tolerovali a těžko v nich nacházeli uměleckou krásu. Ani Bretona jsem nikdy neučetl víc než tři stránky. Ale číst umí dnes každá elektronická kasa v supermarketu. Je třeba se učit být s knihami.

8.2

Protože jezdím v tramvaji zamyšlen, nevšiml jsem si na Klárově pomníku věnovanému II. odboji. Poprvé se tak stalo, zrovna když tramvaj číslo dvanáct zatáčela na Malostranské náměstí a já zahlédl puklou ústřici, ze které se valí jakési hnílobné červné a modré maso. Dílo pana Preclíka mně připadá, jako když se mistr, který plácá zahradní trpaslíky, na chvíli zasní – a tohle mu vyleze zpod ruk. No, nelíbí se mi to, ale všem se to líbit nemusí. Zvyknou si. Skulptura časem zapadne do „krajiny“ a ani mně to nepřijde. Ale nebudu se na ni těšit, třeba jako na Kafku od Jaroslava Ró-

a červenec na srpen

dobropisy

na srpen

2006

ny na Starém Městě. Jenže pomníky tu jsou od toho, abychom „pomnili“. Nebo zapomněli.

8.3

Minimalismus a serialismus začíná dobývat jednotlivé mety i v žurnalistice. *24 hodin* (8. června) v anonci na vystoupení M. Pavlíčka: *Cena lístků začíná na 390 Kč, začíná se v 19:00. Začíná se mi to líbit.*

8.4

V *Magazínu DNES* (8. června) se domnívají, že švihák Macek Miroslav stojí za rozhovor. Asi ano, ve všem je třeba hledat především člověka. V rámečku je redakční text typu „who is who“. Poslední věta: *S první manželkou má dvě dospělé děti, s druhou, Čechoš-výcarkou Janou Blochovou, napsal kuchařku s názvem Jak se stát labužníkem aneb Kuchařka pro snoby (napsaná dvěma z nich).* Vůbec tomu nerozumím.

8.5

V *Metru* (19. června) jsem ustrnul nad titulkem *Čečensko čekají další souboje o nezávislost*. Pod zprávou je dokonce zkratka čtk.

Přestává to být legrace. Zaměnit boj a souboj není podobné jako si splést standard se standartou. Tady je přehoblováno něco podstatnějšího – jazykový cit, který je schopen vyjádřit jasně a jednoznačně zcela rozdílné skutečnosti při zachování stejného slovního základu. To je na jazykovém systému snad to nejdůležitější. Jedině na takovém podloží může fungovat literatura a poezie zvlášť. Jinak se přestáváme být schopni domluvit, nebo spíše: obsah domluvy bude řídit ten, kdo bude „vlastnit“ jazyk. Ono by se to spouště lidí líbilo, skandovat jenom kódy anebo na ně reagovat. Jako Pavlovovi psy.

8.6

Milan Kundera pirátsky na internetu ano? Nebo ne? Nejspíš, až tyhle Dobropi-

sy vyjdou, tak na stránce totoznost.blogspot.com český překlad Kunderova textu *Totožnost* už nebude. Ti, co to spáchali, píšou, že „pro nás, kteří nevládneme cizími jazyky, jsou stále některé texty Milana Kundery nedostupné. Pořídili jsme proto překlad...“ Jak prosté. Ale Milan to tak nechce. On rozhodl, že by se náš český a moravský lid měl více učit cizí jazyky a sám jde příkladem. Mohl by tady sice vydávat své knihy, ale nechce. Chceš si mě přečíst, nauč se francouzsky. Je zcela možné, že za tím vším stojí temné síly Francouzského institutu. Obliba žabožroutského jazyka stále klesá, tak tu máš po papuli, chceš-li žabožroutem býti, nauč se jeho jazyk. V *Metropolitním expresu* (20. 6.) to taky pochopili, a obě varianty tam doporučovali (buď „ilegální“ četbu nebo výuku jazyka). Je to však uvedenou větou: Aby čeští čtenáři do morálky Kunderových románů pronikli, aby jim bylo toto „poznání“ dáno, mají dnes v podstatě dvě možnosti. On má román nějakou morálku? Co je to tu zase za křik! Děcka, vy dneska strašně zlobíte!!!

O čem se

Každá dobře míněná
rada vyvolá tak akorát
větší oblaka kouře.
Nakonec kapitán
opustil svůj lodní volant,
sestoupil dolů a takto
hovořil: Příkaz kapitána
lodi. Podle zákonů
vnitrozemské plavby je
v těchto prostorách
zakázáno kouřit. Když
o sobě někdo mluví ve
třetí osobě, tak to není
dobře. Prohráli jsme
kopanou a do toho
ještě tohle.

Červnové

a červencové

8.7

Pravidelně zde nabízím výrobky z katalogu *Popron – svět zábavy*. Líbí se mi, že podobně jako *Literární noviny* nejsou o literatuře, tak Popron jde i do mnohem bizarnějších kšeftů, než jsou céděčka. Takže dneska: *Zkamenělina z pravěkého žraloka. Zkamenělina pravěkého žraločího zubu starého 50 miliónů let. Fosilní žraločí zub z naleziště Kouribgha v Marocké poušti z období třetihor (tercieru) – originální dárek, který nikdy neztratí svou hodnotu. Baleno v průhledné krabičce, další informace přiloženy (certifikát určením původu naleziště, tisíce let naší historie, atd.). Velikost: cca 3 x 3 cm. 601553, 99,-.*

Vzhledem k tomu, že tahle ptákovina stojí méně než kilo a není uvedeno, že se bude expedovat do vyprodání zásob, tak mně z toho vychází, že nějaký finanční archeolog objevil místo, kde fungovala, v dobách, kdy žraloci byli na Zemi páni, žraločí zubní ordinace. Ale mám pro to slabost, když jde vydělávat a nikdo u toho neumře, tak proč ne.

8.8

Poprvé v životě jsem se účastnil „lodě literátů“, což je asi tříhodinová projížďka po brněnském prýglu za podpory piva a vína. Do-

by, kdy se zde předváděli pražští borci, ty už jsou za námi, teď jsme tam byli z metropole asi tři. Seděl jsem na palubě, koukal na vodu plnou sinic a popíjel brněnský samoser, ze kterého mě sice pálí žába, ale – zadarmo, i kdyby škodilo. Zrovna v tu chvíli nám Ašan-ti z Ghany vyklepli fotbalový kožíšek – i na lodi byla televize. Pak začalo pršet a horní paluba se vyklidila, i kuřáci museli sejít níž. Občas si foukli, což se nelíbilo personálu. Lodníci se snažili působit jako mírové síly KFOR a nabádali tabakisty, že porušují dohodu o nekuřbě. Ale znáte to. Každá dobře míněná rada vyvolá tak akorát větší oblaka kouře. Nakonec kapitán opustil svůj lodní volant, sestoupil dolů a takto hovořil: Příkaz kapitána lodi. Podle zákonů vnitrozemské plavby je v těchto prostorách zakázáno kouřit. Když o sobě někdo mluví ve třetí osobě, tak to není dobře. Prohráli jsme kopanou a do toho ještě tohle. Aniž by se literáti domluvili, zareagovali jednohlasně: *Pa-rou-bek, Pa-rou-bek!* A to je konec pohádky. Doufám, že jste se poučili.

8.9

Asi nejvíc chybující ze všech volně rozdávaných tiskovin je *Metropolitní expres*. Každý den je tam spousta pitomostí, které by lepší korektor musel vychytat. Klasické je zaměňování jmen, 23. 6. je upoutávka *Rozhovor*

dobropisy

na srpen

2006

se Sokolem. V magazínu *Lidových novin* najdete dnes pozoruhodný rozhovor s prominentním advokátem Janem Sokolem. Atakdále. On je pravda, že dneska je to úplně jedno, že holinky jsou hodinky, únor úterý a Trevír Trianon, ale s takovou se dostaneme k tomu, že se do novin může nalít směs slov a souvislosti si pak může čtenář najít sám. Každý má právo na svoje zprávy.

Nicméně abych tomuhle čtivu neubral právo na kladné body. Občas se povede něco poetického. Ten samý den tu vyšel článek s názvem *NATO testuje rychlé síly*. Pod fotografií je titulek: *Příslušníci sil rychlého nasazení se cvičí na Kapverdských ostrovech, aby v případě nasazení byli /.../*. Je to podle cimrmanovské formule: Naše staré hodiny bijou čtyři hodiny. A to je dobře, že se od klasiků učíme.

8.10

Nakladatelství Eminent se dalo do vydávání *Knih mrtvých*. Po *Egyptské knize mrtvých* to zkouší s hebrejskou, etiopskou, germánskou, indiánskou, keltskou či platónskou. Dochází k proměně unikátní značky v typ: plzeňské se proměnilo v pilsner. V dalších, ještě odtazitějších okruzích, které je nutno absolvovat pro další vymačkávání šťávy, může dojít i na *Babiččinu knihu mrtvých*

a *Zahrádkářskou knihu mrtvých*. Já osobně navrhuji *Bolševickou knihu mrtvých*!

8.11

Některé internetové servery začínají používat nový typ reklamy – v textu jsou některá slova barevně odlišena a podtržena (zeleně), když si na ně najedete kurzorem, vyskočí vám na obrazovce rámeček (sponzorovaný odkaz bb-Text) – titulek, opis produktu a internetová adresa. Blbý nápad to není, pokud by to spolu souviselo. Jenže oni na *musicserveru.cz* vystaví článek o Henry Rollinsovi (*Henry Rollins opět zabrousí k filmu, 26.06.2006, 12:48, Jaromír Koc*), ve kterém jsou tři takováto kukaččí vejce: to první je „reality“ a odkaz je na stavební spořitelnu *Wüstenrot*, druhé „www“ a odkaz je na služby *ČSOB*, třetí na „projekt“ a odkaz je na vzdělávací projekty. Jenže „reality“ jsou reality show, „projekt“ je projekt reality show. No a co, že jo? Článek o plodové vodě může být východiskem k reklamě na těžkou vodu. Pořád jde přece o vodu. Nebo ne? Nebo je to sakra nějak jinak?

8.12

Konečně vyšel další *Živel* (27), který se věnuje Berlínu coby hrnci, ve kterém se to

dnes všechno vaří – New York i Londýn je zapomenut. Ze všech rozhovorů si jako první přečtěte ten se Steve Morellem z *Pale Music*. Stále více, a to se v opět a znova opakuje, je pro mě četba *Živlu* podobná situaci, kdy indián z kmene zapomenutého v brazilském pralese najde odněkud z letadla vypadlý společenský časopis. Rozdíl je v tom, že on by se možná bál, že jde o čáry, já se bojím o tu vzdálenost, která se stále zvětšuje mezi mnou a popisovanou žívláckou „realitou“. Mea culpa, vím to a nežehrá. A taktéž znovu opakuji, když nedodržíte interpunkci, tak se na ni vyprdněte úplně. Jednou ano a jednou ne – to je úplně ta nejhorší varianta. Sazba textů do fotografií je výborná věc, pokud černá nepřeteče do černé nebo bílá do bílé. Jestli je tohle znak nových trendů, tak práce na každém čísle je marná. Je také možné, že vůbec nejde o texty, ale o celkový obraz, o výrobek jako takový, tedy o výtisk *Živlu*. To je pak ale zbytečné tisknout smysluplné texty, stačí tam nacpat jakákoliv tekutá písmenka bloudící internetem a bude to stačit. Ale já jsem jenom ten z toho pralesa, takže tohle je celkem zbytečný výkřik mezi jednotlivými vyfouknutými střelami z foukačky na středně vzrostlého koatiho.

Jakub Šofar

Kvítky na tubetějce

Slánský a propuštěné biletářky...

Zatčení Rudolfa Slánského nebylo, stejně jako všechny podobné případy v historii komunistického nebo třeba i nacistického hnutí, jen skandálem. Nebyl to ani jen inscenovaný proces, pád významného politika. Taková událost znamenala něco jako atomový výbuch, sice nenápadný, tichý a plíživý, ale možná o to ničivější. Byl to jeden z nesčetných projevů vnitřní devastace společnosti. Navíc sám další podobné projevy spouštěl; oblíbenou frází by se dalo říci, že každá podobná událost (jako lživě tajená měnová reforma, politické procesy, převraty) roztáčela spirálu strachu a nejistoty ve společnosti. Když i lidé jako Slánský mohou být tak snadno obětováni vlastními kolegy, lidmi, se kterými celá léta spolupracovali, se kterými mnohokrát spávali v jedné místnosti, co teprve lidé běžní? Jaká je jejich cena, jak se k nim mohou zachovat sousedé, které vlastně ani neznají?

Politické popravy a věznění názorových odpůrců v padesátých letech bylo zločinné a pro běžného člověka dokazovalo, že strana s mocenským monopolem je schopna jakékoli svévole. Popravení

několika stranických špiček v prosinci 1952 ovšem přineslo nový motiv – političtí odpůrci komunistů, demokraté, zemědělci, podnikatelé, katolíci, kteří šli do politických procesů ještě před Slánským, byli režimem hojně připomínáni jako exemplární příklady. Slánský a lidé souzení v jeho procesu měli být pokud možno co nejdříve zapomenuti. V ovzduší totální nejistoty plodící strach, v ovzduší neskutečného bezpráví a amorálnosti vykvetl další kvítek na tubetějce – ztráta paměti.

Když byl Slánský v listopadu 1951 zatčen, musela jej strana nejen formálně vyloučit, pošpinit a odvrhnout všemi slovy o zrádcovských psech a špiónských bandách, ale musela jej (ze svého hlediska ovšem) také vymazat, exkomunikovat, nedat lidem příležitost, aby se k němu a jeho spoluobviněným vraceli. Ovšem nestačilo jen zlikvidovat jeho fotografie v učebnicích, odstranit jeho knihy a články, zakázat je číst, uklizení museli být také lidé, kteří by mohli třeba jen vědět o tom, jak takové mazání lidské paměti probíhá.

Nejprve tedy psané slovo. Mohli bychom nyní citovat stohy direktiv a nařízení, která v roce 1951 začala kolovat po všech stupních řízení strany a která prikazovala vyřazení knih od Slánského, o Slánském a se

Slánský byl aktivní politik a zakladatel strany a těžko by si bez jeho role šlo představit KSČ, jak roku 1951 vypadala. Shodou okolností v době jeho zatčení a procesu probíhala v Praze výstava 30 let KSČ. Samozřejmě výstava povinně navštěvovaná, výstava, na kterou pořádaly zájezdy z celé republiky nejen stranické organizace ale také třeba Čedok. Výstava, na které byl právě odhalený „pes Slánský“ ukazován a citován jako hrdina komunismu, jako spolubojovník Klementa Gottwalda.

Slánským, ale bylo by to nudné čtení. A tak vybíráme dopis tehdejšího tajemníka odboru propagandy a agitace na ÚV KSČ pozdějšího muže Pražského jara a v prosinci 1989 kandidáta na úřad prezidenta republiky Čestmíra Císaře. Nevybíráme jej proto, abychom tohoto dnes již starého muže očerňovali, naopak. Jeho dopis je typickým příkladem toho, co Hannah Arendtová popsala jako mašinérii zla. Císař byl v padesátých letech aktivní a ambiciózní straník, přesto byl jen částí složitějšího systému, který začal po Slánském zatčení ukazovat své možnosti. Suchým a úředním jazykem zde na jednom listě tak trochu nechtěně shrnuje hned několik mechanismů totalitního vládnutí: Nekulturní projevy jako ničení knih se už nepáchaly demonstrativně, ale diskretně. Kromě příkazu shora, který je nutno plnit a který on sám odpovědně plní, se ještě požaduje také nápaditá iniciativa zdola, iniciativa, kterou on sám zároveň provádí. Dne 27. března 1952 napsal Císař do Ústřední politické školy v Praze:

*„Vážený soudruhu,
pro Tvou informaci o pro informaci pracovníků Tvého oddělení /odboru/ Ti posíláme politickým sekretariátem ÚV schválený seznam literatury, určené k vyřazení, který byl zaslán do krajů v souvislosti a odhalením bandy Slánského a spol.*

Do seznamu nejsou zařazeny publikace, jejichž autorem nebo spoluautorem /u sborníků/ je Slánský nebo jiný z odhalených zrádců. Tyto publikace mají být bez rozdílu zničeny. Ke zničení jsou dále určeny publikace skupiny A, které obsahují obšírnější zmínky o Slánském, citáty z jeho prací, větší počet fotografií a podobně. Ostatní publikace skupiny B a C mohou být používány podle instrukcí, obsažených v seznamu.

Volně má být dále používána kniha s. V. Kopeckého "30 let KSČ", pro studijní účely v knihovnách mají být ponechány protokoly VIII. a IX. sjezdu KSČ a KSS, sjezdové referáty i svazky Funkcionáře, Knihovny Funkcionáře, Knižnice Světových rozhledů, Fakt a cifr, Říkáme lidem pravdu, vydané před 6. prosincem 1951.

Na základě těchto zásadních směrnic mají soudruzi v krajích možnost z vlastní iniciativy provést toto opatření i z těch publikací nebo jiných tiskovin, v seznamu neuvedených, které by měly podobné závady.“

Ironií osudu se na seznamu ocitly také texty Čestmíra Císaře, a tak tento vedoucí odboru propagandy a budoucí ministr školství poslal aktivně do stoupy také svá vlastní slova, která tak učinil i pro budoucnost bezcennými, nepevnými.

Knihy ale nemohly stačit. Slánský byl aktivní politik a zakladatel strany a těžko by si

bez jeho role šlo představit KSČ, jak roku 1951 vypadala. Shodou okolností v době jeho zatčení a procesu probíhala v Praze výstava 30 let KSČ. Samozřejmě výstava povinně navštěvovaná, výstava, na kterou pořádaly zájezdy z celé republiky nejen stranické organizace ale také třeba Čedok. Výstava, na které byl právě odhalený „pes Slánský“ ukazován a citován jako hrdina komunismu, jako spolubojovník Klementa Gottwalda. Předělat výstavu bylo snadné, stačilo na pár týdnů zavřít a odvolat objednané zájezdy. Ale co s lidmi, kteří se na výstavě podíleli? Zajímavé je, že tvůrci výstavy se následující dokument nezabývá. Patrně šlo už dříve o oddané straníky a přesvědčené ideology, kteří rychle zvládli novou situaci. Ale byli tady ještě běžní, obyčejní lidé, kteří se o výstavu starali – lidé, kteří si pamatovali, jak vypadala před „úpravami“ a co hůř, lidé, kteří by mohli návštěvníky na změny upozornit. V Rusku by s nimi možná jednali nekompromisně. Ale naši soudruzi museli volit přece jen diplomatictější taktiku. 26. listopadu 1951, pouhé tři dny po zatčení Slánského, se tak na sekretariátu výstavy konala zvláštní porada, na které se v půl dvanácté sešli soudruzi Veselý, Pór, Tichý a Chytrá. Uposlechli nařízení ÚV a usnesli se:

„Výstava bude za účelem generální úpravy, dočasně uzavřena počínaje 13. hodinou dne

Zahradník - zůstane na výstavě do 1.12.t.r. Do té doby bude udržovat květinovou výzdobu na výstavě. Později, po event.likvidaci této výzdoby, bude dán k dispozici Zahradnictví hl. m. Prahy. Provede s. Chytrá.

26.11.1951. Veřejnosti bude toto prozatím oznámeno dvěma tabulemi u vchodu do výstavy. Jiná opatření, t.j. oznámení v tisku a rozhlasu nebudou až na další učiněna. KSP a Čedoku bude oznámeno prozatímní uzavření výstavy s tím, aby zařídili zastavení náboru v krajích a odvolání již ohlášených zvláštních vlaků a výprav, případně hromadné návštěvy převedli na výstavu "Se Sovětským svazem na věčné časy".

Personální opatření:

Soudružkám biletářkám a pokladním, t.j. Forstové, Vnoučkové, Švábenické a Veinholdové bude nabídnuta neplacená dovolená od 1.12. t.r. V případě, že nebudou souhlasit, bude jim dána 14 denní výpověď od 26.11. t.r.

Uklízečky, t.j. s. Adamová, Musilová, Kopalová, a Kamarádová, totéž jako biletářky a pokladní, s tím, že dvě budou po dohodě s.Póra a hospod.oddělení aparátu ÚV KSČ převedeny do služeb Archivu Ústavu dějin KSČ.

Údržbář s. Hřích bude převeden na Hrad k s. Skořepovi. Bude projednáno se s. Skořepou a s. Výzdobou. Do té doby bude na výstavě.

Elektrikář - bude dán okamžitě k dispozici PRP. Provede s. Tichý.

Zahradník - zůstane na výstavě do 1.12.t.r. Do té doby bude udržovat květinovou výzdobu na výstavě. Později, po event.likvidaci této výzdoby, bude dán k dispozici Zahradnictví hl. m. Prahy. Provede s. Chytrá.

Průvodci:

s. Topič bude od 1.12.t.r. vrácen závodu Tatra n.p.

s. Pozníček bude od 1.12. t.r. vrácen závodu Praga n.p.

s. Tomeš bude pracovat do 1.2. t.r. na výstavě, pak jde na dovolenou. Další bude rozhodnuto později.

s. Tauberová zůstane na výstavě do 15.12. t.r., pak bude vrácena školskému referátu ÚNV.

s. Hejzlarová okamžitě přejde do archivu Ústavu dějin KSČ.

s. Hájková jako s. Hejzlarová.

s. Moučka bude nadále pracovat na Hradě.

s. Skalíková po návratu z mateřské dovolené bude zaměstnána po rozhodnutí aparátu ÚV KSČ v Ústavu dějin KSČ.

s. Chytrá zůstává nadále v sekretariátu výstavy,

s. Tichý jako s. Chytrá.

Externí průvodci - posluchači VŠPHV budou písemně vyrozuměni, že se zatím s jejich prací na výstavě nepočítá.

SNS - do 1.12. t.r. zůstane stráž v původním počtu. Potom až do odvolání 2 příslušníci SNB.

Prodej katalogů bude zastaven s okamžitou platností na výstavě. O katalogích prodávajících nakladatelství Svoboda a daných do komise KSP bude rozhodnuto clo 1.12. t.r.“

O tom, jak rychle se návrhy na zastavení výstavy 30 let komunismu svědčí jen o den starší zpráva pro ideologa strany Gustava Bareše, kterou mu podali pracovníci Ústavu dějin KSČ, který výstavu pořádal:

„...všechna usnesení byla již provedena - bez zvláštních těžkostí a obtíží. Obávali jsme se určitých projevů nespokojenosti zklamaných návštěvníků - nebylo jich však. Návštěvníkům, kteří přijíždějí vlakem z venkova na slevu, nadále razítkujeme jejich legitimace.

Dnes ráno jsme také zařídili, aby byly staženy reklamní diapositivы o výstavě, běžící v kinech. Rovněž jsme dali příkaz k odstranění 17 reklamních transparentů, vyvěšených v Praze.

Je zapotřebí ještě rozhodnout :

a/ o oznámení v tisku, po případě v rozhlase o dočasném uzavření výstavy - ano či ne a kdy

b/ definitivní rozhodnutí, zda výstavu opravíme a pustíme, či zda ji již definitivně uzavřeme.“

Po projednání na ÚV navrhl Ústav dějin KSČ dát do tisku oznámení, že výstava byla dočasně za účelem opravy zastavena. Oznámení měla ČTK publikovat v tisku na ne zvlášť nápadném místě.

Pád Slánského znamenal zásah do osudů mnoha lidí, nešlo jen o osud několika postižených představitelů moci. Strach se rozšířil nejen na komunisty, ale na celou společnost a jeho následky se nedají do důsledku ještě dnes popsat. A to jsme viděli jen stručné a úředním jazykem bez citu popsané příběhy několika běžných lidí. Ovšem strach samotný, který tento malý jaderný výbuch prodloužil v čase svým spadem, byl jen nástrojem. Nástrojem, který sloužil složitějšímu účelu – zapomnění. Nejen na Slánského a jeho skupinu z procesu. Upevnil princip ztráty paměti jako způsob života a přežívání, který jediný nabízel jakousi jistotu. Upevnil princip, kde potvrzená sleva na dráhu stačila k tomu, že se celé zájezdy patrně neptaly, proč je výstava nečekaně uzavřena. Takové tázání nemělo ve své době praktický smysl, bylo pouze nepraktické, nebezpečné. Všechny ty biletářky a průvodci, kteří nemohli zájezdům Čedoku říct: Tady byla fotka Slánského a tu dali pryč, společné paměti chyběli. Zapomínání se začalo dědit jako rozumné osobní stanovisko.

Připravil

Martin Groman

Strach se rozšířil
nejen na
komunisty, ale na
celou společnost
a jeho následky
se nedají do
důsledku ještě
dnes popsat. A to
jsme viděli jen
stručné a úředním
jazykem bez citu
popsané příběhy
několika běžných
lidí. Ovšem strach
samotný, který
tento malý jaderný
výbuch prodloužil
v čase svým
spadem, byl jen
nástrojem.

Rozhovor s Barbarou

Poznámky k rozhovorům, pokud jsou nutny, by měly být umístěny někde na konci, kurzívou, pod linkou. V tomto případě jsem zvolil opačnou cestu, protože rozhovor s Barbarou Nesvadbovou, o který jsem se pokusil na jaře 2001, jsem nechtěl publikovat. Napadlo mě tehdy, že by možná bylo zajímavé zeptat se na pár věcí autorky, jejíž tvorba jde mimo čtenáře literárních časopisů.

Nějakou dobu mi trvalo, než jsem se odhodlal kazetu přepsat, to je ta nejnudnější práce na světě. Když jsem se překonal a absolvoval proces, na který sedí název Leninovy práce Krok vpřed a dva kroky vzad (i na posunování kazety jsem lempl), surový materiál rozhovoru mě nepřesvědčil. Jed-

nak otázky jsou delší než odpovědi, což je obecně špatně, jednak jsem se nedokázal probít sanitárním kordonem, který B. N. kolem sebe v mém případě vytvořila (ono taky není divu).

Od té doby se mnohé změnilo – B. N. se stačila vdát za Karla Březinu, porodit dceru Bibianu, rozvést se. A její otec, spisovatel Josef Nesvadba, zemřel. Nedávno jsem začal čistit harddisk počítače a dostal jsem se i k tomuto souboru. Po pěti letech v něm s lehce perverzní radostí objevuji svoji infantilitu, líbeznou naivitu a amatérismus.

Tak tady to je:

Výsledky 1 - 18 z

taky jezdila

ROSLYN Reference
292 x 381 pixelů - 19k - jpg
www.progyn.cz

maži podle nesvadbové
330 x 220 pixelů - 31k - jpg
tv3.oplatek.org

... spisovatelka Barbara
Nesvadbová.
345 x 264 pixelů - 13k - jpg
www.mojenoviny.cz

Bára Nesvadbová 30 byla
220 x 221 pixelů - 8k - jpg
www.istory.cz

Nesvadbovou z roku 2001

Máte doma parádní servis, jíte z něj?

Ne ne, vůbec ne, já žiju v garsonce, a každý kus nádobí, který tam mám, je jiný.

Já se ptám proto, protože mě připadá, že těch 15 literárních kritiků, kteří tady fungují, ti současní Šaldové, to mají tak rozdělené: na Spisovatele, to je ten parádní servis, který je jenom vystaven a nepoužívá se, nejlépe se z něho; pak jsou spisovatelé, to je nádobí, které se normálně používá; nakonec psavci, talíř z papíru a příbor z umělé hmoty jen na jednu použití, po použití se vyhodí do

koše. Lidí, kteří si dávají na špičkový porcelán za 100 000 korun uženáče se zelím, těch je tady poskrovnu. Ale tudy asi cesta nepovede... Tak jinak. Byla jste někdy na corridě?

Na corridě jsem nebyla a upřímně řečeno – ani mě to neláká. Četla jsem o tom hodně, ale... Já mám ke zvířatům velmi pozitivní vztah.

Já se ptám proto, že mě připadá, že těch 15 kritiků na vás reaguje jako na červený hadr. Když tady někde... tady napíše Jiří Rulf o vaší knize, že je to pitomý vý-

lev, tak je to útok na vás a ne na knihu, Rulf to nemá zapotřebí, džentlman na sedícího ptáka nestřílí.

Mě fascinuje, že mi to nikdo neřekne do očí. To jsou pánové, kteří mě pozdraví, když mě potkají.

To máte dobrý. Asi se bojí...

Že bych je možná koplá...

Že byste je koplá, nebo si to s nimi vyřídila v knížce. Jo, to už tady bylo. Tak na corridu taky nechodíte. Myslíte si, že mají umělci právo si škodit?

Umělci mají právo na všechno, jako všichni jiní, já bych nevymezovala umělce z normální populace.

Mezi základní etické parametry nepatří, aby jeden druhému škodil. Ale bohužel taková civilizace je a ještě jsem neviděla jakékoliv lidské uspořádání, aby si lidé neškodili.

Váš otec má takové představy, aby si lidé neškodili.

No ve své podstatě by to chtěl asi každý. Každý má svoje..., ten báječnější sen. Stát, kde všichni mají rádi každého a všichni mají stejně.

To si myslíte opravdu?

To si myslím opravdu. Lidé nejsou zlí, ve své podstatě si myslí, že mají mít stejně a že by to tak mohlo fungovat.

To si fakt myslíte špatně.

Třeba mě to přejde...

Představte, že byste měla v jedné větě charakterizovat svého otce a zařadit ho do dějin české literatury. Co byste o něm řekla?

To je těžká otázka...

Tak třeba ve dvou větách.

Nejpřekládanější autor české původní sci-fi, velice úspěšný ve své rané povídkové tvorbě.

A je to sci-fi?

Já si myslím, že ty poslední knížky rozhodně jsou. A teď jsem četla tu poslední, která vyjde na podzim, a to je taková parahistorická úvaha, kde se mísí prvky sci-fi a detektivního žánru.

Já si myslím naopak, že váš otec zapadá do té řady fantaskní literatury, která začala Arbesem, přes K. Čapka a Emanuela z Lešehradu. Povídky, které ho nejvíce proslavily, Tarzanova smrt, Blbec z Xeenemünde, to není sci-fi. Tam nejsou žádná tykadýlka. A raketky. Mě právě překvapuje, že dnes je tam stále uváděn, i když se literatura parcelizuje. On nemá ve sci-fi co dělat.

A kam byste ho zařadil?

Hlavně je to antiutopie. I jeden z posledních rozhovorů s ním v Živlu, kterým mě výrazně překvapil, dokazuje, že on snove špatné konce, aby nás poučil a odradil. Prostě jak nejsou tykadla, tak to nemůže být sci-fi.

Tak to je dobrý (smích).

Ted' vás budu hodně citovat, já jsem se hodně pobavil, když jsem četl, že vám říkali netopýr a že máte odstávající uši...

Víte, co je strašně paradoxní, my jsme se o tom nedávno bavili s tátou, ale nemohli jsme to rozebrat. Je to kolečko. To bulvární renomé. Samozřejmě že si za mnohé můžu, i za toho netopýra, sama. Ale ono to přešlo nějakou mírou. A mě by zajímalo, proč se to tak stalo? Já to sama nemůžu nahlídnout, proč zrovna holka, která napíše tři knížky. Já nejsem pop-hvězdička, já nejsem Tatu, kteří potřebují prodávat desky. Mně to naopak velmi škodí, co se děje.

Kdyby tohle někdo věděl, na co se ptáte, tak by to v tom byznysu bylo hodně jednoduchý, to by se objevilo několik Ne-

svadbových, a pak už by to bylo ohraný. Já jsem se někde dočetl, že chcete jedině pobavit čtenáře.

Já neříkám, že jedině, to tak není.

Já jen cituju.

Já jsem ty knížky vlastně primárně nepsala pro čtenáře, neměla jsem jasnou čtenářskou skupinu, nevěděla jsem, jestli té čtenářce bude 20, 30, 40 let, nebo to bude chlap. Že chci jenom pobavit čtenáře. Z odezvy, kterou dostávám, já ty lidi zas tak úplně nebavím.

Mně je na vás sympatické, že neřešíte ten vieweghovský problém, který neustále, i když teď už méně, M. V. ventiluje. Proč tady, když jsem prodáváný, nejsem uznávaný, proč nejsem umělec?

Já bych si připadala směšná. Kdybych to ventilovala. (smích)

Ono to tak ve světě není. Těch, kterým se povedlo být slavný a přitom uznávaný kritikou, ti se dají spočítat na prstech. A když tak v Americe - Styron a podobní machři. Ale v Evropě to funguje jinak.

No třeba Nick Hornby by tam mohl patřit.

Mně připadá, že úspěch vašeho psaní tkví v tom, že tam důležitou roli hrají mimoliterární prvky, vy vytváříte psycho-lingvisticko-sociální poradnu, selfmedicínu, očistujete čtenáře, což je velice důležité. V tom se ona "literatura" ztrácí a těch 15 literárních kritiků je nešťastných. Oni tam nemají to velké "L". My čtenáři už od čtení nečekáme normotvornost a řešení volní problematiky, jsou to prostě knihy lékařské. Ale to je moje verze.

No já nevím, já si nedovedu představit, že bych měla fungovat jako nějaký saponát...

Když jsem u saponátu, víte, že na diskuzním serveru blabla.cz je diskuzní skupina o vás...?

To nevím...

Saponát, jenž pere dočista do čista.

To je strašný, já vůbec nechápu, jak se tím lidi mohou zabývat.

Tam se zabývají tolika věcmi... Vy vůbec máte na internetu daleko víc odkazů než kdokoliv jiný. Máte jednu oficiální stránku, jednu neoficiální, to nemají ani velcí umělci.

To je hezký. Ale hlavně: já si prostě jako saponát nepřipadám. Hlavně nevím, proč nad tím pořád hloubat.

Ale vy jste se na to ptala před chvílkou, že vás zajímá, jak se to mohlo stát, a tam možná může být ten klíč... Protože vy ještě pořád ke všemu, teď se možná budeme hádat (ale nebudeme se hádat), píšete o věcech, které ti obyčejní lidé nemohou nikdy zažít. Vy nežijete v normálních podmínkách, vy jste nikdy nezažila normální život lidí, co visí v autobuse na tyči a čichají oděry těch smradlavějších spoluobčanů...

Ale jaký normální život? Já jsem taky normálně jezdila metrem a autobusem.

Takhle podobně funguje červená knihovna, ale já to k ní nepřirovnávám, já ji neshazuju, protože tam fungují vzorce, které čtenáři potřebují ke svému životu. Proto jsou úspěšné seriály v televizi.

Já vím, ale to už jsou pak fabriky, to já bych pak mohla ty knížky, co jsem napsala, přirovnat k časopisům, co vycházejí v tomhle baráčku (sedíme v budově Strategie)...

No problém těchto časopisů je ten, že jsou zde, ale nejsou v nich lidi. Nikdo nic nenapsal, všechno je pouze časopis. To je úplně špatně. Lidi chtějí i v časopise vypravěče, který se nějak jmenuje,

třeba Barbara Nesvadbová, a ten jim vypráví. Když si dneska přečtete svoji knihu, pustila byste ji do světa, máte od ní ní odstup?

Víte, já jsem nechtěla vlastně publikovat, to nebyl můj sen.

A jak se to vlastně přihodilo?

To jste se v těch všech materiálech nedočetl?

No přečetl jsem si, že váš otec měl někde odevzdat článek, a místo toho se tam objevil váš.

No...

Vidíte, a tady se zase vracíme obloukem zpět. To je příběh, který v 99 procentech není možný. Všichni v redakcích jsme zavalení texty, na které se nikdy nedostane, a vy...

Ono to bylo strašně jednoduchý.

Tak jednoduchý? Na jedné straně se díváte, a přitom je to jednoduchý.

Ale bylo to jednoduchý. Jedna paní z Cosmopolitanu volala, že četla knížky mého otce a že by od něj chtěla fejeton. Tátovi bylo zrovna špatně, byl někde v lázních, tak jsem řekla: otec není, tak to napíšu já. Chcete? Řekla: chci, tak ho otiskla v prvním čísle, který tady vyšlo. Pak se ozvala paní nakladatelka Přidalová, že chce ode mně román. Strašně jednoduchý.

To je jak z amerického filmu.

Ale opravdu.

Ale já vám to věřím. Ale říkám: pak se nemůžete divit. Hlavně žijeme ve státě, kde se úspěch moc nepěstuje. To je dokonce ostuda být takto úspěšný. To je nějaký divný – To není normální – V tom něco bude – Tady si člověk musí uřezat uši jako van Gogh a ukazovat, že chodí v jedněch kalhotách. A pak z něj teprve může být spisovatel.

Ale bylo to
jednoduchý. Jedna
paní z Cosmopolitanu
volala, že četla knížky
mého otce a že by od
něj chtěla fejeton.
Tátovi bylo zrovna
špatně, byl někde
v lázních, tak jsem
řekla: otec není, tak to
napíšu já. Chcete?
Řekla: chci, tak ho
otiskla v prvním čísle,
který tady vyšlo. Pak
se ozvala paní
nakladatelka Přidalová,
že chce ode mně
román. Strašně
jednoduchý.

Já si hlavně myslím, že tady se ke všem takzvaným i normálním spisovatelům, jakýmkoliv, chovají všichni, včetně kritiků, barbarsky. Vezměte si takovou knihu od Zuzany Brabcové Rok perel. Fantastická knížka, a co s ní teď je? Je to na pultech, ví někdo něco o autorce, píše se o ní? Nebo třeba Věra Chase...

Tak jsme u toho. Kdo se vám líbí z vašich spoluběžkyň?

Já mám ráda Ivu Hercíkovou.

Ale to není vaše kategorie.

Tak Iva Pekárková a Věra Chase.

Neměla byste někdy chuť napsat umělecké porno? Je strašně zajímavé, že tady v tom státě není knížka, kde by se o souložích psalo umělecky.

Tak třeba Hester od Hercíkové by mohla být takovým prototypem.

Ještě tak nejlepší mně připadá scéna z Hrabalova Anglického krále. Proto je to všechno tak upocený, taky si nikdo z literárů nedovolí to napsat, a přitom by se o tom mohlo nádherně psát.

No, asi by mě to docela bavilo, ale abych byla upřímná, na to, abych něco takového napsala, jsem toho zažila ještě málo.

Ale to nejde o zkušenost.

Já myslím, že jde.

Tady totiž celá tahle literatura je hozená do odpadků, protože je hnusně, ordinérně napsaná. Smutnou ukázkou jsou Chaunovy deníky. Přitom americká literatura ukazuje, že to jde.

Tak Chaunovy deníky, to je hlavně psychotherapie.

Dobře, ale to je důkaz, že to nikdo zatím nevzal jako hozenou rukavici. Je to oblast, která je u nás zanedbaná. Nepokrytá. Neporytá. Takže se můžeme těšit, že ji jednou pokryjete?

No, není to tak špatný nápad. Ale teď ještě ne. Teď se musím vypořádat s něčím jiným.

Proč jsou u nás na tom literární časopisy tak špatně? Teď možná řeknu nějakou volovinu, kdysi se říkalo, že Playboy byl v Americe největší literární časopis.

sopis, psali do něj nejslavnější spisovatelé, a u nás nic.

Problém českého Playboye je, že je starý, ani v Americe už tam minimálně 5 let nepublikují povídky.

A proč to je...?

Protože lidi nečtou. Protože je to neba-ví. Potřebují klipovitý časopis. Esquiru se prodá 30 000–35 000, Playboy má úplně stejnou cílovou skupinu a neprodá ani 10 000. Tady mají holky v plavkách a tady bez plavek. Stejný papír, stejná cena. Esquire je rychlejší, kratší, všechno je zábavnější. Produkce masové kultury. A jsme u toho, proč se neuživí literární časopisy.

Oni se nemohou uživit.

Samozřejmě, oni ani nezaplatí svoje náklady...

A jak je tedy možný, že všichni řvou, jak je to hrozný, ale nikdo si z nich nic nekupuje. Podstatou přece je, že půjdu a koupím si to.

Ale já si ty věci kupuji!

Nemluví o vás.

Proto to ty lidi nebaví. Ale já neznám moc lidí, kteří řvou. Když si proberu svoje spolužáky z Fakulty sociálních věd, vůbec nikdo nevybočuje. Vezměte si Živel, dělaný na koleně... Jinak je všechno uniformní, lidi nechťejí vidět nic jiného. Nic nevybočuje.

A kdyby vybočilo, myslíte že se to bude prodávat?

Ne, je to smutný, ale budeme muset ještě nějaký čas, deset let vydržet, než se to tady změní. Myslím si, že se to změní, protože se to mění v každé společnosti. Ta společnost neustrne ve vzývání konzumních hodnot. Já jsem právě zkoušela, protože si myslím, že v téhle republice je nějakých 40 000 inteligentních ženských, které mají vysokou školu, tak jsem jim chtěla udělat časopis. Udělali jsme maketu s třemi různý-

Ale já si pořád myslím,
že nějaká alternativní
kultura, jejímiž
prototypy nebudou jen
lidi, kteří se týden
nemyjí, že vznikne.
Protože tady žádná
není. Taky je možné, že
i lidé s tou špetkou
talentu se nechali
najmout do továren na
sny – a jiní prostě
nejsou. Musí teprve
někde vyrůst. Ono je
to smutné. Když jsem
hledala
spolupracovníky do
Playboye, tak jsem
nešla po svých
spolužácích...

mi grafiky, a... nepodařilo se. Měla tam být povídka, politický rozbor, reflexe ze společnosti, naopak tam nebylo, jak si nejlépe oholíte nohy. To tam nebylo, ale ty ženské to chtějí. Prostě doktorka, co má sedmileté

dítě, je v práci, přijde domů a chce si číst o tom, jakou měla Kim Basingerová poslední lovestory.

Prostě se chce dozvědět něco, co je jí nedostupné, ale to jsme zase u toho. Tak to je.

No jo, ale proč si nechce něco přečíst o reálném světě?

Ten jí vadí. Vidí ve zprávách, jak si chlápci rozstříleli hlavy, má toho plný zuby, vidí Klause, vidí Zemana, všechno jí splývá do jedné postavy, politika je svinstvo, všichni kradou...

Ale já si pořád myslím, že nějaká alternativní kultura, jejímiž prototypy nebudou jen lidi, kteří se týden nemyjí, že vznikne. Protože tady žádná není. Taky je možné, že i lidé s tou špetkou talentu se nechali najmout do továren na sny – a jiní prostě nejsou. Musí teprve někde vyrůst. Ono je to smutné. Když jsem hledala spolupracovníky do Playboye, tak jsem nešla po svých spolužácích...

To je smutné...

Ale není... Nechcete už trochu vody?

Ještě není čas. Taky jsem se dozvěděl, že potřebujete, aby chlapi sklapovali prkýnko na toaletě, to mě potěšilo.

Teda... Prkýnko mě nikdy netrápilo...

Tak si budete někdy muset pořádně ty články o vás přečíst. Jste zastoupena v knize 27 českých obrazů očima 27 českých spisovatelů (2001), píšete o Josefu Čapkovi. Líbí se vám, že jste s ním byla v páru? Nebo na vás vybyl?

Ono se losovalo. Teď jsem si vylosovala Jaroslava Ježka, bude se psát hudba.

Jak ještě dlouho budete psát? To je blbý dotaz. Potřebujete to? Sedíte a píšete si poznámky, nebo na to "skočíte" a jde to z vás?

Mám to jako potřebu. Píšu si různé poznámky, které průběžně ztrácím a jsem na sebe naštvaná. Pak si někdy sednu a musím psát...

Čistíte se...

No jo, saponát. Ale to je pak hloupé s někým žít pro tohleto. Lepší je být sám. Když se s někým žije, tak ta očista je horší.

Co teď budete psát? To bude závěrečná...

Smích...

V každé poslední knížce to vždycky všechno je...

Ono je těžké překročit svůj vlastní stín. Určitě bude navazovat na ty předchozí.

Dočetl jsem se, že míváte přednášky o masové komunikaci. Zajímá vás to? Čtete teoretické věci nebo spíš využíváte to, co jste zažila?

Je to oboje, já to kombinuju. Nějakou dobu v médiích pracuju, už jsem toho hodně zažila, a přitom to studuju. Mám oboustranné zkušenosti a hodně mě to baví. A přitom práce v novinách, novinářina, je jedna věc, věda druhá. Nechci, aby se to míchalo. V tom prvním musím myslet analyticky, to jde o peníze.

Vy jste taky studovala mezinárodní vztahy.

No, to už jsem dávno přestala, ale zajímalo mě to. Studovala jsem němčinu, mám v Německu spoustu kamarádů, táta začal psát o Benešovi, profesor Křen otevřel studia rakousko-německé problematiky, tak jsem tam začala chodit. Ale nebyla šance to časově zvládnout. Mrzí mě to.

Tak teď teda na férovku: Fukuyama nebo Huntington?

Huntigton (smích).

Dívala jste v televizi na předávání cen...?

Já nemám televizi. Ale... občas se dívám u rodičů.

Jinak. Mají literární ceny cenu? Má to nějaký smysl?

Tak vzhledem k tomu, že jsem žádnou nedostala, tak ne (smích).

Ale něco si o tom myslíte?

Že mně to v životě nedají, a těm, co to dali, tak to v zásadě nikomu nepomohlo. Ale jestli je to potěšilo, tak to je fajn. Mě by to taky potěšilo, kdyby mně to dali... Ale vůbec po tom netoužím. Ale chtěla bych stipendium. Jednou mě paní Kantůrková poslala s panem Šabachem do Lipska na veletrh a Mlynář málem interpeloval ministra Dostála. Jak to, že Nesvadbová, taková povrchní konzumní autorka, jede za státní peníze na veletrh!

Ještě mně řekněte něco o svých literárních láskách, to by mě zajímalo. A rozdělil bych to na české a světové autory.

Když ono jich je hrozně moc. Mně se nepovede si na všechny vzpomenout. Z českých třeba Lustig.

To je nepochopitelné. To je autor, který napsal jednu knížku a pořád ji omílá dokola, až ji úplně omele.

Z ženských mám ráda Beauvoirovou, Saganovou. Miluji Eriku Jongovou.

Rýsuje se nějaká možnost na vydání v zahraničí?

Ne, ani se o to moc nezajímám. Já nemám agenta. Já se o to nesnažím. To je jako s tou Přidalovou.

Ještě nějaké jméno řekněte!

No tak třeba ten Nick Hornby. Nebo mám ráda Pětu Šabacha, ale mně se nechce někoho extrémně chválit. A asi Kunderu, to mně sice táta nezapomene, a Jáchyma Topola. Ale to je zase někde úplně jinde. Ode zdi ke zdi.

Však tak to v životě je. To jenom ty vaše čtenářky nechtějí, aby to bylo ode zdi ke zdi. Oni chtějí, aby v té konzervě našli všechno tak, jak má být. Jak moc čtete? A jakým způsobem?

Já čtu pořád a rychle.

Plošně nebo po řádcích?

To já nevím, asi po řádcích. Mám rychločtení a pak se k tomu vracím.

(Do toho začne štěkat pes; utíká se proprat s jiným psem, ozývají se psi výhrůžky.)

Ten pes, to je vlastně ze všech těch chlapů ten nejlepší... Je to retrívr. Garp.

Barbara Nesvadbová (14. 1. 1975 v Praze) vystudovala Akademické gymnázium ve Štěpánské ulici v Praze (1989-1993) a na Fakultě sociálních věd UK v Praze nejprve žurnalistiku a posléze masovou komunikaci (1994-2002). Současně se studiem byla konzultantkou ve vydavatelsví Ringier (1998) a Mona (2000), spolupracovnicí časopisu Xantypa a šéfredaktorkou časopisu Playboy, pro televizní stanici TV3 připravovala talk-show Tvář v tvář (2000) a Muži podle Nesvadbové (2001), v současnosti je šéfredaktorkou časopisu Harpers's Bazaar. Knižně vydala v nakladatelství Motto: Řízkaři (1998), Bestiář (1999), Život nanečisto (2000). Podle jejího filmového scénáře, který vznikl na základě knihy Bestiář, bude „snad“ od letošních prázdnin natáčet Irena Pavlášková (podílela se i na scénáři) film. Jeho premiéra je ohlášena na duben 2007.

WARNING:

Otištění tohoto staříčkého rozhovoru není součástí píár připravovaného filmu, není ani proti němu zaměřen. Jde o shodu okolností.

Ivo Fencel

Zdenda- -kolo- -bum- -bum- -kanón

Vždycky si vyslechni experty. Pak to udělej naopak.

ROBERT HEINLEIN

Zdenda, to byl kanón (prásk, bum-bum). V práci si ho považovali. I pomocný dělník je na něco. Vskrytu mu však vadil stereotyp. V aule rotorů, jak tomu říkal, zahálel jeho mozek. Zoufal si. Trpěl. Makal tam přesto už sedm let. Neplival na podlahu před šéfa, snažil se dodržovat pracovní dobu. Měl tvář muže, se kterým byste rádi večereli. Už mu bylo přes čtyřicet, teprve mu bylo tolik – jak chcete. A že prý býval kanón na ženy. Asi ještě je. Proslýchalo se. V práci však zvedal železnou formu opatřenou dole smrtícím ostřím. Položil ji na vrstvu archů bílého papíru, desku s vrstvou vtláčil pod lis, šlápl na pedál a došlo k defloraci. Ruku by tam nikdy nedal. Vykrojené štosy fedroval na dřevěnou paletu u nohou. Dopoledne pokračovalo a brzy zvedal zpracovaný papír až nad hlavu. Budovatel. Neměl rád, když ho při té stupidní práci někdo pozoroval a na něco si zvykl, jiné však nesl stále hůř. Uvykl zvedání formy. Námahu už nevnímal, jen někdy ho bolel hřbet. Uvykl samozřejmosti, že musí celou směnu stát. Nohy už nebolely. Zvykl si na dusno i hluk strojů, ale nikdy se nesrovnal se stereotypem a s tím, že neměl šanci využít hlavu. Jeho mozek pracoval a zoufal si. Zdenda si nezvykl na nudu. A zažít nudu, to vadí.

Stal se jediným, kdo v té malé firmě „sekal“. Výseky putovaly do pár strojů, které z nich dělaly obálky pro Belgii. Práce u strojů Evropské unie závisela i na tom, jak rychle sekal Zdeněk. A kulisu obstarávalo rádio, kde se opakovaly stále tytéž pahity. Tak si začal zpívat sám. Lidovky. Utkvěly z dětství. Obkličoval ho hluk, takže mohl zpívat nejen v duchu, ale i potichu. Jen to a jenom to – bylo tvůrčí.

Někdy dostával nápady. Zapisoval je na útržky papíru, ale to neměl být v depresi. Jindy byl tak otrávený, že ho nic nenapadalo. Le-da zabít šéfa. To někdy napadne každého. Ráno se probudil s úzkostí. Ve čtyři. I když šel spát až před půlnocí. Už nemohl usnout. Vše viděl černě. Jel do práce na kole a nemohl šlapat až do kopců, aspoň dvacet kilometrů – a zpátky. Nač ale vlastně prokrvovat mozek, když pak stejně musíte do míst, kde bude vaše větrem ošetřená mysl ubita a kde vaši euforii pochopí jako pošetilost cvoka.

Přelomem bývalo poledne. Do dvanácti držel, ale poslední dvě a půl hodiny, to už cítil tlapy času všude a prosekávaly ho oči kolegy, který stál celý den za jeho zády u pásu. Život mu unikl mezi prsty. Jako většině lidí světa. Copak do těch dvanácti. To se prozpíval a propřemýšlel, byt už měl taky výkyvy nálad. Ale po dvanácté toužil být zajíc. Utéct a třeba zdechnout bez peněz na nádraží. Ráno pozdravil vedoucího směny a už bum-bum u lisu. Na řeči dál nebyl čas, ale hlavně si tu s mnoha dělníky neměl co říct. Týdny a měsíce mýjely a linka odvozu k smrti jasná jako nebe za oknem. Jsem už v pekle? Ale peklo přece obnáší i fyzické utrpení. Ne?

Snad je to jednoduché: vydržet primitivní práci osm hodin. Jenže bída je jinde. V nedostatku naděje. Opakujete pohyby a představujete si dalších třicet let a pak smrt. Budoucnost nad vámi visí jako olověné závaží promarněného času. Těšit se lze jenom na stáří. Ale vždyť jsem v nejlepších letech. Měl bych je využít, zatímco tohle je zneužívání. A až se stáří dočkám, budu duševně vyřízen, takže mi svoboda nebude k ničemu. Volný čas na nic. Teď bum-bum. Náhle si pošetile umínil, že v 57 letech s tím švihne. Přestane pracovat. Bude si čist Kin-ga – a tak. Jenže budu si to moct dovolit?

Proč vlastně Zdenda, kterého jsem občas tajně pozoroval, nezískal lepší postavení? IQ na to měl. Proč se neučil nové věci? Proč neměl aspoň snahu vyzkoušet i jiné stereotypy své dílny? Kdo ví, ale ani já strojům nerozumím a pracovat u pásu mám za mučení. U lisu si Zdenda tempo aspoň určoval sám – byť ho někdy honili. U pásu tempo určuje stroj, jak ukázal už Chaplin. Je to ještě stereotypnější. I Zdenku k pásu kdysi postavili, ale kdosi usoudil, že se na to nehodí. Člověk má dělat věci pokaždé nějak nově, cítil Zdenda. Má měnit svět. U pásu stát stejně nechťel, tak proti přeražení k lisu neprotestoval.

Jeho nadřazeným byl najednou dvacetiletý kluk. S ním vycházel. Ale hlavního šéfa se bál. Už jen když šéf okolo prošel. Zdenda k němu cítil nenávisť. To už je úděl šéfů. Vědí, že nemohou dělat hodné, protože by to firmu položilo, a tak jsou nenáviděni. Zden-da si byl navíc jist, že firma udržuje jeho plat na minimu. Věděl, že ho mohou kdykoli vyhodit, protože jeho práci by zastal kdokoli, i bez závniku – a protože venku stojí fronta. A šéf? Jednal se zaměstnanci opatrně. To asi aby ho žádný nezabil. A obzvláště opatrně se dotýkal Zdendy. Přesto ho ve snu nenapadlo, kolikrát už by byl mrtev, kdyby šla vražda vykonat jen pomocí vůle. Udržoval si odstup, protože věděl z příruček i intuitivně cítil, že kamarádsofity by mu rozleptaly autoritu. I Zdenda udržoval

odstup. Doufal, že na něj šéf myslí každý den co nejméně. Doma četl Zdenka Kafku a v kontaktu s ředitelem se snažil být minimálně, protože mu byl kontakt krajně nepříjemný. Když však ke kontaktu došlo, úspěšně se přetvařoval. To zvládal. Jsme herci na jevišti svět.

Byla jeho maska nefér? Podlá? Myslíte? Pak si uvědomte, že vůči šéfům se tak chovali vždycky a všude všichni jim podléhající. Bez výjimky.

Víte, vražda není vždycky špatná věc. Je třeba zabít Sekala. Je třeba zabít i... A Zden-da by svého šéfa klidně zavraždil, kdyby měl zaručenu beztréstnost, aspoň nějakou takovou, jakou měli kápoři v nacistických koncentracích. Měl bych po mordu kruté výčitky? Měl? Ne. Vražda šéfa mu přišla stejně správná, jako vražda revizora či vražda politika vystupujícího v nedělní televizní debatě. Tito lidé by měli být čas od času trochu decimováni. Ne? Mělo by jich být pár utraceno. To cítil Zdenda, koneckonců však je to i můj názor. Politik často zaslouží smrt. Je to zločinec. Třeba Stalin. Ale šéf? Nu, ten zaslouží před smrtí i mučení, osobně však mám za to, že od tortury lépe upustit, avšak každý, kdo druhému cokoli přikazuje, by měl být po zásluze potrestán, byť ne vždy hned smrtí. Abych tedy parafrázoval Zden-dovy názory. A ne, u lisu se nezbláznil. Ale začal si po letech představovat ledacos. Mís-to aby si na práci zvykal, tak jí odvykal. Představoval si, jak bude příjemné, až šéf jednou zemře. Mohl bych pak zatelefonovat jeho ženě či synovi, jakou mám radost. Co by se mi asi za to mohlo stát? Nebyl bych snad upřímný? Nebylo by to snad příjemně spontánní – udělat i něco hodně nehezkého s šéfovým hroblem? Ale ne! Proč hnis z hrobu ještě zohavovat mačetou? Slušný chlap trestá diktaturu už zaživa. BUM-BUM, dělal lis. Rozbiju mu auto – už zaživa. BUM-BUM. Nebo jen rozřezat kola? BUM. Pohr-dal šéfem. Nekonečně. To však bylo tak samozřejmé, že o tom už ani neuvažoval, uvažoval jen o tom, zda má cenu šéfa zabít.

Tutlal v sobě vraždu. Ani netušil, od které chvíle - a BUM-BUM. Ubíjela ho nuda. Hezké dny venku? Hezké by bylo vzít ostrou ocelovou tyč a vše systematicky ničit. Rozbíjet kapitál. Jednou se mi s tím svěřil. Během přestávky na svačinu. Seděl v kuchyňce a já tovaryšskou jako vždy jen probíhal. Jsem obchodní zástupce, stále v luftu. Zdeněk jedl. Buchtu. Četl Hemingwaye a měl sdílnou náladu. Neměl však žádný vztah a ležela za ním řada zklamaných lásek, které procítil intenzivně. Ignorance žen už zničila jeho schopnost milovat, ale zůstával jim ve snu věrný. A pak... „Vymlátíl bych nejdřív okna, tou tyčí. A do kanceláří, probodál bych obrazovky počítačů. Pak bych se vrátil a zkusil ničit stroje.“

„Jsi cvok? To máš z Marxe? Okna, počítače ani stroje ti nic...“ „Aspoň bych byl konečně poctivý sám k sobě a dělal, co cítím jako správné.“ „Správné je vyrábět a vyvážet, ne?“ „Lorenci,“ dotkl se mě ten Kanón. „Veškerou výrobu považuju za malichernou ubohost a za trapárnu. Rozhodně mi nijak neimponuje a vím, co chceš říct. Otrokům v Římě neplatili, ale co mám dělat, když si stejně připadám jako otrok?“

„Protože málo umíš. Proto by sis tak připadal všude!“

„Dodržování pracovní doby rozhodně cítím jako teror. Každé její porušení považuju za úspěch a těší mně. Vidím-li kolegyni celý den u pásu, tak si říkám, jak ji nechápu. Proč s tím nepraší? Pohrdám každou stupidní prací, která dělá z inteligentního člověka zvíře, pohrdám každým, kdo poslouchá a dodržuje předpisy či pokyny.“ „Jo? A sám tu zbaběle makáš už sedm let. Jak se to slučuje?“ „Nijak. Je to neslučitelné s životem.“ „Pokud jsi tak svobodomyšlný, ty pako, proč se nesebereš a nejdeš? Nikdo tě tu na řetěze nedrží. Pracuješ dobrovolně. Sám sis vybral a jsi za svůj čas obětovaný šéfům placený. Mizerně a ne jako v Německu, ale systém tě ani zdaleka nezatrácuje.“

„Hm. Nepochybuju, že ten kapitalistický většině vyhovuje.“ Ušklíbl se.

„Jestli tobě ne, odejdi. Zmiz dřív, než opravdu něco provedeš.“

Zamyslel se. „Naučil jsem se už naprosto skrývat city. Kdybych to neuměl, už dávno bych tady nepracoval, dávno ne. Někdy se ale ovládat přestanu. Před Štědrým dnem jsem přišel v pátek domů a na dvě hodiny si lehl. Bydlím sám, matka už umřela. Vůbec jsem ale nemohl usnout, to odpoledne. Najednou už jsem se od práce nedokázal odříznout – ničím. Tak jsem si vyjel, ale na nádraží jsem kopal do košů a ve vagónech strhával záclony a vyhazoval je do vesmíru. Jo, a víš, co ještě pomáhá?“ „Masturbace?“ „Krásť.“ Načež mi o tom vyprávěl. Nemohl jsem uvěřit! Dodnes nevěřím, že byl učebnicový kleptomán. Podle mého jen nenáviděl šéfa a skrz něj celý systém. Tak ten systém toužil poškozovat. Kradl jako straka. Nicméně jen věci, které nijak zvlášť nepotřeboval. Propisku. Knížku. Mstil se za nekonečné utrpení, jež denně prožíval a jež se stupňovalo. A přece se ještě nevybíjel tím pravým směrem.

„Možná by ses vůbec neměl vybíjet.“ „Ale to nejde.“ „Tak zkus psát. Dej to BUM-BUM na papír.“ „Zkusil jsem dát BUM-BUM do pedálů.“ „Kola? A co?“ „Čím jsem měl čistší mozek, tím zřetelněji přede mnou vystrčila zadek realita. Myslím, že právě v potu vidím svět, jaký je. Nestojí ani za tenhle talířek.“ Spolkl buchtu, pustil talířek a ten se roztrhl. „Psaní kdysi pomáhalo mně,“ vzpomněl jsem. „Hotová terapie. Spousta spisovatelů by jinak vraždila, kdyby nemohli psát. Odreagovávají agresivitu.“ „Mickey Spillane?“ zeptal se Zdenda. „Neznám.“ „Autor drsné školy. Hodně drsné. Původně bombardovací pilot.“ Zvedl se, šel na záchod, pak už do haly, myslel jsem na to, co povídal. Poté, co poškodil expres, upadl prý do letargie. V poslední době ho stres z práce honil i o víkendech. Cítil pocit marnosti i při pomyšlení na den dovolené, který by si vzal uprostřed týdne anebo v pátek. Dřív to dělával a stereotyp se tím rozrušil. Najednou to nestačilo. Zdenda se vyvíjel.

Záchranou se mu teď stávalo, když se občas hodil na osm dní marod, a tak mu strašně vadila plánovaná změna roku 1997, kdy už měl prvních čtrnáct dní nemoci honorovat zaměstnavatel. Báł se toho, a tak začal definitivně připravovat masakr.

Abych nezapomněl: měl syna. Každých čtrnáct dní ho navštěvoval u synových prarodičů. Hochova matka zemřela na leukémii pět let po porodu. Zdenda by syna neušil, anebo nevím, snad prarodiče na chlapci příšerně lpěli. Zkrátka za ním jen jezdil. Při našem druhém setkání v kuchyni mi o tom vyprávěl a úplně ožil. Jeho tvář se změnila. Sám vypadal jako hoch. Podle všeho se dítěti věnoval oddaně, tedy když se sešli, a zvlášť byl specialistou na četbu. Nikdy nikdo nedokázal vpravit do hlavy nečtenáře tak moc hezkých knížek za tak krátké časové úseky a natolik poutavě. Zdenda se díval s hochem i na filmy, ale četba je sblížovala víc. Stavěl s ním taky iglů a hráli na honěnou, na schovávanou. Kreslili stolní hry. Labirynty. Když to vyšlo, strávil Zdenda se synem i celý týden a naprosto na nic jiného než na chlapce nemyslel, nebo vlastně ano, vzpomínal na vlastní dětství – a snažil se opakovat, co ho bavilo. Předváděl kouzla, vyprávěl spoustu nevinných anekdot a učil ho, jak je vyprávět poutavě. Pouštěl mu písničky, protože sám uměl zpívat jen potichu u stroje. A co ještě? Z legrace se synem zápasili a Zdeněk se přitom sám měnil v dítě. Schválně prohrával. Ale zase to nepřeháněl, byl i odpovědný. Snažil se být moudrým – před tím klukem, hlavně však četl. Lewis, Tolkien, Dahl, Verne, Doyle či Lindgrenová nikdy neměli lepšího interpreta! „Měl bych se žít na čtením knih na kazety,“ řekl mi jednou. „To by mě bavilo.“ A když se musel se synem v neděli a kvůli zaměstnání rozloučit, neskonale trpěl. „Cítím to jako svůj hříš čísla jedna, že s ním nejsem pořád.“ „Má tě rád?“ Přikývl, nicméně jeho představa o tom, co dítěti dávat, byla sporná. Představoval si, jak by mu přečetl až neuvěřitelné množství knih, a to maximálně pů-

sobivě. „Tolik, kolik v jeho věku ještě nikdy žádný kluk nevstřebal,“ ujistil mě. „Představuješ si snad, že tím pak bude jako dospělý geniálnější?“ „Přesně. A mám proč věřit. Vždyť on si, na mou duši, všechno pamatuje.“ „To sis ověřil?“ „Ověřuju si to znovu a znovu. Má úžasnou paměť a sám mě vybízí: čti mi, táto, čti. Trhá mi srdce, když už dál nemůžu.“ „A co prarodiče?“ „Učí ho různé praktičtější věci a dokonce mu koupili počítač, ale čtu mu, i když hraje. On to sám vyžaduje a má takové chvíle za vůbec nejhezčí.“ „Doufám, že mu ale nečeš jen, co baví i tebe.“ „Naopak. Baví mě všechno, co čtu jemu. Dětské příběhy.“ „Kdo chytá v žitě mu, doufám, ještě nečeš.“ „Ne. Ale úžasná kniha.“

Ačkoli ho všechny ženy, do kterých se kdy zamiloval, nechápavě ignorovaly, s minkou svého syna prožil až do její smrti několik docela šťastných let. Ale žili stejně každý zvlášť. Vzpomínal na ni nyní s něhou, byť pro ni prý nikdy nehořel „nejvíc“, ale už chápal, že naplnění nejryzejších lásek není souzeno každému. Zdál se mi v té kuchyni docela hezký, a to hlavně když začal mluvit a snít, nicméně z nějakého důvodu skoro vůbec nedokázal vyjádřit ve společnosti city. A se žádnou z milovaných žen se nikdy nedokázal sejít mezi čtyřma očima, takže ho vlastně nepoznaly. „A jediný skutečně filozofický problém je sebevražda,“ řekl mi při třetím setkání u svačiny. „Blázen si koupí kanón obrovský ráže a bum. Ne, to bych neudělal. Mám syna.“ „To rád slyším, Zdendo, ale jestli teď budeš do kanclu a odkrágluješ šéfa jen proto, že se ho bojíš, tak jako bys tu sebevraždu spáchal, protože budeš do lochu a až se vrátíš, syn už bude dospělý a nasraný na tátu.“

„Ale to já vím, takže zabiju šéfa až později.“ „Aha.“ „Nemyslíš ale, že by ho šlo oddělat i tak nějak... Asi jako v Agathě Christie?“ „Co tím myslíš?“ „No, aby mě nepolapili.“ „Ale v Agathě Poirot každého nakonec polapí.“ „No jo, vlastně.“ „A vůbec. Tobě vražda nepřipadá amorální?“ „Vražda

šéfa, revizora anebo politika? Ne. Proč?“
Chvilí bylo ticho.

„Co kdybychom teda tyhle lidi začali zabíjet?“

„Ty myslíš...“ „Ano. Ve velkém.“ „A ty bys do toho se mnou šel, Lorenci?“ „Samozřejmě,“ lhal jsem, „ale šéfa téhle firmy necháš na pokoji.“ „Zemře.“ „Jenže lidí jako ty jsou tisíce a všichni nenávidí šéfy, rozumíš?“ Vytáhl jsem pistoli. Luggera, ráže pětáctýřicet, skutečně ho mám! „Představ si, Zdendo, ty tisíce chlapů – a jak se tou nenávisťí denně dusí na hajzlu. Když však půjdeš a zabiješ Bauera (tak se jmenoval šéf), okamžitě tě dostanou. I kdybychom vymysleli ten nejsložitější plán, tak tě dostanou. Jako v Agathě. Všecko bude jednoduše ukazovat na tebe a nakonec z tebe vytlučou přiznání. Ne, my to, kamaráde, uděláme jinak. Fikaně. Budeme zabíjet jen ty šéfy, kteří dusí

úplně cizí lidi. Chápačka? Vžij se do toho. Vlastně při vraždě někoho zastoupíš. Stejněho slabocha, jako jsi sám – ale uděláš ho šťastným, vždyť jeho šéf nájdou padne jako kuželka. Zasraná policie dělníka vyslechne a on jí do očí klíďo poví: Jo! Chtěl jsem zabít, ale napřed i rozkrájet. A udělal jste to? Jo! Udělal. To řekne. Vysměje se jim. Třeba ho za to i praští složenými novinami – ale nic mu nedokážou, Jednoduše nedokážou, protože on to neudělal. On ne.“

„Protože to uděláme my.“ „Tenhle kanón.“ A namířil jsem ledabyle na dveře. „Bum. Kill Bill! A to už nějak navlečeme, abychom toho cizího šéfa někde vyčíhali, ale motiv? Nebude existovat.“ „Takže ty chceš zabíjet šéfy, Lorenci?“ „Revizory a politiky si necháme až na potom. Platí?“ Pláclí jsme si.

A dál? Od té doby se Zdeněk stále zaujatěji stará o syna Filipa a já mu pravidelně

vyprávím, jak užuž stahuji síť okolo nějakého šéfkuchaře – až na druhém konci republiky. „Ale ještě se to musí doladit. Aby nás nedostali.“ A Zdenda vždycky: „Ale až doladíš, tak mě to necháš udělat, vid’?“ „To víš, že jo.“ A mám dobrý pocit.

Dobrý pocit, že k tomu luggeru neexistují ani dva náboje. A tuhle jsme se potkali se Zdendou Kanónem i na kole a povídá: „A víš, že ten šlapohyb přece hlavu pročistí?“ „To i proto, že už máme plán. Plán číslo devět z vesmíru.“ „Jsem fakt hrozně rád, že už na to pořad nemusím myslet,“ povídá mi.

Ach, kdyby tak věděl, že už na to taky skoro nemyslím. Což ovšem, milí páni politici, vůbec neznamená, že nějakou tu vraždu do budoucna úplně vylučuji, to by přece byla velice tovární nuda u lisu a u lizu, nemyslíte? A bum-bum-bum.

Canny

dEmos147

<http://canny.obribroskev.cz>

Strž (velký recenzní prostředek)

Krmelec

Kočko hodil očko. Teda CDčko.

Folkař Tomáš Kočko se svým orchestrem vypustil u Indies CDčko s názvem Poplór. Písně na něm se nejmenují jmény, ale národnostmi, najdete tu tudíž Českou, Moravskou, Polskou, Ruskou... Inu, takový nářez jako Čechomor blahé paměti to není, ale poslouchat je to příjemné, dá se. Kdyby si ovšem Kočko odpustil Slezskou a Beskydskou, u kterých se pokouší o cosi, co zřejmě sám ve slabších chvílích považuje za humor. Slezská naplno ukazuje, co se stane, když se někdo snaží napodobit bodrou strunu Nohavicovu a nemá na to. Nucený smích, marné pokusy o nářečí, joj, kéž by byla placička o tuhle píseň kratší! To by se snad snesla i ta Beskydská se zbytečně aktualizovaným textem.

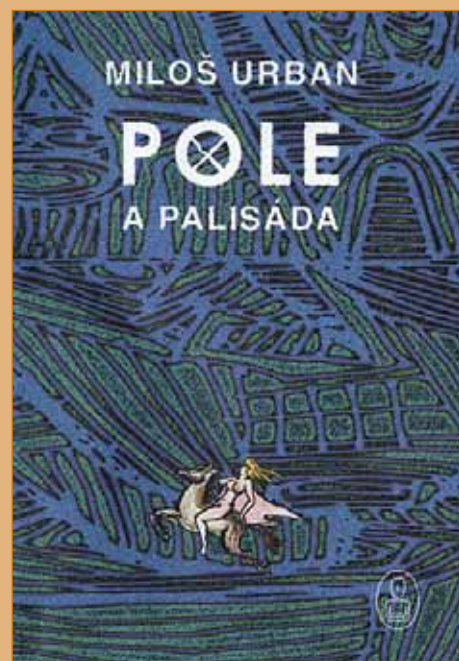
(šš)

Krmelec

Urvaný, případně upsaný Urban

Když Miloš Urban neřeší politické problémy všesvěta a píše v podstatě na zakázku, dá se to číst. Po řadě mizerných, prvoplánových „naštvaných“ románů, která následovala po slibné Poslední teče za Rukopisy, konečně přišlo něco, co neurazí (i když ani nenadchne). Pole a palisáda coby (na základě mezinárodního projektu) přepracovaný mýtus o Libuši je skromně silný svazek, dočtete se v něm mnoho o slovanských bozích a kněžna Libuše se vám v něm promění v nejistou, ale zjevně bohy pověřenou holčičku, Slávy dceru, pramáti národa. Jiráskatím Urban sice nepřepíše, ale jako apokryf se to číst dá. Aspoň něco.

(šš)

Krmelec

Můžete si zaplatit, můžete se zúčastnit

Filmoví Účastníci zájezdu nedělají knížce ostudu a dá se na ně vydat bez větší obavy. Charakteristika jednotlivých typů českých zájezdníků je vtipná už od začátku, zápletky jsou mile nenárodné, od půlky už sice trochu tušíte, jak každá z nich dopadne, takže film ztratí dech, ale ani pak se úplně nenudíte. Příjemná letní podívaná bez drásavých intelektuálních ambic, až s pěkným ostnem vůči českému češství. Jednou bude tenhle film dokumentem doby podobně, jako jím jsou dneska Bakaláři.

(šš a ph)

Krmelec

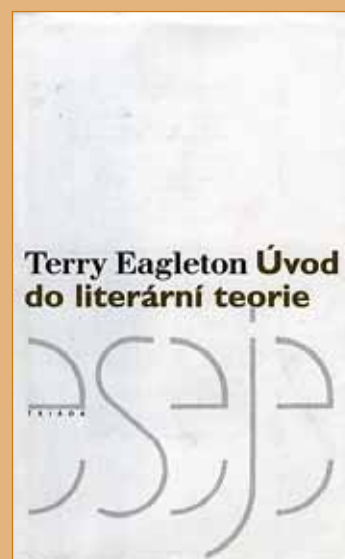
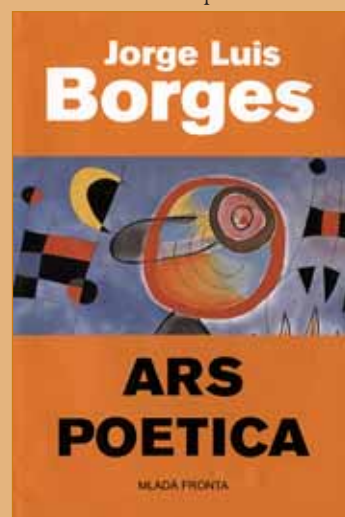
Velikíci, ehm, velikáni: Borges a Eagleton

Jestli se chcete skutečně něco dozvědět o literární vědě, přečtěte si Úvod do literární teorie od Terryho Eagletona. Je to sice marxista, ale na druhou stranu taky Angličan, takže má v zádech několik set let esejistické tradice a na textu je to znát. Žádné upachtěné české dohánění světa, žádná německá tuhost, ale svižné, srozumitelné a neuvěřitelně vtipné čtení o různých literárněvědných školách,

včetně jejich jen tak mimochodem podané zdrcující kritiky. Souhlasit se vším nemusíte, ale počtete si a ledacos objevíte.

Eagleton je tu, chcete-li se něco dozvědět o literární vědě. Chcete-li se ale něco dozvědět o literatuře, přečtěte si knížku s názvem Ars poetica, což jsou přednášky Jorge Luise Borge-se. Starý praktik v nich s neuvěřitelnou dávkou porozumění a schopnosti předávat dál vypráví o tom, jak literatura funguje, co v ní provádí jazyk a metafory, a i když se baví o těchhle teoreticky znějících věcech, je v tom víc poezie než v básnické produkci Hostu za poslední půlrok. Takovýmhle knížkám se říká Velké Čtení, a to je tu řeč o méně než sto dvaceti stránkách!

(šš)

Lucie Dudková

(*8. 6. 1982,

† 5. 7. 2005)

Vyrůstala na vesnici

Příkazy (u Olomouce),

vystudovala

gymnázium v Litovli

a Slezskou univerzitu

v Opavě (obor

čeština–dějepis).

Ještě před promoci

zemřela při dopravní

nehodě. Dobrá

adresa vydá její

povídky postupně

v jednotlivých číslech.

Některé z nich vyšly

ve sbornících

Šrámkovy Sobotky.

Happy end

Bylo to ten den, kdy jsem si uvědomila, že jsem sama. Všichni někam šli a já stála na místě a mávala jim na cestu. Usmívali se. Těšili se na to, co je potká. Tvořili hloučky a živě mezi sebou diskutovali o očekávané budoucnosti. Utvrzovali se ve svých nadějích. To lidé dělávají. Zůstalo mi po nich trochu barevných kamínků v hrsti, byly pěkné.

Z počátku jsem měla pocit, že si pamatuji svou minulost, sama sebe, že vím, jak se to všechno stalo. Pouze jsem si nebyla jistá tím, že jsem to všechno prožila já. Bylo to jako vzpomínat na film, který jsem včera viděla v kině. Byla jsem úplně prázdná, narodila jsem se ten den, kdy jsem procházela širokou ulicí města a v ruce držela pár barevných kamínků. Odešla jsem z pohodlného a čistého místa, protože jsem tam už nemohla žít. Pak mě napadlo, že nemám kde spát. Mám s sebou spacák a to je dobře. Mám s sebou všechny svoje věci. Vešla jsem do prvního baráku, kde byly otevřené dveře, byla jsem úplně klidná. Před tím domem stálo černý auto, seděli v něm dva chlapi. Dívali se, jak jdu do toho domu. Půda nebyla zamčená. Byla tam spousta prachu. U jednoho okna seděl malej hubený kluk a kouřil. Chtěl, abych pro něho něco udělala.

Muselas mít přece nějaký důvod odejít z domu. Nevím, říkám, fakt nevím. Už si to

nepamatuju. Bylo to fajn, že ses tam tehdy zjevila. Hrozně fajn. Seděl jsem tam, na půdě, kouřil s říkal si, co je lepší. Jít sedět nebo si nechat pořezat ksicht. Pak se pomalu otevřely ty dveře. Stála si tam ve světle jako malá svatá. Moc hezká holka s báglem. Já tě mám rád, jenom bych chtěl vědět, aspoň jak se jmenuješ. Měla by ses víc snažit, snažit se si vzpomenout, chápeš?

– Můžeš mi říkat třeba Anno, nebo Eliško. Můžeš si vybrat a věřit, že je to moje pravý jméno, že mi ho dali rodiče. – Díval se na mě tak nějak divně. Světlo mu padalo do obličeje a zviditelňovalo hluboké vrásky. Nevím proč, ale napadlo mě, že je pro mě moc starší. Moc starší a moc hubenej.

Všichni něco prodávají, protože se vždycky najde někdo, kdo to koupí. Není třeba se toho bát, žijeme v tom všichni. Nejhorší ze všeho je chlast, ale fakt, věř mi.

Napiš tři věci, kterých se nejvíc bojíš. V sešupném pořadí. 1. Že ztloustnu. 2. Že mě opustíš. 3. Že umřu. A teď ty .1. Vzpomeneš si na to, že jsi agentka FBI a přišlas mě zabít. (Žertuju. Nejsem až tak důležitá. Já vim.) 2. Opustíš mě s nějakým mladším chlapem. 3. Najdeš svoje papíry a zjistíš, že jsi pod zákonem. (Tím chci říct, že vypadáš fakt dobře. Fakt, že jo.)

Ti lidi chodí po ulici pořád tam a zpátky. A to Anno, ještě vůbec není všechno. Oni dokon-

Vlak zastavil v malé
vesničce. Bylo to už
jen kousek od hranic
s jinou zemí, která je
o moc větší, než ta
naše. Vesnička byla
maličká zarostlá do
lesa, plná ovocných
stromů. Zanedbaný
přízemní dům se
shnilou podlahou
a střechou, do které
zatékalo. Začali za
námi chodit Danyho
přátelé a těm sem se
zdála divná. Měla jsem
málem chuť na
všechno zapomenout,
vrátit se do města
a vejít do nějakých
jiných otevřených
dveří. Zbabělec. Jsem
zbabělec.

ce jezdí pořád tam a zpátky, lítají tam a zpátky a tak dál. Oni už ani nic jiného nedělají.

Co si to píšeš? Zapisuju si útržky svého vědomí a tvých vět. Abych mohla rekonstruovat skutečnost. Abych ji mohla rekonstruovat, kdyby se mi to zase stalo. Víš co.

Bojíš se toho, chudáčku maličký. Bojíš se toho moc a moc. Jako kalorií ve smetanové zmrzlině, nebo o trochu víc?

Je to strašně trapný, ten život. Možná proto si ho nepamatuju. Člověk pořád jenom něco jí, prdí, chlastá sračky, hulí sračky, chodí spát a ráno vstává, aby si mohl dát kafe. Tohleto existování vůbec nepovznáší ducha. Je to trapný. Dany by asi řekl, – sežeň si milence, Anno, sežeň si mladý maso, boť já už stárnu a umírám. –

Napiš tři věci, kterých se nejvíc bojíš v sestupném pořadí. 1. Přestane mě bavit být s tebou a budu chtít odejít. 2. Zjistím, že jsem úplně prázdná a z toho pocitu asi umřu. 3. Ztloustnu.

Nebojíš se smrti? Už s tebou žiju dva roky, nemůžu se bát smrti, boť bych se posrala strachy. Teď ty: 1. Zestárneš, ztloustneš a už nikdy mi nevstane. 2. Přestane mě bavit život. 3. Asi se oběsim.

Co je špatného na nakupování? Že si stejně nemůžeš koupit nic pořádného. Co je špatného na lásce? Já nevím. Tahle otázka je na mě moc filozofická.

Měli bysme si sehnat nějaký přátele. Přátele, ne zákazníky. Víš, Dany, jak se to dělá? Já myslím, že je to blbost. Tak jo, tak asi jo.

Už si nebudu nic zapisovat. Ode dneška si nic pamatovat nechci.

Líbí se mi, když jíš párky. Je to takové sexuální. Takové věci by snad ženy ani neměly dělat. Nebo by je možná měly dělat častěji. Fakt?

Dany seděl na zemi, tvář měl zkormoucenou. Byl smutnej a choval se ke mě hnusně. Snažil se mi vysvětlit, že mě miluje a že

když to dneska večer zvládnem, tak jsme až do smrti úplně v pohodě. Horních deset tisíc a na všechno můžeme zapomenout.

V garáži byla hnusná zima. Venku přšelo. Věci jsme měli s sebou, nic víc. Dala jsem si vlasy do culíku, měla jsem studený ruce. Dany taky. Byla tam tma a ve tmě já nic nevidím. Jeli jsme vlakem. Jeli jsme vlakem, protože nám to někdo poradil. Kolem se střídaly různé krajiny, některý z nich byly moc hezký. Bála jsem se, že budu muset někoho zabít, jsem na to moc slabá. Vlak zastavil v malé vesničce. Bylo to už jen kousek od hranic s jinou zemí, která je o moc větší, než ta naše. Vesnička byla maličká zarostlá do lesa, plná ovocných stromů. Zanedbaný přízemní dům se shnilou podlahou a střechou, do které zatékalo. Začali za námi chodit Danyho přátelé a těm sem se zdála divná. Měla jsem málem chuť na všechno zapomenout, vrátit se do města a vejít do nějakých jiných otevřených dveří. Zbabělec. Jsem zbabělec.

Je leden roku 1991 a já stojím v bílých silonových punčoškách v řece plné rozbitých střepů. Je mi skoro devět let. Voda mi sahá do poloviny lýtek. Cítím jak pomalu mrznu. Nohy, ruce, nos. Umírám a je to moc krásné. – Jestli se budeš chovat jako blázen, opustím tě a nevezmu si tě za ženu. – Stejně s tebou nechci být, kluku.

Dany? – jestli se hodláš chovat jako magor, tak se potom nediv, že všem připadáš divná. Já tyhle lidi znám celý život a ty se k nim chováš hnusně. Ty si to ani neuvědomuješ. – Jo, jo. Líbí se mi ta řeka, co teče za chalupou. Taková krásná řeka s lesklými kamínky, dobře se s nima hází žabky. – Vzpomněla jsem si na jednoho malého kluka, co mě kdysi tahal ze skoro zamrzlý řeky. – To je bezva, fakt skvělý. A něco lepšího by tam, slečno, nebylo? –

Sem si začala povídat s naším domem. JE TO hezký dům. Dany ho docela spravil. Má novou podlahu a tak. Myslím, že ostatní

nám ho závidí. Závidí nám náš hezkej dům. Kdysi jsem měla vlastní přátele. Ne ty od Danyho. Možná jsem jim taky připadala divná. Já nevím. Ten dům mi vypráví pohádky. On to prostě cítí, jak jsem čistá a prázdná a ví, že mu budu naslouchat. Já ty pohádky zapisuju a pak je čtu Danymu. On se tomu chechtá, bere mou hlavu do dlaní a říká, že jsem blázen. Asi má pravdu.

Pohádka o falešné nevěrnici, kterou kdysi jeden chasník převelice miloval, až tou láskou ze světa sešel. No, a to by klidně mohlo být o mě.

Byla jednou jedna holka s krásným dlouhým vlasama, co chodila tančit do zahrady. Pak tam byl taky chlap, co se na ni chodil dívat a tomu se to její hopskání jako moc líbilo. Někdy se u toho i udělal a tak tam chodil často. Pak už nemohl myslet na nic jinýho než na tu holku s krásným dlouhým vlasama, co chodila tančit do zahrady. Myslel na to vždycky celej den a večer dokázal tiše sedět a čekat celý hodiny, než se ta holka zjeví. Ona vždycky přišla a tančila a on se u toho uspokojil. No ale ta holka měla svého kluka ve vedlejší vesnici, a toho měla moc ráda. Jenže žena toho chlapa, co jí chodil šmírovat do zahrady, zjistila, co ten její chlap dělá po večerech, nařkla tu holku z čarodějnictví a nechala ji upálit. Tak to skončilo. Vlastně ještě né. Ten chlap pak umřel taky. No, asi láskou.

– Ten tvůj život musí být pěkně o ničem, když si nic nepamatuješ, – řekl Petr a ukousl si velký kus krajíce s máslem a tvarůžkama a začal nahlas žvýkat. – Mě se můj život docela líbí, – řekla jsem a přisedla si blíž k Danymu. Ale když Dany odešel z místnosti, tak se ke mě Petr naklonil a pokračoval – Prejs na něho kápla zrovna ve chvíli, kdy někoho moc potřeboval. Zrovinka ve chvílce, kdy musel něco moc důležitýho udělat, ale nemohl s tím z baráku, protože tam na něho čekali tajný. Ty seš ale šikovná holka, umět si vybrat takovou chvíli. A to

si neměla vůbec nic, vid? Žádný prachy, žádný doklady, žádnou minulost, trocha haider, spacák a pěknou tvářičku, co umí přijít ve správnou chvíli. „No, pak ještě nějakou chvíli mluvil, ale já ho neposlouchala. Strašně mu z těch tvarůžků páchlo z huby a mlel hrozný hovadiny. Dům si se mnou zase začal povídat a bylo třeba ho poslouchat. Byl čím dál netolerantnější. Nenechal mě ani na chvíli vydechnout. Pořád nějaký nový příběhy.

O selce, která se rozhodla zapomenout.

Byla jednou jedna selka, co měla tři děti, velkej statek a bohatýho muže. Ten muž s ní dokonce i občas šoustal a nechodil do hospody, takže byla docela šťastná. Vychovávala své děti, chodila do kostela, vařila a uklízela a byla milá k čeládce. Věděla, že její muž občas za stodolou tajně šoustá králíci samice, ale nic si z toho nedělala. Rozhodla se tvářit, že je všechno v pořádku a tak to taky dělala. Dělala to tak až do doby, než se jedné z těch samic narodili první králíci s lidským očima. Králíci bývají po porodu slepí, ale tihle nebyli. Tihle byli úplně vidoucí, měli černý lidský oči přes půl hlavy. Obrovský lidský oči úplně stejný jako měl Pepíček, selčino nejmladší dítě. Když to selka viděla, svlíkla se do naha, pomazala se bahnem a odešla do lesa. V tom lese do několika neděl umřela hladu. Když se na ni lidi ptali hospodáře, odpovídal, že paní domu se rozhodla zapomenout. Se šoustáním králíci samic nikdy nepřestal, akorát pak těm králíčkům, co se rodili s lidským očima hned po porodu vypichoval očička, protože lepší slepej králík, než králík s lidským očima.

Tak tohle jsou příběhy našeho domu. Jsem zvědavá, komu jednou bude vyprávět ten můj. Dany je nemocnej. Má horečky a kašle. Jeli jsme mu s Petrem do města pro léky. Tentokrát byl na mě hodnej. Viděl, že se o Danyho starám a že ho mám ráda, a to ho

uklidnilo. Asi měl o něho jenom strach. Strach, že žije s ženskou bez minulosti. Je těžký žít ve vesnici plný Danyho přátel, Danyho bejvalejch holek, Danyho spolužáků a Danyho vzdálených příbuzných, protože žádný blízky už nemá. Já nemám nikoho. Respektive možná mám, ale prostě o tom nevím.

Ve městě jsme šli na kafe do hospody a bylo to divný sedět zase v městský hospodě s obrázkama na stěnách a se psama pod židličkami. Takový skoro až zvláštní. Napadlo mě, že mě Petr možná jako i balí a to mě rozesmálo. Byl to takovej neohrabanej vesnickej kluk a Danyho měl hrozně rád. Z nějakýho důvodu si ho vážil a já měla pocit, že se ho tak trochu snaží chránit. Určitě by po mě nikdy nevyjel, na to je moc OK.

Ve městě jsem Danymu koupila žvýkač bonbóny s vitamíny, co se nechutně lepí do zubů, protože jsem doufala, že ho to donutí vypucovat si zuby víckrát než jednou za den, což je podle mě málo, a lipovej čaj na odkašlávání. Léky jsme s Petrem vyzvedli v lékárně „U Dobrého pastýře“ s obrázkem Ježíše pasoucího stádo ovcí. Večer jsem o té lékárně a o tom obrázku nad vchodem vyprávěla Danymu a on se hrozně smál a říkal, že paní lékárnice je strašně zbožná, ale jinak strašně hodná stará paní. Prý se znala s jeho matkou. Danyho maminka musela být taky hrozně hodná paní.

Už žiju čtyry roky s Danym a pamatuju si to. Pamatuju si spoustu věcí a dokážu o tom psát nebo třeba i mluvit. Jak se mi zachce. Mám teď takovej bohatý život. Ta holčička, co v lednu roku 1991 stála na břehu řeky plné rozbitých střepů milovala bolest. Ráda se týrala a nikdo jí to nedokázal vymluvit. Týrala se proto, že neměla ráda lidi a připadala si kvůli tomu jako nějaká zrůda a toužila se sama sobě pomstít. Z té řeky se na ni dívaly tisíce očí. Ty oči byly lidský a zrovna měly nervovej záchvat. Jo, jo. Ta holčička si toho už o těch očích moc nepamatovala, ale mohla by vám vyprávět další příběh, co jí vyprávěl Danyho dům.

O dvou přátelích a malé holčičce

Nikdo z nás
nemůže za to,
že jsi taková
zvrhlá kurva.
Tomu klukovi
bude líto, žeš
mu utekla.
Neškodnej
překupníček,
je ti moc
zavázaněj
a seš mu
drahá. Drahá
blbá Bára.
Ale rád tě
vidím,
holka.
Skutečně
potřebuju,
abys pro mě
něco udělala,
když to
přežiješ, seš
volná.

Ta malá holčička se jmenovala Alenka a byla to Danyho mladší sestřička. Alenka měla ráda sladkosti a pudink s broskvema. Byla trochu prostoduchá a měla blond vlásy. Spávala v pokojíčku, který teď s Danym používáme jako skladiště pro neužitečné věci. Nesnášela kovové hodinky a tak je nenosila. Nesnášela ani plastové ani žádné jiné hodinky, strašně dlouho jí trvalo, než se naučila rozeznávat, kolik je hodin a nikdy se to nenaučila pořádně. Zásadně si nepamatovala, jaký je rok a zapomínala i datum svého narození. Utopila se v rozvodněné řece, když jí bylo deset let a Danyho rodiče se brzo potom rozvedli. Petr měl Alenku moc rád a měl moc rád i Danyho. Když se potom Dany s matkou odstěhovali do města, měl o něho strach a byl rád, když se vrátil. Jediný co nepochopil bylo, že si z toho města dovezl mě. Neurotickou ženskou bez paměti.

Co se stalo v tý garáži.

V garáži byla zima a přšelo. Hlas ze tmy nás informoval o tom, že po městě se courá spousta polomrtvých zombíků a my bysme chtěli mít všechno zadarmo. Sedět si pěkně v teple a dívat se, jak je venku nevlídno. A co ty, Anno, pořád sis ještě nevzpomněla, jak se jmenuješ? Víš, jsi už tak trošku mrtvá. Úředně neexistuješ. Myslíš, že by bylo až tak těžký tě zabít? Myslíš, že by tě někdo hledal? Že by tady Daniel zašel na policii a vysvětlil jim, že tě znal, že si s ním žila? Milá Anno, měla bys mě poslouchat a udělat, co po tobě chci. Měla by sis rozmyslet, co od tohoto života chceš. No, a pak jsem zjistila, že si sice nepamatuju, kdo jsem, ale vím, že jsem v tom svym minulym životě uměla střílet hlasy do tmy mezi oči. Asi jsem byla poměrně šikovná. Pak nám nějaký další hlas poradil, že bysme se měli na nějaký čas uklidit na venkov. Tak jsme to udělali.

Daniel se mě od té doby trochu bojí. Bojí se, že jsem v tom svym minulym životě dělala věci, se kterýma by nemohl souhlasit. A on zoufale potřebuje souhlasit se vším, co dělám. Schvalovat mi mou existenci jako bůh z tý židovský hory. Od tý garáže jsme nehráli naši hru „čeho se nejvíc bojíš“. Nejvíce se bojím, že se Dany nejvíce bojí mě, tak se ho na to radši ani neptám.

Ptala jsem se Danyho na jeho sestru, nechtěl o ní mluvit. Prý byla moc hezká a její smrt všechny hrozně zasáhla. Daniel toho pro mě hodně udělal, prožila jsem s ním jediný čtyři roky svého života, který si pamatuju, ale když jsem jednoho rána našla mezi poštou obálku s lístkem, na kterém byl nápis: Anno, je čas, abys pro nás něco udělala, Zelená ul. č. 26, 13.00 26.7. 2006, což bylo zítra, tak jsem si sbalila věci a vypadla. Danymu jsem napsala

lístek, ve kterém jsem mu tvrdila, že se určitě vrátím.

V tmavé místnosti s jediným stropním okénkem seděl skřet na houpací židli a přišerně se chechtal – Takže ty jsi, má milá, k vůli jednomu lístku ode mě opustila muže, kterého miluješ a který miluje tebe. A proč si to, moje milá, udělala? No jo, já vím. Chceš vědět jaký super schopnosti ještě máš. No, umíš střílet, to je dobrý, moc dobrý. Chceš, milá Anno, vědět, co ještě umíš? Hovno, umíš hovno milá Anno. A chceš vědět, číms byla v minulym životě, chceš, co? Nebo chceš být radši jako Van Helsing, velký akční hrdina bez paměti? Jaký úkol bych ti asi měl dát. Co bys pro mě asi tak mohla udělat. Vyhlutit mi ho? No, to radši ne, nikdy ti to moc nešlo, ani jako kurva jsi nebyla použitelná a předpokládám, že ses zas tak moc nezměnila. Přišla jsi, takže ses asi nezměnila vůbec. Naše zvědavá Anička vždy připravená zachraňovat svět. Milá Báro, vždyť ty ani nevíš, jak se jmenuješ. Mělas šanci začít nový život a úplněš to posrala. Poslouchej, holka, kdybys nepřišla, nenutil bych tě. Já tě nikdy nenutil k ničemu. Nikdo z nás nemůže za to, že jsi taková zvrhlá kurva. Tomu klukovi bude líto, žeš mu utekla. Neškodnej překupníček, je ti moc zavázaněj a seš mu drahá. Drahá blbá Bára. Ale rád tě vidím, holka. Skutečně potřebuju, abys pro mě něco udělala, když to přežiješ, seš volná. Když ne, udělá to někdo jinej.

Život je taková pavučinka neviditelných závislostí, až na to, že narozdíl od normální pavučiny jsou na týhle pavučině všichni pavoučci zároveň i mouchama. Člověk je pro někoho moucha a pro někoho zase pavouk a díky tomu se může aspoň občas trošku nadechnout a popolízť zas o kousek dál. Je to existence dosti bídná, ale jediná možná. Já jsem teď momentálně v pozici 100% mouchy, což znamená, že mám před sebou asi tak den a půl života. Skřet mě má pevně v hrsti a zamáčkne mě kdykoli bude chtít.

Ty čtyry roky byly fajn, patrně měl dobře pocít z toho, jaké mi dopřál pěkný život. Trošku si vybavuju jeho povahu a myslím, že mě zabije, ať už ta moje šílená mise dopadne jakkoli. Jenom bych ráda věděla, čím jsem ho tak šíleně nasrala.

Dva měsíce před začátkem našeho příběhu... Teda před tím, než se Bára ocitla s báglem a úplně vygumovanou hlavou v ulicích velkoměsta.

V přízemní místnosti s jedním stropním okénkem sedí skřet. Je celý zkroucený do svého houpacího křesílka a usedavě pláče. Ten pláč připomíná pláč malého počůraného dítěte a zaplňuje celou místnost. „Můj malej chlapeček. Už není, už nikdy nebude. Kdybych věděl, že to tu kurvu bude bolet, tak ji rozčtvrtím za živa. Jenže jí nezáleží na životě. HA HA HA! Jí nezáleží vůbec na ničem. Baví ji zabíjet lidi. Fakt vtipný. A já ji měl rád, Dany, skutečně moc rád. Tu svou malou holčičku. Byla tak sladká. V těch svých bílých punčoškách. Vychoval jsem ji, Danieli. Já ji přece vychoval.“ A pak začal pán domu vzpomínat na to, jak si hrávala s jeho synem Richardkem, jak zbožňovala bolest. Jak se ráda koupala v polozamrzlé řece a chudáček Richardek ji z ní vytahoval a pak brečel, když ta blbá kráva dostala zápal plic. Vzpomínal na její pravidelné pokusy otrávit se alkoholem, na to, jak jí Richardek strkal prsty do krku a chodil za ní do nemocnice, když to přehnala s práškama. Vzpomínal na to, jaká to byla s Richardkem skvělá dvojka a jaké by to všechno bývalo jiné, kdyby se rozhodla akceptovat jeho dobře míněnou žádost o ruku. To, co mu odpověděla, už nikdy nikdo nezjistí, Richard otci pouze sdělil, že si ho Bára vzít nehodlá a šel spát. Do rána mu puklo srdce žalem. Byl to nad míru citlivý mladý muž.

Po celou dobu skřetovy litanie seděli v místnosti další dva lidé. Daniel, který se rozvaloval v pohodlném křesle v oblaku cigaretového kouře a Petr, který se krčil v ro-

hu místnosti a pojídal chleba s máslem a dobře zaleženými olomouckými syrečky. Jejich aroma se šířilo místností a vytvářelo nadmíru příjemnou domácí atmosféru. A pak se stalo něco, co Báře zachránilo život, nebo spíš, přesněji řečeno, odložilo její konec o několik krásných let. Dany zamáchl jednu ze svých cigaret, povstal a řekl – Šéfe, tak udělej něco, co Báru donutí milovat život a zabij ji až pak. – Daniel o svých kvalitách ideálního milovníka nikdy nepochyboval, navíc už si taky potřeboval na nějaký ten rok dáchnout a tahle mise by měla být pro šéfa dost důležitým důvodem, dát mu na pár let pohov.

Skřet se ve svém křesle trošičku nahnul dopředu a mírně zvednul obočí. Petr ve svém koutě na chvíli přestal žvýkat. Neříkal nic.

Probrala jsem si všechny svoje možnosti. Napsala jsem si je před sebe na úhledný papírky a pomalu se rozhodovala, co udělám. Zabít presidenta USA není žádný úkol, ale blbost. Ten skřet mě chce vidět na prkně a to co nejdřív. Vráťím se k Danymu. Řeknu mu, že je mi líto, že jsem od něho odešla, že ho moc miluju a že jsem v tom svém minulým životě asi byla moc moc zlej člověk a že asi brzo umřu. Pak mu ještě řeknu, že je vlastně dobře, že si ten svůj minulej život nepamatuju, že si chci pamatovat jenom ty chvíle s ním a tak.

Jela jsem zase vlakem, kolem se míhaly různé krajiny a vonělo to tu létem. Umírat se mi zrovna dvakrát nechtělo, ale když jsem si vzpomněla na skřeta, věděla jsem, že se tomu nevyhnu.

V domečku bylo všechno sbalené do úhledných černých kufříků mezi nimiž seděl Dany v tureckém posedu a čistil nejrůznější druhy palných zbraní. Když mě uviděl, vyskočil a vesele mě políbil. Ještě nikdy jsem ho neviděla tak šťastného a chvíli jsem měla pocít, že se snad zbláznil. – Já jsem věděl, že se vrátíš. Že se se mnou přijdeš rozloučit. Ty neumřeš, Báro, nesmíš. Byla jsi,

seš pořád nejlepší ve svém oboru. Zabijeme skřeta, sebereme jeho prachy a pak ti všechno vysvětlím. –

Ve skříní naproti dveřím seděl Petr s osmatřicítkou v levé ruce. Mezi očima měl zející černou díru, kterou volně vytékala krev. Byl namodralej a začínal smrdět, tak jsme ho s Danym pro jistotu zakopali pod starou třešeň srdcovku, co už dávno potřebovala trošku pohnout. Sama jsem se divila tomu, jak dobře snáším pohled na mrtvé přátele. Probouzely se ve mě reflexy, o nichž jsem už pár let neměla ani tušení.

Čeho se nejvíc bojíš? Řekni tři věci kterejch se nejvíc bojíš v sestupném pořadí. 1. Umřeme a nebudeme spolu už nikdy píchat. 2. Jsem těhotná 3. Nesnesu svou minulost Dany, už začínám lecos tušit a nechci radši nic vědět.

1. Jsi těhotná, no, to by bylo fakt děsný. 2. Zabiješ mě, až se dozvíš pravdu. 3. Nebudeš to chtít vědět a já s tím tajemstvím budu žít dalších dvacet let.

Nebojíš se, že umřeme? Ne, jsem přece s tebou. Věř mi, ty seš nejlepší. Bylas vždýcky jednička.

Bára byla nejlepší. Byla nejlepší, když jí na ničem nezáleželo. Byla nejlepší když pořádala sebevražedný večírky a sázela se s Richardem o to, kdo odejde do věčnejch lovišť jako první. Richard vyhrál, ale Bára to nevěděla a neměla čas jeho prvenství patřičně ocenit, protože si na něho ani nepamatovala.

Takže tam docela dobře mohli umřít. Mohli tam umřít a bylo by to tak správný, protože Dany byl prolhanej parchant a Bára zase bezcitná kurva a oba dva dohromady si zasloužili být tuhy jako včelí vosk. Jenže Bára byla v tom a to jejich dítě, to bude fakt skvělej člověk. Bude je děsně milovat a bude se jima chlubit před svýma vrstevníky jako těma nejlepšíma rodičema na světě. A hlavně; bude to fakt drsně zazobanej spratek.

Jakub Grombíř

Tři básně

Četba při obědě

V novinách zase píšou
O rovných příležitostech
Tak mě napadlo
Že dokonalé demokracie
dosáhneme teprve tehdy
až bude mít každý člověk
Vlastního bodyguarda

Výlet do Sudet

Palce okopané od kamení
Zaprášené koutky očí
Čekám v poloprázdné hospodě na autobus
Zachtělo by se spatřeně nějak vytěžit
Kdybych teď dokázal napsat verš typu:
„zlatobýl roste / na statcích bez hospodářů“
snad bych to jednou mohl dotáhnout až na státní cenu.

Do památníčku

Chutnáš mi jako žádná jiná
chutnáš mi zběsile
jako po návratu z hospody
chutnají z kastrolu
studené brambory...

Lukáš Grygar

Narozen 1982 v Praze,
nevystudoval nic, na čemž zakládá
všechno. Psal o filmech, teď píše
o hrách, což ho živí napůl
s hudbou.

Zloděj knih

Na Silvestra jsem ukradl Autobiografii jednoho lháře, opil se hádejte čím a potom na oslavě nějakých lidí, které moje střízlivé já pravděpodobně znalo, předčítal z náhodně vybraných kapitol.

Začalo to Filozofií objektivismu, což byl rozbor díla Ayn Randové, měl pět set stránek, stál šest set korun a čekal na policii v odlehlejších z koutů knihkupectví. Kroužil jsem kolem něj zhruba čtvrt hodiny a občas nahlédl do sousedních oddělení cizojazyčné literatury a časopisů. V kapse kalhot jsem měl peněženku a v peněžence tisícovku, jenže ta mi musela vystačit na dalších čtrnáct dní. Samozřejmě jsem mohl zajít do Národní knihovny, vyřídit si průkazku a tu knihu si půjčit, ale - kde je v tom nějaké dobrodružství? Rozhodl jsem se rozbor díla Ayn Randové sprostě ukrást, už pro jeho pozici, kdy vycházel z řady svazků o metafyzice. Bylo mi jasné, že pronést tak velkou knihu bude nejspíš problém. Neměl jsem s sebou žádnou tašku a šest set stran v pevné vazbě podkošili jen tak neschováte. Ale řekl jsem si: existuje omezený počet způsobů, které brání lidem krást v knihkupectví, tudíž musí existovat i omezený počet způsobů, jak ty první omezené způsoby oklamat. A řekl jsem si: Není čeho se bát.

Kniha vážila poměrně dost, jako by naveneK demonstrovala tíhu svých myšlenek. Přemýšlel jsem, co dělal její autor v den, kdy dopsal poslední řádek. Šel na verandu protáhnout svaly? Opřel se v křesle a zapálil si cigaretu? Zavolał svému nakladateli a řekl Máš to? Tolik možností, pro sebe jsem vybral tu zdánlivě nejschůdnější: snesl jsem Filozofii objektivismu do přízemí a jal se naoko věnovat nabídce rodokapsů v dřevěných přihrádkách hned vedle dveří. Protože se blížil listopad, v obchodech už vládli poměrně nával, jak lidé panikařili z prvních

náznaků vánoční výzdoby na hlavní třídě. Bylo kolem poledne, obědové pauzy vyhnaly kancelářskou kastu do ulic, a venku pražilo slunce, snad poslední ozvěna léta a tak zase za rok, děti. Počkal jsem, až se u pokladny nakupí větší chumel, až někdo zrovna hmátne po mosazné klice, cinkne zvoněk, to se stalo, já se sehnul zavázat si tačnicku a současně položil knihu na zem před sebe, kopnul jí dveřmi ven pod rozlišovací úroveň detektoru a pak udělal dva kroky a dalších čtyřicet pasáží a za roh, do té chvíle čestné srdce mi bušilo, stal jsem se oficiálně zlodějem, aniž by si toho kdokoliv všiml.

Hrozně se mi to zalíbilo.

Kniha byla natolik inspirativní, že jsem pak neváhal obstarat si i samotná díla té pozoruhodné ženy, která opovrhovala homosexuály, ale neodpírala jim právo dělat si v soukromí domova, cokoli se jejich chťiči zachce. Protože překlady tu nevyšly, byl to samozřejmě trochu větší oříšek, než obalamutit jeden plastový rám s něčím elektronikou uvnitř. Dost jsem trénoval, ukradl několik Hemingwayů a marně je zkoušel směnit za mojita v jedné pražské restauraci. Ukradl jsem několik Saroyanů, ty letmo prolétl, dokonce jednoho Viewegha, skončil na třetí sedačce vlevo odzadu tramvaje 23. Přišel jsem také na elegantnější finty, než je kopání do vazby, ale neváhal se snížit k trapné podkábátové metodě, když uhodily mrazy. Pár knížek jsem střelil do bazaru, hlavně takové ty fotografické publikace, ve kterých není co číst; hodilo to celkem obstojné peníze. Rodiče

k vánocům dostali kompletní Havlovy spisy, sbíral jsem je po kusech týden.

Na Silvestra jsem ukradl Autobiografii jednoho lháře, opil se hádejte čím a potom na oslavě nějakých lidí, které moje střízlivé já pravděpodobně znalo, předčítal z náhodně vybraných kapitol.

„Vyhrožujete tady násilím?“

„Tak dobrá, pošlete pro posily.“

„V Belsize Lane došlo k odtržení pivoňky, můžeme –“

V téhle ulici nedošlo k ničemu, i když jsme se oba docela snažili. Já, Chapman a ta někdo, odněkud. Hned po Novém roce jsem Luxorem odzadu dopředu pronesl dotisk Chestertona, abych nabral trochu novoroční rovnováhy. Už jsem ho jednou četl a tak nakonec zůstal žebrákovi, který se válel v letenském parku. Knihu jsem mu položil k vousům a říkal si Třeba se ráno probudí a dojde mu, že umí číst. Vypadal trochu jako jeden literární kritik, ale ten má myslím kde bydlet a rodinu. Vzpomněl jsem si na Krále rybáře a pokračoval domů, pískaje 'Lydie'. Moje Lydie byla daleko odsud, už dávno ne moje. Zpomalil jsem krok. Rovnováha ta tam.

Cesta domů vedla přes ulici, kde jedna stará dáma provozovala antikvariát. Byl to ten bystrý typ staré dámy, žádná degenerace televizí nebo štvavé nářky, jen tichá smířenost se vším. Kdysi jsem u ní chtěl pro Lydie nakoupit cestopis jednoho malíře, jen

V úterý přšlo. Dívám
se skrz ty provazce
z úkrytu schodů do
metra. Lidi tudy
proudí dovnitř a ven,
každý pátý tasí
deštník, ostatní si jen
pospíší a od nohou
jim skáče voda.
Pětku v kapse jsem
dole ve vestibulu
proměnil za kafe, ale
pít se moc nedalo.
Zmáčknu kelímek -
čas lovu! Směju se
vlastní pitomosti.
Všechnu tu práci si
musím udělat sám.
Knihkupectví U zvonu
do hodiny zavírá.
Pracuje tam
kamarádka
kamaráda, což je
výzva.

tak, ale... беру do ruky dlažební kostku. Třeskot skla nacpal půl třetí ráno hlukem, blok odsud se rozštěkal pes. Stará dáma neměla na alarm. Já si v tu chvíli právem připadal jako kretén, ale rychle sebral překlad Apollinaira z roku šedesát něco a kmital pryč, protože v okně naproti přes ulici se rozsvítilo.

Zašlo to příliš daleko.

Asi je normální, že u každé vášně se její průvodní smysl časem vytratí a zůstane jen automatická potřeba ji naplňovat. Ukradnout Psychologii moderního muže, nejspíš bych se tam něco takového dočetl. Místo toho jsem ukradl Moby Dicka, Alexandrovu cestu, Hochy z Brazílie a Zámek, čistě ze cviku. Ve fázi, kdy pro samou sebejistotu už kašlete na opatrnost, vás samozřejmě chytí.

V úterý přšlo. Dívám se skrz ty provazce z úkrytu schodů do metra. Lidi tudy proudí dovnitř a ven, každý pátý tasí deštník, ostatní si jen pospíší a od nohou jim skáče voda. Pětku v kapse jsem dole ve vestibulu proměnil za kafe, ale pít se moc nedalo. Zmáčknu kelímek - čas lovu! Směju se vlastní pitomosti. Všechnu tu práci si musím udělat sám. Knihkupectví U zvonu do hodiny zavírá. Pracuje tam kamarádka kamaráda, což je výzva.

Řekne No čau, tebe jsem tady a já řeknu To víš. Řekne Dneska teda nic moc. Budeme mluvit o Pratchettovi a já naoko zívat, protože to tě vytáčí.

Potom se obrátí k cizinci, co shání průvodce iks ypsilon, kluk na kase si mě nevšímá, jsem tu přece za kamarádkou, projedu očima nejbližší regál a vidím ho, Big Sur, ó já, mít moje kapsa jazyk, obl- co je to za blbost.

Zhruba tohle se ale skutečně děje.

Mám Kerouaca v kapse, originál, poklad, dokonce se mi povedlo jeho místo zaplnit dalším výtiskem, které schovávají za

vystavenými svazky, jen to chce hmátnout dostatečně hluboko.

Tak ahoj.

Před radnicí a orlojem stál tradiční hrozen cizinců, co už patrně průvodce iks ypsilon sehnali, hlavy zakloněné a v rukou výkonné foťáčky. Bylo to možná až příliš dokonalé, ale ve chvíli, kdy kostra odcinkala svůj part, mě za ruku chytnul chlap v dobře padnoucím obleku. Tu ruku jsem měl v kapse, a když ji instinktivně zkusím vysmeknout, vytáhnu na světlo náměstí i čerstvě zcizený paperback.

Měli bysme si promluvit, řekl ten člověk a moje zápěstí nepouštěl. Nebyl to žádný hromotluk, ale stisk měl pevný. Celkem bez váhání jsem přikývnul, protože mě zalil pocit vysvobození. Muž ukázal směrem k nedaleké kavárně a já řekl Dobře. Na to mě pustil a šli jsme.

Objednal si černou kávu a já Zatím nic. Počítal jsem, kdo z nás začne mluvit, ale on počkal, až mu přinesou tu kávu, pak do ní nasypal tři várky cukru, pak do ní strčil lžičku, pak tou lžičkou opatrně míchal (aniž by cinknul o šálek), a pak se na mě konečně podíval a řekl: Nejdřív mě zajímá jedna věc (vytáhl lžičku a položil ji na talířek).

Kolik z těch knih jsi doopravdy přečetl?

Zeptal jsem se, jestli je nějaký knižní detektiv. Řekl Ano a ukázal mi svoji licenci, úplně jako ve filmech se skutečnými filmovými detektivy.

Dřív všechny, teď už... jen pár.

Nemáš peníze? zeptal se.

Vysvětlil jsem mu to s tou peněženkou a dobrodružstvím. Chápal to.

Dobře, nehodlám tě soudit. Ale s tím krámkem jsi to přehnal, řekl.

Kajícně jsem se kousnul do rtu a potřásl hlavou. Víte ~

Máš ty knihy ještě u sebe?

Spoustu jsem jich prodal dál.

A ty dobré? obočí mu nadskočilo.

Řekl Poslouchej, vrátíš mi, co máš, a zaplatíš tu výlohu. Takhle je to nejjednodušší a já mám svých starostí dost.

Je knižní detektivování těžká práce?

Není to zrovna med. Ročně se nám jenom v Praze otočí třicet miliónů.

Lžete.

Kradeš.

Co se krade nejvíc, Harry Potter?

Neubráníl se úsměvu a zavrtěl hlavou.

To ti nesmím říct.

Místo toho řekl

Prostě s tím skončíš, protože se ti to vymyká z rukou. Skončíš s tím ne proto, že ti to ukládám, ale protože to sám víš. Zajdi si do knihovny. Nakupuj v Levných knihách. Řekni ostatním, řekni ostatním, že ti nevádí dostávat knížky jako dárek. Taky ti mimochodem přijde, že se dneska knížky darují jako něco trestuhodně obvyčejného, že je to v očích adresáta skoro zločin? Dostal jsem, hmm, knížku. Dal mi jen knížku. Pár knížek od otce. Nic mě nenapadlo, tak jsem koupil nějakou knížku. Hm, (upil ze šálku) vždyť co je důkazem většího zájmu, než vybírat pro někoho četbu? Chtít se s ním podělit o radost z poznání, jenže kdo na to má dneska čas, když všichni po večerech do telefonů cvakají HLA BRA tolik a tolik nebo HLA BRA tolik nebo po těch samých telefonech probírají, jestli cvakat tolik nebo možná radši přecejen tolik a tolik, když má lepší melír. A svět zatím obtéká knížkami, které by se daly někomu dát.

Lydie daruje zásadně knížky, napadlo mě nahlas.

Tou to vlastně celé nabralo grády, dodal jsem.

Lydie?

Řekla mi, že nejsem sečtělý.

Což tě urazilo.

Ano.

Protože to byla pravda.

Ano.

Od večera, kdy jsem detektivovi slíbil, že literatury nechám, uběhl měsíc. Jaro už to na nás trochu zkoušelo. Yoder byl příběh tiché-

ho chlapce, který se s rodiči přistěhuje do staré čtvrti plné tajemných vil porostlých břečťanem. Chlapec je v novém prostředí izolován, rodiče na něj nemají čas a všichni spolužáci hrají celé dny počítačové hry, ke kterým on sám nenalezl vztah. Courá ulicemi těch tajemných vil porostlých břečťanem a za deštivého odpoledne si u jedné domovní branky všimne zvonku s podivným nápisem v exotické abecedě. Dostane nutkání na ten zvonek zazvonit a dozvědět se víc, dozvědět se, koho takový zvonek skrývá. Další pár dní sbírá chlapec odvahu - je velice tichý a velice stydlivý a do sebe uzavřený, čemuž se autor do detailu věnuje - až konečně po jedné hádce svých rodičů utíká zpátky do té ulice a po chvílce odhodlávání zvonek tiskne. Čekání v padajícím soumraku. V okně tajemné vily porostlé břečťanem se rozsvítí modré (!) světlo a za chvíli z velkých honosných dveří vyjde muž s knírem, blýskavýma očima a kavkou na rameni. Chlapec je z té scény u vytržení, a když se ho ten muž zeptá, co že si mladý pán přeje, odpoví Chtěl jsem jen vědět, koho skrývá váš zvonek a muž řekne Tak teď to víš, otočí se na podpatku a zmizí zpátky v domě. Tím příběh končí, chlapec se do toho domu nikdy nepodívá, nikdy tam nenajde kus nábytku, který by ho přenesl do země kouzel, nikdy se neukáže, že by ten muž byl čaroděj nebo vynálezce stroje času, ani ta kavka na jeho rameni nikdy nepromluví žádné moudro.

Kniha vyvolala vlnu odporu a spousta rodičů, kteří ji svým ratolestem nadšeně koupili kvůli obrázkům významné ilustrátorky dětských knih, chtěla a) vrátit peníze, b) žalovat autora, c) žalovat nakladatelství pro bla bla bla něco. Paulo Coelho se nechal slyšet, že nic cyničtějšího nikdy nečetl a Barnes&Noble knihu na protest stáhli z oběhu. Sám autor se vyjádřil, že podle něj by dospělí neměli dětem zatajovat pravdu a oženil se s významnou ilustrátorkou, takže to celé mělo vlastně docela šťastný konec.

Mezi mnou a vydáním Yodera stála asi minutu dívka s batohem na zádech a ta právě odešla.

Dalších pár dní
sbírá chlapec
odvahu - je velice
tichý a velice stydlivý
a do sebe uzavřený,
čemuž se autor do
detailu věnuje - až
konečně po jedné
hádky svých rodičů
utíká zpátky do té
ulice a po chvílce
odhodlávání zvonek
tiskne. Čekání
v padajícím
soumraku. V okně
tajemné vily porostlé
břečťanem se
rozsvítí modré (!)
světlo a za chvíli
z velkých honosných
dveří vyjde muž
s knírem,
blýskavýma očima
a kavkou na rameni.

Třeba instalovat na Václaváku

Doživotí

Je to poet, básník,
skutečný žijící a živoucí
slovenský básník, na

Petr Pojar

rozdíl od Joži
i skutečný Slovák,
Ištván, Jožův milovaný
kamarád Ištván, co mu
z Patagónie psal
krásné dopisy, posílal
básně a fotografie
a objevil mu Hrabala.

1. Expres do ráje

Jožovi se po tvářích spouštěly čůrky potu. Seděl uprostřed autobusu, u jednoho z oken, do kterých se od západu opíralo slunce jako nějaký zápasník, co touží skolit. Jožovi se špatně dýchalo, co chvíli musel pít vodu a dálkový autobus tak houpal, že

Jožo už pomalu ani necítil svůj žaludek. Co víc, robustní paní sedící vedle něj čpěla potem a čímsi jen těžko definovatelným, jakousi hnilobou, co mu vzdáleně připomínala školní škamna a klíny rychle vyspívajících spolužaček se špatnými hygienickými návyky.

Přesto však byl Jožo šťastný. Konečně se rozhodl, konečně učinil krok, kterého se po celé roky tak obával. Konečně našel dost odvahy a od základu změnil svůj život. Mezistanice Londýn, odsud lacinou aerolinkou do Buenos Aires a potom... konečně... vysněná Patagónie! Pro Jožu se Patagónie sta-

nějaký svůj objekt bez povolení úřadů a pod ním si to za přihlížení davů rozdat s nezletilým thaiským transvestitou – kozy a penis – prostě něco udělat... cokoli...

panovačně a nikdy se při téhle demagogii ani nezastyděl. Při troše tolerance by bylo bývalo možné hovořit doma jazyky oběma.

Jožo je výtvarník. Už před mnoha roky upustil od snů o velikých plátnech a začal se věnovat kresbě. Vlastně se vrátil ke kořenům, důvody však měl mnohem prozaičtější, ve spleťm Babylónu světa neuspěl a prostě už neměl na barvy a na rámy svých snů. Musel by namalovat celé průvody obrazů a zásobit jimi všemožné galerie, aby svůj život nějak zlomil, naklonil miskou vah k plusu. Zřejmě by pak ještě musel něco provést. Třeba instalovat na Václaváku nějaký svůj objekt bez povolení úřadů a pod ním si to za přihlížení davů rozdat s nezletilým thaiským transvestitou – kozy a penis – prostě něco udělat... cokoli... Nechat se zavřít a v base tiše čekat a z té dálky sledovat, jak se penízky z prodeje jeho obrazů jen řinou. Prostě jakkoli, ale stát se slavným. Jožo se však slavným stát nechtěl. Umění mu bylo řemeslem a byl věřícím, hluboce věřícím pohanem. Táhl svým životem svůj kříž jako zdroj světla, osvětlení, proudící z jednoho bodu do všech světových stran, kurevsky však těžký a ve své době nepraktický. Jako zdroj světla trčely baterky - lehké, okamžitě dostupné, na monočlánky. Kříž byl především symbolem utrpení.

S Jožou se všechno semlelo strašně rychle. Nejdřív se blbě oženil. Oženit se dobře je umění, oženit se ale tak blbě jako Jožo, už představuje notnou dávku skutečného mistrovství. Jožo ale byl rozhodnut

své manželství už nikdy nerozebírat. Nešlo to. Manželství skončilo a otázky zůstanou nezodpovězeny navždy. Proto myšlenky na svou bývalou ženu vždy rychle zapudil. Měl s ní však dceru. Kvůli ní se posledních několik let ještě zoufale snažil, jakž takž prosperoval v jakémsi již nepřijatelném mínusu, platil alimenty a bral si ji na víkendy. Až do okamžiku, kdy její matka shledala Jožovy názory jaksi závadnými a pro dítě nebezpečnými. Čistě náhodou si krátce předtím našla přítele. „Konečně,“ říkal si nejprve Jožo, „aspoň se trochu zklidní, sexuchtivá byla vždycky dost a pak dovedla otupěle zírat ke stropu třeba i celé hodiny a v tomhle stavu usnout.“ Nezklidnila se. Ba naopak. Začal táhlý soudní spor pojednávající o Jožově duševním zdraví, špatném vlivu na dceru, její výchovu a vývoj. Výsledkem byl jeden den v měsíci, kdy směl Jožo dcerku spatřit a jeden týden o letních prázdninách. Avšak za předpokladu, že se bude ze své nemoci nejprve léčit a prvním schůzkám bude přidělen psychologický dozor. K bytu dceřiny matky se pak Jožo nesměl přiblížit vůbec, aniž by kdy mohl pochopit jakýkoli smysluplný důvod. Jedinou stopou, jíž se Jožo dopátral, bylo prohlášení jeho bývalé ženy, že „oči jí otevřel teprve odborný článek pojednávající o schizofrenii, publikovaný ve velice prý seriózním ženském časopisu, kde stálo, že zásadním poznávacím rysem změněného chování začínajícího schizofrenika jsou náhle projevované umělecké sklony. Prostě si pořád něco čmárá a píše, ale nikdo o to nestojí, jelikož díla schizofreniků jsou prostě nekvalitní, až příliš ovlivněná a zaujatá samou chorobou.“ Jožo tenkrát plakal. Soud uvěřil všemu, soudní znalec přes schizofrenii byl gauner, co by sám zasloužil basu. Psychiatr, kterého musel Jožo navštívit, byl psychopat, přemanimulovaný roky práce s pacienty v pacienta sobě samému. A Jožo to nakonec vzdal. Sám poblázněný vším, co se stalo, nastoupil léčbu. Po měsíci byl propuštěn „na svobodu,“ ústavní psychiatr, vzdělaný a citlivý člověk,

la synonymem svobody. Před pěti lety tam utekl jeho nejlepší přítel a od té doby Jožovi nedala myšlenka na Patagónii spát. Jeho přítel, básník, skutečný žijící a živoucí slovenský básník, na rozdíl od Joži i skutečný Slovák, Ištván, Jožův milovaný kamarád Ištván, co mu z Patagónie psal krásné dopisy, posílal básně a fotografie a objevil mu Hrabala.

Jožo se narodil v Čechách, jeho otec je Čech, matka však Slovenka, proto a také proto, že byl snědý a černoooký jako typický slovenský Maďar a Jožo se jmenoval Jožův oblíbený slovenský dědeček, proto mu v rodném Krumlově nikdy neřekli jinak než slovenskou přezdívkou, byť slovensky nemluvil a skutečně se jmenoval Vladimír. U nich doma se mluvilo česky, otec byl vždy dominantní a nesnesl jakýkoli náznak nepřizpůsobivosti Jožovy matky. „Když pojedeme k vašim na Slovač, budu se snažit slovensky, ale tady - doma - budeme mluvit mým rodným jazykem,“ říkával Jožův otec

„Třeba si tu jednou u silnice někdo natrhá celý
koš broskví,“ dodal Jožo a ona souhlasně
pokývala hlavou. Na její přítomnost a pach už si
zvykl, koneckonců – ta žena ho doprovází na
cestě ke svobodě. Třeba je to jeho strážný
anděl, nebo někdo takový.

uvedl do zprávy, že Jožo je skutečný umělec a určitá podobnost jeho duševních stavů se schizofrenií může být leda tak tématem k diskusi na nikdy nezodpovězené otázky lidské i nelidské. Pak se Jožo vzbouřil a přestal platit alimenty, založil dceři vkladní knížku a na ni peníze ukládal. Už zase tvořil, už zase uvěřil, že je umělec. Po roce ho ale málem zavřeli, musel své bývalé ženě vkladní knížku odevzdat, připlatit úroky a soudní poplatky. „A jakože ještě jednou a spadla klec!“ V tu dobu se ho dcera zřekla, odříkala nazpaměť naučené věty a dala tatkově do ruky číslo mámina účtu, aby nezapomněl. Pak se ještě jednou otočila a řekla: „Tatko, nic si z toho nedělej, strejda je moc hodnej. Někdy napíšu. Pa.“ Ucukla a zmizela za matčiny zády. Snad to byl jenom sen, snad se to všechno Jožovi jen zdálo. Ale teď sedí v expresu Praha - Londýn a má šanci, ještě má nějakou šanci, jinak by se už zbláznil. Skutečně.

Jožo se usmál na vedle sedící macatici, ona mu oplatila stejným úsměvem a podala omačkanou broskev. S povděkem ji přijal, otřel ubrouskem a snědl. Venku se rychle zatáhlo. Tak rychle, jako když pleskne oponou o zem a předtím až příliš zbytečně otevřenými okénky začala dovnitř proudit osvě-

živá vůně čerstvého deště. Za chvíli jsou na čáře. Tady to musí vyjít. Jožo dlužil na daních, na které nikdy nevydělal, na zdravotním a sociálním pojištění, byt za posledních deset let nežádal lékařské ošetření a jakýkoli sociální příspěvek a v důchod prostě nedoufal. Dále po něm vymahali nějaké nesmyslné pojistky za neodhlásitelný automobil a nějaké drobné ještě dlužil v prodejnách malířských potřeb a mezi známými. Jeden z mobilních operátorů chtěl po Jožovi téměř deset tisíc za nedoplatený dotovaný mobil v hodnotě několika stovek. Jožo se vlastně pět let už jen ukrýval exekutorům, byt ani neměl nic, co by mu mohli vzít. Až na nějaké obrazy, které by si soudruzi zajedné rozebrali doslova za pár stovek. Jožo měl strach, že celníci mohou nahlížet do databáze dlužníků, měl strach, že jeho – Jožu – Jožu otroka – pošlou zpátky na galeje. Teda – domů. Celkem to dělalo několi set tisíc, vlastně ani konkrétně nevěděl – kolik. A denně to skákalo výš a výš. Jako když si neplatíš předražený hotel. Jakýsi kýčovitý „hotel Svět,“ ve kterém prostě musíš žít, jedině že bys snad chtěl umřít, nebo se stát něčím cizím, něčím – co ve skutečnosti vůbec nejsi. Jožo už uvěřil neúměrným tresům, přesahujícím fantazii jeho samého,

plaval v řece, kde se nedalo dosáhnout k břehům.

Okénkem nad Jožovou hlavou vylétla pecka, kterou vypustil mezi palcem a prostředníkem pravé ruky. Jako nějakou střelu. „Třeba se uchytí,“ usmál se Jožo ještě jednou na ženu, která mu broskve darovala. „Třeba si tu jednou u silnice někdo natrhá celý koš broskví,“ dodal Jožo a ona souhlasně pokývala hlavou. Na její přítomnost a pach už si zvykl, koneckonců – ta žena ho doprovází na cestě ke svobodě. Třeba je to jeho strážný anděl, nebo někdo takový.

„Máte v Londýně práci?“ Zeptala se žena a složila rozečtený časopis. Způsobně, jakože by bylo neslušné číst a zároveň vést hovor.

„Nemám, jen tudy projíždím, koupil jsem si letenku do Buenos Aires a není zpáteční,“ řekl Jožo a aniž by to sám čekal, náhle posmutněl.

„Nový život? To musíte zvesela, mladý muži,“ odpověděla a usmála se na něj. „Nový život se musí začít jako pořádný mejdan. Když rezignujete na zábavu, život se vám vyhne i v naprostém ráji.“

Jožu její slova potěšila, vstal, sáhl do sítky nad svou hlavou pro malý turistický batůžek, hrábl do něj jako kouzelník do nějakého klobouku – simsabalabim – a vytáhl láhev skotské. „Na cestu a na nový život,“ řekl, vztáhl k ženě ruku s lahví, ona ji beze slova uchopila, lokla si jako zkušený pijan a mrkla na něj.

„Ať ta vaše cesta stojí za to,“ popřála a láhev mu zase vrátila. „Vy jste umělec, že ano?“ Jožo se zarazil. „Jak jste to poznala?“ „Můj nevlastní bratr, vlastně poloviční brit, se před časem přestěhoval do Patagónie. Prý tam teď utíkají mnozí. Před civilizací, před ‚MUSÍŠ‘, před dluhy vzniklými postojem ‚NECHCI a NEMUSÍM‘.“

Jožu zamrazilo. Taková náhoda, taková neskutečná náhoda, třeba vedle něj opravdu sedí jeho skutečný strážný anděl.

Žena v Jožově tváři spatřila rozpačitý výraz a dodala: „Čili i vy prcháte

do Patagónie?“ „I já,“ svěsil Jožo ramena „a skutečně i prchám.“

Žena sáhla do jakéhosi záhybu svých šatů, který se ukázal být kapsou a vložila Jožovi do ruky malou, titěrnou knihu s nenápadnou grafikou obálky, ze které zlatým písmem vyzařovalo jediné slovo - PATAGÓNIA a pod ním se krčilo drobným černým písmem jméno autora - Ištván Szegéty. „Poletím za bratrem,“ řekla. „Tuhle knihu mi poslal, napsal ji slovenský básník, jeho přítel. Žijí od sebe pár mil.“

V Jožovi by se krve nedořezal. Ištván Szegéty, jeho milý přítel Ištván Szegéty. „Proboha, kdo jste? Ištván je můj nejlepší přítel, právě za ním cestuji, právě do jeho Patagónie...“ I ženinu tvář ovládl rozpačitý výraz. Náhle si byli blízcí, nečekaně blízcí, jako by snad byli příbuzní, náhle se jejich rozhovor přenesl do jakési intimity, kterou ani jeden z nich dřív nečekal.

„I já utíkám. V té směsi komunistických a kapitalistických sviní, podporované úřednickými gaunery a bývalými agenty bez jakékoli etiky a morálky už nebudu žít ani den,“ řekla rozhodně a nabídla Jožovi rozevřenou dlaň. „Je to jen banda potulných kejklřů, co zakopli o trůn, v rukou ještě kradené slepice. Marie. Jsem Marie Hadrboľcová, zdravotní sestra, toho času spisovatelka na volné noze, a doufám, že v Patagónii uplatním obojí. Nevěřím, že jedinej z těch pomatených umělců, co už tam žijí, za poslední roky kdy slyšel o zdravotní péči. A nevěřím, že jsou tam ženy, které by je alespoň opatrovaly. A psát můžu všude, bez své svobody, bez pocitu volnosti ale ne.“

„Pak ale máte tři kapitály. Vzdělání, kumšt a ženství,“ rozkoktal se Jožo. „Před chvílí jsem si říkal, že jste snad můj strážný anděl a vás tam posílají pro celou Patagónii,“ rozesmál se a znovu jí podal láhev skotské. „Na Boha - že mu to někdy opravdu vychází,

já jsem Jožko Svoboda, pravým křestním jménem Vladimír, ale Jožo mi říkájí všichni a už jsem si zvykl. Jsem malíř,“ řekl,

ona si lokla jako by chtěla vypít řeku, on také, ještě jednou si láhev vyměnili, on ji pak chvíli svíral v dlani pravé ruky a díval se skrz ni oknem ven, trochu s ní kýval a opět se obrátil k Marii. „Jsou takovéhle náhody vůbec možné? Nezdá se mi snad zas jen jeden z mých přebujelých snů, ze kterého se probudím, zrovna když na dveře zabuší exekutor?“

„Nezabuší, v Patagónii určitě ne a jestli chcete, štípnu vás. Ať máte nějakou jistotu. Nebo štípněte vy mě, ale ne moc, ať nemám modrák. S mojí nadváhou to není žádná sranda. Jednoho dne se rozteču jako kostka sádla...“ Marie se začala řehtat jako na lesy. Její smích byl upřímný, krásný a nakažlivý. Někteří cestující se po nich už pohoršeně ohlíželi.

„Co čučíte? V Londýně si v městský klidně zahulím i trávu a tady se člověk nesmí ani smát a trochu napít. Česko zasraný,“ ulevila si a v tu chvíli se rozřehtal Jožo. Jeho strážný anděl kouří trávu, pije, váží sto dvacet a dokáže mluvit jako dlaždič. Přitom je spisovatelkou.

A bude bydlet pár mil od něj, na samém konci světa.

Marie sáhla do kapsy podobné záhybu svého těla podruhé a předložila Jožovi pří-

mo před oči svou sevřenou pěst. Pomalu sjela s rukou níž, jako když čaruje a rozevřela dlaň. Jožovi vypadl do klína balíček s malou kostičkou hašiše. „Můžeme to sníst. Půjďme napůl, nebo mě ti debilové na čáře vyberou, takhle si budu jistější.“ Jožo hroudu rozlomil vejplů a oba téměř zároveň polkli a zapili to - čím jiným - než skotskou. „Za hodinu se to rozjede,“ řekla Marie, „ale to už budeme za čarou a pak se nám bude krásně spát.“ A Jožo řekl: „Novej život se má začít pořádným mejdanem, máte pravdu, Marie. Vy jste skutečný anděl.“

Dálkový autobus zastavil, otevřely se přední dveře a uličkou začal procházet celník se psem a kontrolovat doklady.

„V břiše to ta mrcha neucítí,“ špitla Marie. „Ono je někdy lepší dobrovolně zkolažovat, než jim cokoli odevzdat a především pak svoji svobodu.“ Jožo se usmál a měl podvědomý pocit, že už je zhuľenej. Placebo.

„Proč jste to s sebou vezla? Já bych se na vašem místě rozklepal strachy už v Praze.“

„Vy jedete do světa poprvé, že?“ „Ano, nebyl čas, nebyly peníze, byla rodina a ta už není, jsou jen dluhy a těch je moc,“ řekl Jožo stroze, ale přesně. „Všude ve světě se hulí tráva,

„Co čučíte? V Londýně si v městský klidně zahulím i trávu a tady se člověk nesmí ani smát a trochu napít. Česko zasraný,“ ulevila si a v tu chvíli se rozřehtal Jožo. Jeho strážný anděl kouří trávu, pije, váží sto dvacet a dokáže mluvit jako dlaždič. Přitom je spisovatelkou.

ale málokde jsou lidé takové udavačské svině, jako u nás,“ řekla Marie. „Pěstovala jsem

si doma kytičku, řeknete si, že mi asi hráblo, v mém věku, čtyřicet pět, ale mně tráva začala dělat dobře. Při mé váze a zažit pocity, že létám... To je přece snem každého, létat, nebo ne?“ Jožo přikývl, travu měl také rád. Vlastně ji milovalo tolik umělců, byla snad pomalu jejich přítelkyní. Marie pokračovala: „Udala mě sousedka, kamarádka z domu. Třináct let jí půjčuji knihy, třináct let ji zvu na víno, aniž by ona kdy nějaké koupila, jediné snad k narozeninám a když u mě doma na balkóně objevila kytičku, začala hysterčit jako nějaká dorota. Vyhodila jsem ji a kytku zničila. Neuběhla ani hodina a do mého bytu vtrhla policie. Nenašli nic, ani papírky, ani paličku. Tu jedinou, co jsem měla ukrytou v šuplíku, jsem vykourila, než přijeli a vytlemla se jim do očí. Sebrali mě, ale hned zase pustili.

A do týdne jsem na stole měla výpověď z bytu. Ta kráva mě praskla i domácím. Taky jsem jí vyčinila. Vyšla jsem na chodbu, zmáčkla jsem její zvonek a zakryla rukou kukátko. Otevřela. A dostala takovou ránu, že upadla na zem s přeraženým rypákem.“ Marie se opět rozřehtala jako nějaký kůň, v ruce už připravený pas, Jožo také. Celník k nim

právě přistoupil a určitě si musel všimnout, že jsou oba opilí. Neřekl však nic, až když začal prohlížet pasy, obrátil se na oba zároveň a položil jim společnou otázku: „Vy cestujete spolu?“ „Ještě před třiceti minutami ne,“ řekla Marie. „Oba máte zaplacené argentinské vízum, mohu vidět vaše letenky?“ „Můžete,“ řekli oba zároveň, vyhledali letenky a s hrůzou zjistili, že mají zaplacenou stejnou aerolinku, stejné číslo letu, jen sedačky jim tentokrát nevyšly vedle sebe.“ „Sedadlo si s někým vyměníme,“ řekla Marie duchapřítomně. „Chápejte, my jsme se před týdnem pohádali a udělali si naschvál, ale už se zase máme rádi. Mimochodem, myslíte, že to vůbec jde? Vyměnit si v letadle s někým sedačku?“

„Nevím,“ odpověděl celník zmateně, prohlížel si podivný pár a kroutil hlavou. Vrátil jim pasy, letenky a šel dál.

Prohlídka autobusu trvala půl hodiny, než vyjeli, uplynulo dalších patnáct minut a hašíš už začal najíždět. „Měli jsme to o fous,“ řekla Marie. „Teď raději mlčte a snažte se usnout, nebo nás řidič vysadí. Ach bože, ten pocit, že zase létám,“ dodala, zavřela oči a zasnula se. Jožo učinil totéž. Když zavřel oči, měl pocit, že vedle něj sedí krásná dvacetiletá živelka, se kterou se právě zkouřil a hrozně moc ji chce. Sex byl po kouření vždycky nejlepší. Než usnul, uvě-

domil si, že mu stojí. Tak velkou moc má duševní mládí v kombinaci s drogou.

2. Probuzení

Londýn byl chladný, sychravý a zamžený. Kontrola ze strany britských celníků

před vjezdem do EUROTUNELU, kterou už prošli, byla doslova drzá. „Ani se jim nedivím,“ řekla však Marie. „Všimněte si, že u nás jsou celníci nejhorší při výjezdu ze země, ve „Spojeném království“ je to opačně. Proč asi?“ Jožo jen přitakal. „Introjekt z doby soudružského vězení, zatímco tady mají strach z ilegálních imigrantů.“

Zavazadlový prostor expresu vyplival jejich kufry a nechal je na dlažbě jako

je samé. Počasí, že bys psa nevyhnal. Jožo podal Marii láhev a řekl: „Do Buenos Aires to přece nepotáhne a v letadle je chlast grátis, je v ceně letenky. A stejně, mám pocit, že jsem ještě zhulenej, musím to přepít, nebo se rozvalím v letištní hale a zaspím i svoji smrt.“ „Na letiště musíme podzemní dráhou,“ řekla Marie, „chcete-li dál cestovat právě se mnou.“ „Ale zajisté, vždyť jste se za tu chvíli stala téměř mou příbuznou.“ „Jen nechte na hlavě, abyste se z toho nezbláznil,“ usmála se na něj Marie, vypila svůj díl skotské a uchopila mohutným rukama svá zavazadla a zavelela směrem k podzemní dráze. Jožo se motal za ní, mnohem slabší a mnohem obtěžkanější, byť jeho vlastní tělo k němu bylo mnohem šetrnější.

„Máme třináct hodin času, je třináctého července, nestálo by za námahu uschovat někde zavazadla a kousek Londýna si projít? Aspoň kousíček,“ zaškemral Jožo a Marie, supící též pod tíhou svých dvou kufrů, kývla hlavou na souhlas. „Jestli je to s těmi čísly pravda, měli bychom být ve třináct hodin pod Big Benem, pak se teprve ukáže,“ usmála se a prudce zabočila doleva. „Úschovna je támhle – v té hale.“

Hala autobusového nádraží, kde je expres vyložil, byla vlastně moderním hyper-

„Sedadlo si s někým
vyměníme,“ řekla Marie
duchapřítomně. „Chápejte,
my jsme se před týdnem
pohádali a udělali si
naschvál, ale už se zase
máme rádi. Mimochodem,
myslíte, že to vůbec jde?

marketem s veškerými možnými i nemožnými službami a zbožím. Zbavili se zavazadel, uschovali lístky a snažili se vymotat bludištěm shopů, když si Jožo všiml firemního štítu s nápisem „Internet Café.“

„Pošlu jen pár e-mailů a hned jsem zpět,“ zaškemral Jožo. Nechtěl Marii násilnit svými náhlými plány, ale v tuto chvíli opravdu nedolal. Kdoví, jak to bude s internetem v Argentině, než se zabydlí. „Já nemám komu,“ řekla, „rodiče mi už zemřeli, děti nemám a s bratrem jsem dohodnutá pevně. Bude na mě čekat na letišti, teda - na nás...“ Jožo se usmál, pohladil ji po rameni jako snad svou dívku a odcupital. Marie se posadila na schůdek kousek od dveří do kavárny. Dovnitř se jí nechtělo a kdoví, jak příliš bude Jožova korespondence soukromá. Rozevřela v půlce knihu o Patagonii od Ištvána Szegétyho a začala se. Kniha byla krásná, až příliš krásná, až příliš snem, který se ona pokusí převést v realitu. Třeba si ale ten bláznivý slovenský básník jen vymýšlí.

Uplynulo půl hodiny a Jožo se vrátil. Zelený jako stěna, neklidný, zprudka dýchal a nemohl Marii pohlédnout do očí. Okamžitě poznala, že se stalo něco neobvyklého. Byť znala Jožu pár hodin, měla pocit, že jí musel překřížit cestu už někdy dřív, snad v dětství, snad básněmi toho slovenského básníka, snad...

„Marie, já se musím vrátit,“ hlesl a oči měl zamžené. Ještě pár vteřin to vydržel, stál jako vyplašený, poraněný Šrámkův kůň s prostřeleným břichem, jak se nemohl nadechnout, pak ale úplně selhal. Vrhnu se na ni, zabořil jí hlavu mezi ňadra a rozplakal se jako malé dítě. „Proboha Jožo, Jožičku, co se stalo, jen mi to všechno povězte. Co se stalo?“ „Je po všem, Marie. Víte, já dlužím. Státu, pojišťovně a kdejakým čertům... a...“ „Jožo, vždyť já taky, dokonce i za odstupné nájem, když mě vyhodili z bytu, dlužím, kam se jen podívám, co blázníte. Jožo? Vždyť jsem už roky na volné noze stejně tak jako vy, občas jsem vzala jen nějakou brigádu, abych nechcípala hladu...“

„Copak oni vám za
vaše dluhy ručí?“

Marie uchopila
svými silnými
statečnými rukama
Jožovy tváře a zpřímá
mu pohlédla do očí.

„Jožo, neblázněte,

Jožo...“

„Marie, moji rodiče ještě žijí, nemohu své dluhy nechat na nich. Prostě nemohu. Mají nízké důchody a oni by jim sebrali dům a vyhnali je na ulici.“

„Copak oni vám za vaše dluhy ručí?“ Marie uchopila svými silnými statečnými rukama Jožovy tváře a zpřímá mu pohlédla do očí. „Jožo, neblázněte, Jožo...“

„Neručí, ale ty svině, ty svině uzákonily doživotní odpovědnost rodičů za své děti.

I hmotnou. Přítel mi poslal e-mail, napsal mi o tom a já se tedy podíval do internetových deníků. Bylo to všude. Někde trochu ukryté na nižších řádcích, jinde hned palcovými titulky.“ Jožo se třásl po celém těle. „Velký zvon odpověděl dřív, než o třinácté.“ Jožo pořád a pořád plakal a tiskl se k Marii, jako by už nikdy nechtěl pochopit, co se právě stalo, jako by se chtěl zbláznit a do konce svého života nechat ošetřovat tou statečnou ženou.

To už plakala i Marie.

„Marie, já se zblázním, vždyť tohle, vždyť tohle je doživotí. Oni nás všechny uvězní a naženou do fabrik. Tohle je skutečné DOŽIVOTÍ! Už nikdy, už nikdy nic pořádného nevytvořím, už nikdy nebudu svobodný, už nikdy!“

Marie ho pohladila po vlasech. „Jako že se Marie Hadrboľcová jmenuje, vy to doká-

žete a vrátíte se. Vráťte se tam, kde jste ještě nikdy nebyl. Vráťte se do Patagonie. Copak nevěříte, že tohle všechno, co se děje, jak jsme se i my dva potkali, je osud?“ Jožo pokrčil rameny a zakroutil hlavou: „Už nevěřím. Teď už opravdu nevěřím. Sbohem Marie a pozdravujte svého bratra a hlavně Ištvána, je to skvělejší chlap, určitě si ho zamilujete.“ Políbil ji přátelsky na tvář, vzal za ruku a doprovodil k úschovně zavazadel. Vyzvedli ta její, podělili se o ně a dovlekli je do podzemní dráhy. Souprava přijela téměř okamžitě a Marie hned nastoupila. Hned, už to chtěla mít za sebou, její srdce už bylo až příliš rozdrásáno, trpěla za Jožu možná víc, než zatím on sám. On si to všechno ještě nemohl plně uvědomit. Zamávala mu a zmizela v tunelu, jako by soupravu polklo nějaké ohromné zvíře.

Jožo se za ní dlouho díval a po tvářích mu stékaly slzy větší, než pštrosí vejce a s cinkotem dopadaly na jeho hrud a tříštily se. Pak se otočil a vykročil k eskalátorům, sáhl do kapsy a nahmatal knihu. Knihu, kterou mu Marie v nestřeženém okamžiku do kapsy potajím vstrčila. Ištván Szegéty – Patagonia. Byl to až příliš velký sen a Jožo, Jožo právě vyfasoval DOŽIVOTÍ! On, Jožo, Vladimír Svoboda.

(4)

Kanály

RSS aneb Čtení mezi řádky

(24 dnů z července 2006)

V Dobré adrese jsme
přesvědčení, že umění

mění svou formu.

Protože prakticky

každý už dnes píše,

maluje nebo na něco

hraje, stal se

skutečným uměním

talent vybírat. Velkým

dílem dneška je koláž.

Jednu takovou,

aktuální a pocházející

z výhradně veřejných

zpravodajských zdrojů,

pro vás máme znovu

i dnes...

(4)

Citáty z internetových médií nejsou redigovány, jen občas kráceny. Závorka označuje zkráceně zdroj (např. je-li zdroj ve tvaru www.aktualne.cz, píšeme jen *aktualne*, číslo za zdrojem pak znamená den v měsíci, kdy byl citát uveřejněn).

Poprve v historii se dnes rozjel vlak po kolejích do výšky přes pět tisíc metrů nad mořem. Čína slavnostně otevřela železnici do Tibetu. (*aktualne*, 1.) Společnosti to však s přeplácením nepřehánějí. Vysokoškolsky vzdělaným projektantům a konstruktérům nabízejí patnáct tisíc korun měsíčně, tedy o čtyři tisíce méně, než je republikový průměr. (*ihned*, 3.) V noci z neděle na pondělí proletěl v těsné blízkosti Země asteroid o průměru necelého kilometru. (*aktualne*, 3.) Rozvojové státy na summitu v Ženevě vyspělým zemím vytýkaly, že už jim nejde ani tak o pomoc chudým, ale spíše o sobecké výhody pro vlastní hospodářství. Brazílie a Indie proto odmítly udělat větší ústupky v odstranění dovozních cel. To podmiňují tím, že Evropané a Američané omezí dotace farmářům a dovozní cla na zemědělské plodiny. Dosavadní navržené ústupky považují za nedostatečné. (*ihned*, 3.) Byznys kolem fotbalu roste. Zaměřil se na ženy. (*ihned*, 4.) Americká firma EcoSphere Associates do dává jako kuriozitu 20centimetrové akvárium, které není tak docela obyčejným akváriem. Skleněná koule je z většiny naplněna vodou, na dně je písek a slabý povlak řas. Ve vodě plave několik krevet. Systém pojmenova-

(4)

(4)

ný Biosféra je uzavřený, žádná hmota nemůže dovnitř ani ven. A život se zde přesto udrží deset let! (*scienceworld*, 4.) ...André je v podstatě ošklivý trpaslík (Jamel Debbouze z Amélie z Montmartru), zatímco Angela je dvoumetrová supermodelka (švédská supermodelka Rie Rasmussenová, která se na začátku filmu *Femme Fatale* olizovala s Rebecou Romijn-Stamosovou). Tím jsme už ale opravdu vyčerpali všechno, co je na filmu *Angel-A* dobré. (*novinky*, 5.) Navzdory povrchnímu komerčnímu nátěru (neustále mi posílá festivalový press office na mobil různé irelevantní esemesky, že se prý k hotelu Pupp blíží ta či ona modelka, jako by to bylo důležité) dramaturgie letošního festivalu v Karlových Varech je výrazně necelebritní. (*blistry*, 5.) Italská filmová diva Sophia Lorenová bude zřejmě pózovat pro slavný kalendář firmy Pirelli... Na fotkách v kalendáři Pirelli by měla mít na sobě jen dlouhé náušnice ozdobené diamanty. Někteří se... radují, jiní se obávají, aby si krátce před svými dvaasedmdesátými narozeninami nepokazila pověst vznešené a důstojné dámy. (*novinky*, 5.) Podle genealogů je šance, že každý člověk na Zemi pochází z nějaké královské rodiny, prakticky sto procent. ...prorok Mohamed se objevuje v rodokmenu prakticky každého člověka v západním světě. (*idnes*, 6.) Policisté v nejbližší době začnou silnice zbavovat přebytečných dopravních značek... „Silnice jsou zapleveleny nejrozumnějšími dopravními značkami, které někdy ani nemají smysl, jen se líknavě a pozdě mění. Například nejrozumnější omezení rychlosti, která vám trčí na komunikacích, i když už nemají opodstatnění...“ (*ihned*, 8.) Hořčice pak neinvestuje do vlastních květů,

ale více energie jí zůstává na tvorbu vegetativních tkání, které houba spásá. (scienceworld, 10.) Muži si vybírají protějšek podle vzhledu, ženy podle hlasu... „devět z deseti lidí je o vhodnosti svého protějšku rozhodnuto do patnácti vteřin. „Tolik času člověku stačí, aby odhadl, zda je jeho naprosto neznámý protějšek vhodný ke společnému životu,“ shodli se vědci... (novinky, 11.) Průzkum: Brity nejvíce okrádají v Česku. (lidovky, 11.) ...hezcí studenti si u zkoušek vedou lépe než jejich "obyčejní nebo oškliví" kolegové. Dosahují vyšších výsledků u písemných i ústních zkoušek, které jsou známkovány anonymně a bez nutnosti fyzické přítomnosti studenta. (novinky, 11.) Namiesto... „Izrael musí být vymazaný z mapy!“ totižto iránsky prezident vyhlásil, že: „Velký Imám [Chomejní] povedal: Tento okupačný režim nad Jeruzalemom musí zmiznúť zo stránok času!“... „Zmiznutie zo stránok času“ je výpožička zo stredovekej perzskej literatúry, ktorá označuje, že sa niečo má stať minulosťou. The New York Times uverejnil... preklad prejavu... „Izrael musí byť vymazaný z mapy!“... Tento preklad... prebrala drvivá väčšina svetových (aj slovenských) médií. (blisty, 11.) Evropa prisťahovalce potrebuje, pretože súčasná vlna směřující na Kanárské ostrovy, italskou Lampedusu nebo Maltu nahání hrůzu. (aktualne, 11.) Začal spolupracovat s Thomasem Alvou Edisonem. Ve zlém se rozešli v roce 1886, protože Edison viděl budoucnost ve stejnosměrném proudu, zatímco Tesla ve střídavém. Jiné zdroje však uvádějí, že Tesla odešel, protože mu Edison odmítl vyplácet slíbenou odměnu za odvedenou práci. (blisty, 11.) Testování nového léku trvá osm let a stojí kolem půl miliardy dolarů. Výsledek ale předem není jistý. (aktualne, 13.) Protože věděl, že šance na přežití takto nemocných závisí na míře jejich optimismu, rozhodl se, že bude veškerá data interpretovat „pozitivně“, a to i když by působila sebevíc hrozivě. (scienceworld, 14.) Proč všechny těhotné ženy po ránu zvracejí? ...aby se matka a v ní se vyvíjející dítě neotrávily. Ranní zvr-

cení odstraní z žaludku možné jedovaté látky a ochrání orgány embrya či plodu před poškozením. (novinky, 15.) Dvěma matkám... v Dolním Kubíně zdravotníci zaměnili novorozeňata. Rodiče se celé dva týdny starali o cizí holčičky. Záměna vyšla najevo díky matce z Oravské Lesné. Té se zdálo, že dítě... se nepochobá novorozenci z nemocnice. (idnes, 15.) Experti vymýšlejí bezpečnostní směrnice pro roboty. (ihned, 15.) Podle analýzy se peníze státu ze sportu nevracejí. (ihned, 18.) Evropský výbor pro vědu... přišel s tvrzením, že při dlouhodobém používání některých druhů barev na vlasy, se zvyšuje riziko onemocnění rakovinou močového měchýře. Na základě těchto zjištění Evropská komise doporučí zákaz dovozu některých druhů vlasových barev... (aktualne, 19.) I když dotaci nezískáte, nezoufejte. Hodně jste se naučili a máte hotový projekt! (ihned, 19.) Čína se chystá na Měsíc. A míří na Mars. (aktualne, 19.) Portrét od malíře Gustava Klimta, který muselo nedávno Rakousko... vrátit... je opět k vidění. V Lauderově Nové galerii v New Yorku... za 50 dolarů (asi 1200 korun). Cena vstupenky platí ale jen pro každou středu... V ostatních dnech je... 15 dolarů (asi 340 korun). Pak se ale... tvoří trvalý chumel zvědavců a obraz nelze řádně vnímat. (novinky, 20.) Angličané jsou v podstatě Němci. ...mezi obyvateli Británie drtivě převládají potomci dobytelských germánských kmenů. Naopak lidé, kteří mají geny původních keltských obyvatel, je pouhá hrstka. (idnes, 20.) Při veškeré skromnosti lze očekávat, že k dispozici budeme mít velmi přesnou a podrobnou simulaci všech oblastí mozku již ke konci dvacátých let tohoto století... Budeme umět vložit inteligentní stroje nanoboty do krevního oběhu... (scienceworld, 20.) 4. července Vít Zvánovec zakládá nový článek Seznam vládnoucích žen. Ten se stal záminkou pro konečné vyhrocení sporu, přestože obsahuje pouhý výpis panovníků. Pastorius v rozporu s tehdy platným pravidlem opravil tvar Ethiope na Etiopie. Tím vyvolal editační válku, kdy se oba wikipedisté pomocí opakovaných

editací a revertů přetahovali o podobu článku. (lupa, 21.) Celé meziválečné období je v pobaltských státech hluboce ovlivněno obavami ze ztráty těžce nabyté nezávislosti... Ve všech republikách vítala převážná většina obyvatelstva vojáky Wehrmachtu... Službou v nejrůznějších složkách německé armády... prošlo podle nejstřízlivějších odhadů 90 000 Estonců, 50 000 Litevců a 160 000 Lotyšů... Po dobytí území baltských států sovětskou armádou následovala masová pomsta... Obyvatelstvo bylo decimováno popravami, rozsáhlými deportacemi a tvrdou rusifikací zbylého obyvatelstva. (blisty, 21.) Látky obsažené v lysohlávkách poskytují podle nové vědecké studie konzumentům skutečné "duchovní zážitky." O působení lysohlávek se ještě dnes ví velmi málo... Ale psilocybin podle současných znalostí není pro tělo jed a také není silně návykový. (lidovky, 21.) Ani čtyři desetiletí po zrušení posledních segregančních zákonů nemají Afroameričané ve Spojených státech rovné postavení. (aktualne, 23.) Při teplotách pod 0 C voda v atmosféře mrzne/krytalizuje. Ačkoliv by podle tabulek bodů tání a varu měla prostě spořádaně zmznout, jakmile je pod nulou, není celý proces tak jednoduchý – musí se totiž vytvořit povrch nového krystalu. Proto voda může běžně setrhnout v podchlazeném stavu, obvykle vytváří ledové krystalky až při -15 C a zcela samovolně úplně vymrzne až při -42 C. (scienceworld, 24.) Někteří to označují za paradox – zatímco dvě země spolu válčí a nemluví spolu ani diplomaté, na webu obyvatelé Libanonu a Izraele komunikují s ještě větším nadšením než dřív. Už od prvních hodin války začaly na obou stranách fronty vznikat nové chatovací místnosti, blogy i stránky na výměnu fotografií. (ihned, 24.) Někteří Britové... se stěhují např. do zemí východní Evropy nebo do Španělska, kde jsou životní náklady mnohonásobně nižší... ale zároveň do své země dojíždějí... za prací. (novinky, 24.)

Zpověď nešťastné bonboniéry

Myslím, že jsem docela hezká, a kromě toho nepatřím zrovna k nejlevnějším. Odjakživa mi vštepovali do hlavy, respektive na obal, že mám lidem přinášet sladké potěšení a že jsem výrazem vděčnosti, lásky, úcty, přátelství a já nevím jakých dalších bohuľibých citů.

O to víc mě mrzí, že jsem skončila, jak jsem skončila.

Nejdřív jsem se skoro rok povalovala na polici v obchodě. Jednu dobu to vypadalo, že si mě konečně někdo koupí, protože všechny mé kolegyně, které předtím ležely na mně, už byly rozebrané. Jenže jak jsem tam byla vystavena úplně navrchu, každý si mě bral do ruky, prohlížel a otáčel, ale nakonec sáhl pro nějakou méně ohmatanou kolegyni pode mnou. Až jednou se na konci června těsně před zavírací hodinou do obchodu přiřítíl zpocený klučina, bez rozmyšlení po mně chmátl a odnesl mě k pokladně.

Druhý den mě vložil do igelitky s kytkou a kamsi jsme vyrazili. Konečně splním své poslání a udělám někomu radost, poprvé tím, že mu budu z ušlechtilých pohnutek darována, a podruhé tím, že si na mně smlsne! Z tašky jsem zahlédla, že vcházíme do budovy označené „Základní umělecká škola“, kde mě chlapec spolu s kytkou předal patrně svému učiteli. Docela mladý učitel mě s poděkováním převzal, ale zdálo se mi, že mnou není dvakrát nadšen. To se potvrdilo o pár minut později, když na mě během rozhovoru s kolegou smutně ukázal a řekl: „Kdyby radši přines flašku.“ Načež mě odnesl domů, položil do spíže a postavil na mě sáčky s hrubou a hladkou moukou, z čehož jsem dodnes celá polámaná.

Vysvobodil mě až po pár měsících. Odnesl mě někam, kde jsme nejprve pekelně dlouho čekali a pak mě po krátkém rozhovoru podal ženě, která byla celá v bílém. Doktorka! Náhle jsem si připadala důležitá a uvnitř u čokoládového srdce mě hrálo vědomí, že jsem nejspíš odměnou za záchranu života.

Honzy Hanzla

Pocit důležitosti mě nicméně brzy přešel, když mě doktorka přinesla domů a uložila do skříně ke dvanácti dalším bonboniérám nejrůznějších velikostí, tvarů a příchutí. Během dalšího půlroku, který jsem tam strávila, jich přibýlo ještě deset, zatímco doktorovi zvládli sníst sotva tři. Dokonce jsem se tam sešla s jednou známou z obchodu z vedlejšího regálu.

Jednoho dne brzy ráno nás doktorovi všechny vytáhli a chvíli nad námi diskutovali. Pak sáhli po mně a pod stužku mi připevnili obálku. Gratulace, říkala jsem si. Po krátké cestě autem jsme vešli do obrovské budovy, kde byla spousta lidí a spousta dveří. Do jedné dveří jsme vešli. Doktorka si chvíli cosi špitla s jinou ženou, načež jsem přišla na řadu já. Žena, v jejíž rukou jsme se ocitla, se na mě ani nepodívala, zato hned chmátl po obálce a dlouho se v ní hrabala. Se slovy „spolehněte se, do týdne to budete mít“ vyprovodila doktorku ke dveřím.

Polilo mě horko, až se mi z toho rozteklo pár bonbónů. Já, kdysi odměna za pedagogickou péči a záchranu života, jsem tu na jednu fungovala jako nástroj pro předání úplatku. Fuj, kdyby to tak věděli v čokoládovnách!

I když jsem v celé transakci byla nevinná, měla jsem tak špatné svědomí, že z toho všechny bonbóny z bílé čokolády zčernaly. Přála jsem si jen, aby mé trápení žena ukončila a rychle mě snědla. Už už jsem byla krůček od vytoužené konzumace, ale na poslední chvíli vytáhla její kolegyně v kanceláři pralinkovou bonboniéru čerstvě dovezenou přímo z Belgie, takže jsem zase skončila v temném šuplíku.

Za nějaký čas mě čekalo další stěhování. Předali mě opět s obálkou, i když tentokrát gratulační, velmi staré paní, které žena i její manžel oba říkali „maminko“. (Patrně manželé, a zároveň sourozenci! Povedená rodinka!) Ta mě uklidila do skříně, kde na mě ovšem postupem času začali stále více sedat moli pokoušející se prokousnout můj celofánový obal, což se jim naštěstí nepodařilo. Vida, ty ISO normy, co před časem zaváděli u nás v továrně, byly přeci jen k něčemu dobré.

Jak dlouho jsem tam ležela, netuším. Přemítala jsem o svém dosavadním životě, o smyslu celé své existence, o tom, co bude s mými nugáty, marcipány a karamely, o tom, jestli existuje nějaká nadpřirozená síla, která řídí koloběh bonboniér na světě (a jestli ano, co za sílu to je, kde se skrývá? – je někde nahoře nebo všude kolem mě, třeba i v tom molovi, co teď olizuje moji stužku?), jestli je všechno předem dané, nebo jestli se můžu svému osudu nějak vzepřít. Změním něco, když vypadnu ze skříně, nebo mě uklidí zase zpátky a pečlivěji zamknou? Zkrátka mě napadaly takové ty běžné otázky, které čas od času asi trápí každého, kdo jen tak leží a nemá nic na práci. Bohužel jsem na nic nepřišla.

Pak se jednu dveře otevřely, stará paní mě uchopila a předala do rukou poměrně pohledného mladého muže. „Na,“ říkala, „vaši mi to pořád nosí, i když vědí, že mám špatné zuby a nemůžu to. Dej to třeba té své slečně, bude mít radost.“

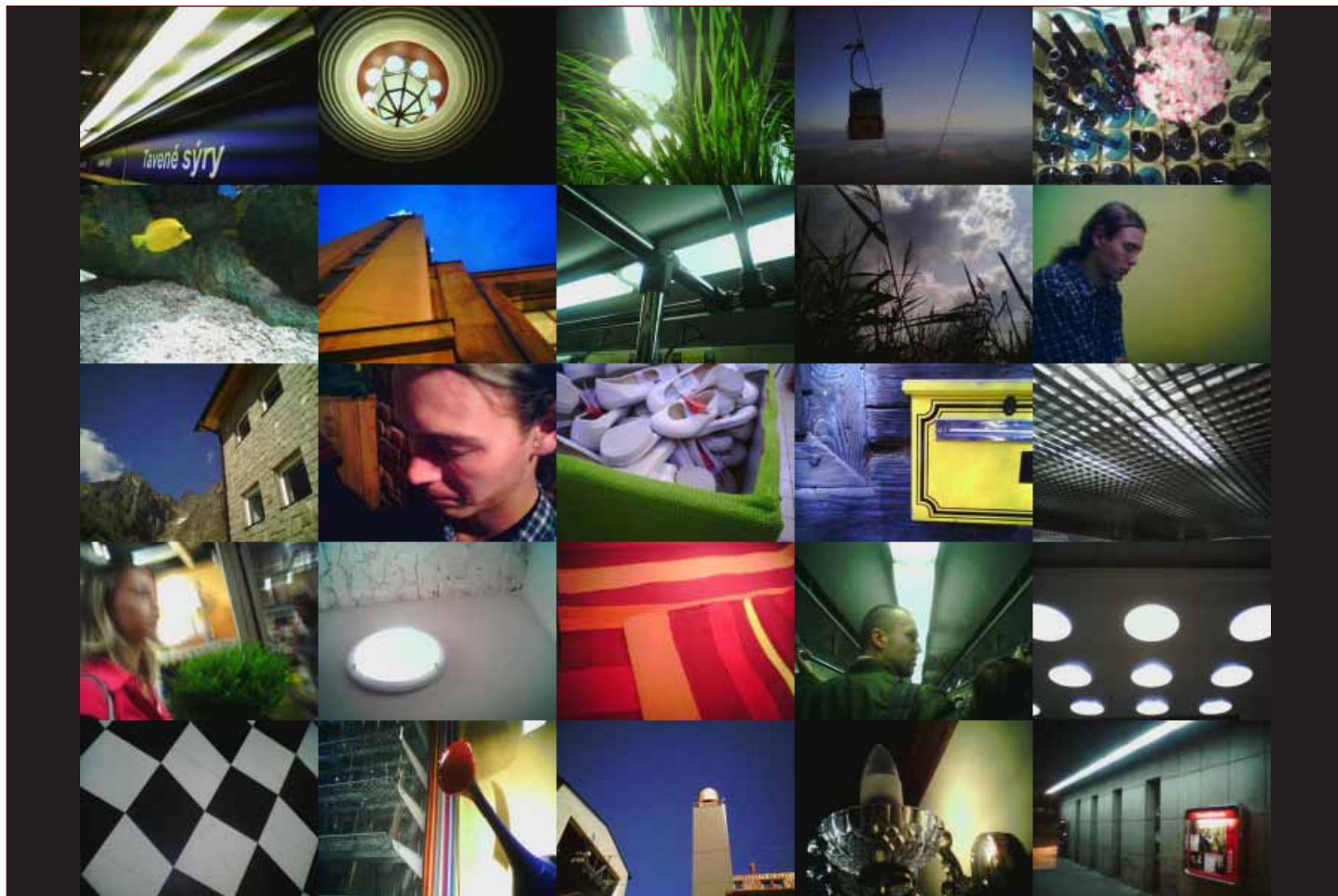
Tak vida, že by se přeci jen blýsklo na lepší časy? Že bych konečně byla romantickým dárkem zamilovaných? Že by svět ještě nebyl tak zlý a zkažený?

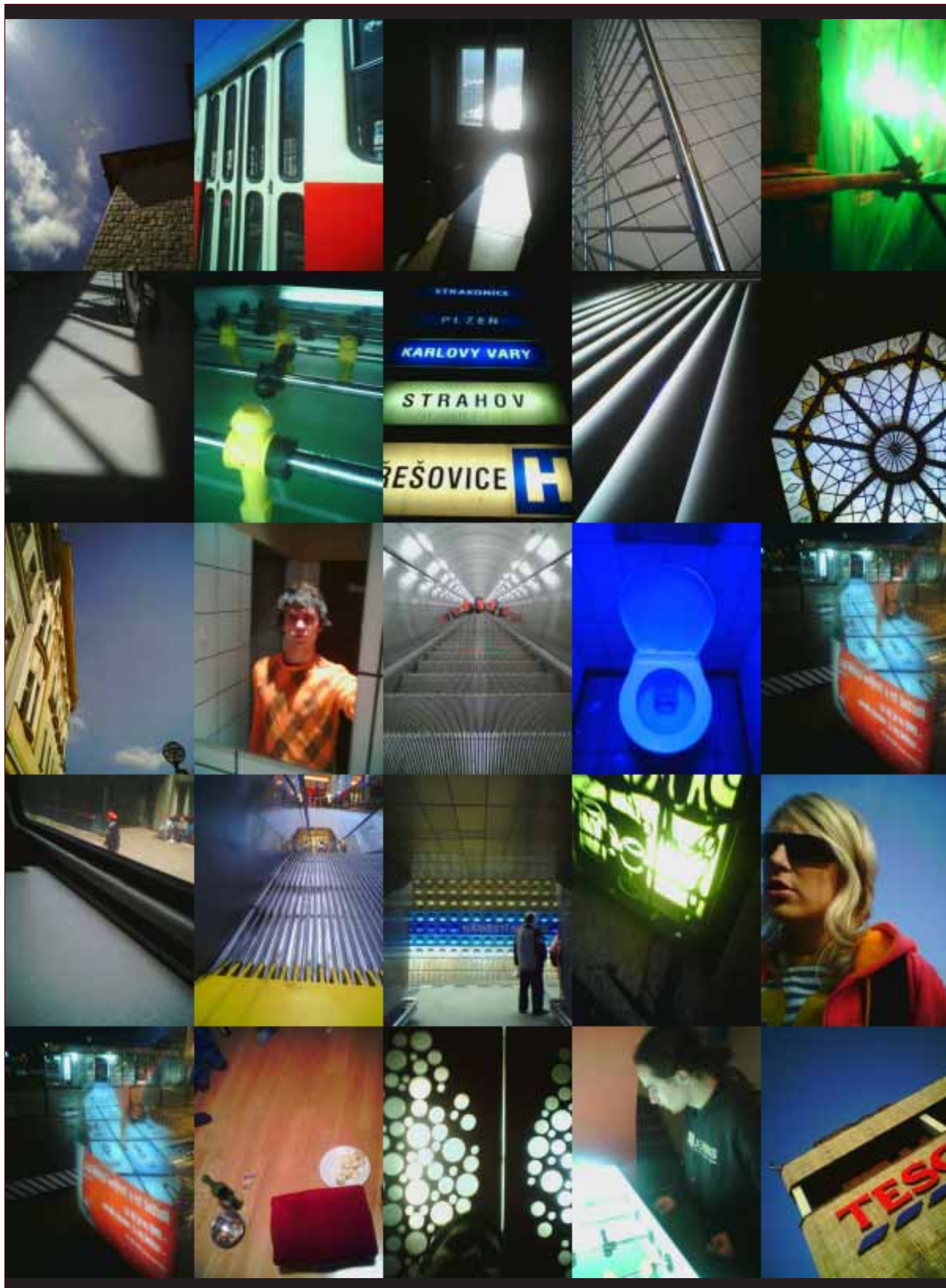
Mládenec mě skutečně daroval své slečně, která ze mě nejprve měla, zdálo se, velkou radost a odměnila ho dlouhým polibkem. Jenže pak si mě důkladně prohlédla a pravila: „To je od tebe vážně moc hezký, ale víš, ta bonboniéra je už tři čtvrtě roku prošlá?“

A tak mě nakonec snědl bezdomovec, který mě vylovil z popelnice těsně před vyvezením odpadků.

Jakub Vysloužil: Mobilní fotky

**V příštím čísle (vychází 1. září 2006)
najdete:**

Jakuba Šofara

Jakuba Tayariho

Jakuba Königa

a možná i autory
s jinými křestními jmény

Nashledanou příště!
Ne za pomeňte!